

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΟΒ'	ΤΕΥΧ. Α'	ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308	15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1995	ΑΡΙΘ. 15
----------	----------	---	-------------------	----------

ΜΗΝΥΜΑ

ΤΩΝ ΠΡΟΚΑΘΗΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

(Πάμμος, 26 Σεπτεμβρίου 1995)

«Ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ εὐχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ Θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων ἄμήν» (Ἀποκ. 7,12).

1. Δοξολογίαν καὶ αἶνον καὶ εὐχαριστίαν ἀναπέμπομεν τῷ ἐν Τριάδι Θεῷ ἡμῶν, ὅτι ἤξιωσε καὶ νῦν ἡμᾶς, τοὺς διὰ τοῦ ἐλέους καὶ τῆς χάριτος Αὐτοῦ Προκαθημένους τῶν κατὰ τόπους Ἁγιοτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως συναχθῶμεν *«ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ»* (Ἀποκ. 1,9) συνεορτάσαι τὴν συμπλήρωσιν χιλίων καὶ ἐνεακοσίων ἐνιαυτῶν ἀπὸ τῆς συγγραφῆς τοῦ ἱεροῦ Βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου, τῆς κατακλειδῆς ταύτης τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας Γραφῶν.

Συμπανηγυρισάντες λαμπρῶς καὶ συλλειτουργήσαντες τῷ Κυρίῳ ἐπὶ τῇ ἱερᾷ μνήμῃ τῆς μεταστάσεως τοῦ ἁγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, καὶ κοινωνήσαντες τοῦ Ἄρτου καὶ τοῦ Ποτηρίου τῆς κοινῆς ἡμῶν πίστεως, ἐλπίδος καὶ ἀγάπης, ἐπιθυμοῦμεν ἵνα ἀπευθύνωμεν πρὸς τοὺς ποιοῦς τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ πάντας τοὺς εἰς Χριστὸν πιστεύοντας, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντα ἄνθρωπον καλῆς θελήσεως, μῆνυμα εἰρήνης καὶ ἀγάπης, καὶ ἐνωτισθῶμεν μετ' αὐτῶν *«τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις»* (Ἀποκ. 2,11· 17· 29 καὶ 3,6· 13· 22) κατὰ τοὺς κρίσιμους τούτους καιροὺς.

2..Διότι οἱ καιροὶ εἶναι τῷ ὄντι κρίσιμοι, τὸ δὲ χρέος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ βαρὺ καὶ πολὺπλευρον ἔναντι ὄχι μόνον τῶν ἑαυτῆς τέκνων, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἀνθρώπων, ὡς καὶ τῆς ὅλης δημιουργίας τοῦ Θεοῦ. Τὴν κρίσιμότητα ταύτην τῶν καιρῶν, οἵτινες ὑπὸ πολλῶν χαρακτηρίζονται ὡς «ἀποκαλυπτικοί», προκαλεῖ καὶ ἐπιτείνει ἡ

ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπομάκρυνσις καὶ ἀποστασία τῶν ἀνθρώπων καὶ ἡ ὡς ἐκ ταύτης προσπάθεια θεοποιήσεως τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως καὶ εὐδαιμονίας, εἰς τὸν βωμὸν τῆς ὁποίας θυσιάζονται τὰ πάντα, οἱ συνάνθρωποι ἀλλὰ καὶ ἡ λοιπὴ ὕλικὴ δημιουργία.

Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους χρέος ἡγούμεθα, ὅπως ὑπογραμμίσωμεν τὴν σημασίαν τῆς ἐν Χριστῷ Ἀποκαλύψεως διὰ τὴν πρόοδον τῆς ἀνθρωπότητος, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν συναδέλφωσιν τῶν λαῶν, καὶ τὴν εὐθύνην τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως συμβάλουν πάσῃ δυνάμει εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῶν ἀρχῶν τούτων εἰς ὅλον τὸν κόσμον, γινόμεναι φορεῖς καὶ διαγγελεῖς τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ἥθους τῆς Ἀποκαλύψεως ταύτης.

Διὸ καὶ ποιούμεθα ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τούτου χώρου, τοῦ ἡγιασμένου ὑπὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ τῆς ἀγάπης, ἔκκλησιν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς καὶ τοὺς διαβιοῦντας εἰς περιοχὰς συγκρούσεων καὶ πολέμων, δι' ἀλήθειαν, εἰρήνην καὶ δικαιοσύνην δι' ὅλους. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ προσφέρωμεν καὶ ἡμεῖς ὡς Ἐκκλησίαι τὰς πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς ἡμῶν δυνάμεις, ὅπουδήποτε ἀπαιτεῖται τοῦτο.

3. Διὰ τῆς ἐκκλήσεως ἡμῶν ταύτης ἐπιθυμοῦμεν νὰ καταστήσωμεν σαφῆς πρὸς πάντας — μάλιστα δὲ πρὸς ὅσους σκοπίμως ἢ ἐξ ἀγνοίας ἐμφανίζουν ἀνακριβῆ καὶ διεστρεβλωμένην τὴν εἰκόνα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας — ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος ἐκκλησιαστικὴ ἀντίληψις περὶ «ἔθνοους» οὐδαμῶς ἐμπεριέχει τὸ στοιχεῖον τῆς ἐπιθετικῆς

τητος καὶ τῶν συγκρούσεων μεταξύ τῶν λαῶν, ἀλλ' ἀναφέρεται εἰς τὰς ἰδιαιτερότητας ἐνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν, εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῶν δικαίωμα, ὅπως διατηροῦν καὶ καλλιεργοῦν τὸν πλοῦτον τῆς παραδόσεώς των, καὶ συνεισφέρουν διὰ τοῦ τρόπου τούτου εἰς τὴν πρόοδον, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν καταλλαγὴν πάντων τῶν ἀνθρώπων. Διὸ καὶ καταδικάζομεν πάντα ἐθνικιστικὸν φανατισμὸν, δυνάμενον νὰ ὀδηγήσῃ εἰς διαίρεσιν καὶ μίσος μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, εἰς ἀλλοίωσιν ἢ ἀφανισμόν τῶν πολιτισμικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἰδιαιτεροτήτων ἄλλων λαῶν τῆς γῆς καὶ εἰς τὴν καταπάτησιν τοῦ ἱεροῦ δικαίωματος τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀξιοπρεπείας τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου καὶ τῶν ἑκασταχοῦ μειονοτήτων.

4. Τὸ παρὸν Μήνυμα ἀπευθύνεται εἰς μίαν καμπὴν τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας, τὴν ὁποίαν σηματοδοτεῖ ἡ ἐγγίζουσα λήξις τῆς δευτέρας μετὰ Χριστὸν χιλιετίας καὶ ἡ ἀνατολὴ τοῦ 21ου αἰῶνος. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν δύναται ν' ἀφήσῃ τὴν ἐπέτειον ταύτην ἀπαράτητον, καίτοι βεβαίως δὲν ἀγνοεῖ, ὅτι ἡ καταμέτρσις τοῦ χρόνου εἰς χιλιετίας ἢ ἄλλας χρονικὰς μονάδας ἀποτελεῖ συμβατικὴν ἐν τῇ οὐσίᾳ πράξιν. Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἱστορικὸς χρόνος καταμετρεῖται ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸν Χριστόν, καλεῖ κατ' ἐξοχὴν τοὺς εἰς Χριστὸν πιστεύοντας, ὅπως ἐπισημάνουν τὴν ἱστορικὴν ταύτην καμπήν, καὶ χρησιμοποιοῦσιν αὐτὴν ὡς εὐκαιρίαν ἀποτιμήσεως τῶν μεγάλων γεγονότων τοῦ λήγοντος αἰῶνος καὶ ἐκτιμήσεως τῶν προβλημάτων καὶ δυνατοτήτων τοῦ νέου, σὺν Θεῷ, ἀνατέλλοντος αἰῶνος.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία προτίθεται νὰ προβῇ εἰς πανορθόδοξον ἑορτασμὸν τοῦ ἰωβηλαίου τοῦ ἔτους 2000 μ.Χ., κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ δοξολογήσῃ τὸν Κύριον τῆς ἱστορίας δι' ὅσα παρέσχε τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ κόσμῳ Αὐτοῦ κατὰ τὸν λήγοντα αἰῶνα, δοξάζουσα τὸν Θεόν, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ ἁγίου τῆς Ἐκκλησίας Πατρός, «*πάντων ἔνεκεν*», θὰ ἐπικαλεσθῇ δὲ τὴν χάριν, τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν ἀντίληψιν Αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν κόσμον Αὐτοῦ κατὰ τὴν προσεχῆ χιλιετίαν.

5. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὴν λήγουσαν ἑκατονταετίαν, παρατηροῦμεν, ὅτι αὕτη ὑπῆρξε διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν πλήρης σημαντικῶν γεγονότων. Εἰς διαφόρους τόπους οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ ὑπέστησαν σκληροτάτους καὶ παρατεταμένους διωγμούς. Τὸ μαρτύριον αὐτῶν ἐνίσχυσε τὸ ὀρθόδοξον ἦθος τῆς εὐαγγελικῆς ταπεινώσεως, τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς πίστεως τῶν

ἀγίων (Ἀποκ. 13,10) εἰς Ἐκεῖνον, Ὅστις «*ἐξήλθε νικῶν καὶ ἵνα νικήσῃ*» (Ἀποκ. 6,2) καὶ τῆς βεβαιότητος, ὅτι ἐν τῇ βίωσει τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ ἐνυπάρχει ἡ βίωσις καὶ τῆς Ἀναστάσεως. Τὸ αἷμα τῶν ἐπονύμων καὶ ἀνωνύμων τούτων μαρτύρων συνδέει τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν κατὰ τρόπον ἰδιαίτερον πρὸς τοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους.

6. Τὴν μαρτυρικὴν ταύτην ἐμπειρίαν συνώδευσεν ἡ ὀρθόδοξος Θεολογικὴ μαρτυρία, διὰ τῆς ὁποίας ἀνεנέωθη ἡ Πατερικὴ Θεολογία καὶ προεβλήθη ἡ περὶ κόσμου καὶ ἀνθρώπου πατερικὴ διδασκαλία, ὡς καὶ ἡ περὶ Ἐκκλησίας καὶ μυστηρίων τοιαύτη.

Ἡ ἐκ νέου ἀνακάλυψις καὶ δημιουργικὴ προβολὴ τῆς διδασκαλίας τῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τῆς «*γλώσσης*» καὶ τοῦ πνευματικοῦ κάλλους τῶν εἰκόνων, καθὼς καὶ ἡ ἀναζωογόνησις τῆς ἱεραποστολικῆς συνειδήσεως, τῆς μοναχικῆς ζωῆς καὶ ἡ ἐπανεύρεσις καὶ ἐκτίμησις τῶν νηπτικῶν Πατέρων, ἐν συνδυασμῷ πρὸς ἓνα γόνιμον διάλογον μετὰ τῶν συγχρόνων ρευμάτων τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Ἐπιστήμης, πάντα ταῦτα κατέστησαν τὴν Ὁρθόδοξον Θεολογίαν ζώσαν καὶ σεβαστὴν διεθνῶς. Διὸ καὶ καλούμεθα νὰ τιμήσωμεν τοὺς πρωτοπόρους τῆς θεολογικῆς ταύτης ἀνθηφορίας, οἱ ὅποιοι διὰ τῆς ἐργώδους προσπαθείας των ὠδήγησαν τὴν Ὁρθόδοξον Θεολογίαν εἰς κοινὴν ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ μαρτυρίαν, πέραν ἐθνικῶν ἢ φυλετικῶν διακρίσεων καὶ ὁρίων.

7. Ἡ δημιουργικὴ ἀναβίωσις τοῦ πνεύματος τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ὄχι μόνον ἐβοήθησε τὸν σύγχρονον θεολογικὸν καὶ ἐκκλησιαστικὸν κόσμον εἰς τὴν ἀνανέωσιν τῆς ζωῆς τῶν κατὰ τόπους ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν ἐν γένει, ἀλλὰ προσέφερεν ἐπίσης εἰς τοὺς διαφόρους ὁργανισμοὺς τῆς συγχρόνου Οἰκουμενικῆς Κινήσεως καὶ εἰς τοὺς συναφεῖς διμερεῖς καὶ πολυμερεῖς Θεολογικοὺς Διαλόγους τὴν μαρτυρίαν τῆς μίας, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐν γένει Οἰκουμενικὴ Κίνησις, τῆς ὁποίας ἡ παρουσία περὶ τὰ τέλη τῆς ληγούσης χιλιετίας ὑπῆρξεν ἔντονος καὶ ἀνεπτέρωσεν ἱερὰς ἐλπίδας μεταξύ τῶν διηρημένων Χριστιανῶν, ἀπέτελεσε σημαντικὸν χώρον μαρτυρίας, ἀναδείξεως καὶ συμβολῆς τῆς Ὁρθόδοξου Θεολογίας. Ἀτυχῶς ὅμως αἱ κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετίας παρατηρούμεναι κρίσεις εἰς τοὺς κόλπους τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως ἐπιβάλλουν εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τὴν ἀνάγκην ἀντιστάσεως πρὸς τοιαύτας ἐκτροπὰς καὶ τὴν προβολὴν τῆς

γνησίας Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας. Φρονούμεν ἰδιαίτερος, ὅτι ἡ Οὐνία καὶ ὁ Προσηλυτισμὸς ἀποτελοῦν σοβαρὰ ἐμπόδια εἰς τὴν πρόοδον τοῦ διαλόγου ἡμῶν μετὰ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ τῶν Διαμαρτυρομένων.

8. Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους τῆς ἀκράτου ἐκκοσμικεύσεως ἰδιαίτερα προβάλλει ἡ ἀνάγκη, ὅπως ἐξαρθῆ ἡ σημασία τῆς ἀγιότητος τοῦ βίου, ἐν ὅψει τῆς πνευματικῆς κρίσεως, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὸν σύγχρονον πολιτισμὸν. Ἡ παρὰ νόησις τῆς ἐλευθερίας ὡς ἐλευθεριότητος ὀδηγεῖ εἰς τὴν αὔξησιν τῆς ἐγκληματικότητος καὶ τὴν ἐξάλειψιν τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πλησίον, πρὸς τὴν ἱερότητα τῆς ζωῆς, ἀκόμη καὶ εἰς τὸν βιασμὸν τοῦ φυσικοῦ κόσμου καὶ τὴν οἰκολογικὴν καταστροφήν. Ἡ Ὁρθόδοξος Παράδοσις, διαμορφωθείσα διὰ τῆς βιώσεως ἐν τῇ πράξει τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν, εἶναι φορεὺς πνευματικότητος καὶ ἀσκητικοῦ ἤθους, τὸ ὁποῖον δέον νὰ ἐξαρθῆ καὶ προβληθῆ ὅλως ἰδιαίτερος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἡμῶν.

9. Ἡ Ὁρθόδοξος αὕτη ἐμπειρία καὶ μαρτυρία προσφέρεται ἐν ταπεινώσει πρὸς τὴν οἰκουμένην, πρὸς ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς λαοὺς μετὰ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἰδιαιτερότητα ἐκάστου ἐν ὑπακοῇ πρὸς Ἐκεῖνον, *Ὅστις «ἐσφάγη καὶ ἠγόρασε τῷ Θεῷ ἡμᾶς ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους»* (Ἀποκ. 5,9). Ὁ ὀρίζων τῆς ὀρθοδόξου ἱεραποστολῆς, παρὰ τὰς κατὰ καιροὺς ἀναστολὰς καὶ δυσκολίας, παραμένει παγκόσμιος, ἡ δὲ προσδοκία καὶ πορεία αὐτῆς ἐσχατολογική.

10. Ἰδιαίτερος ὡς πρὸς τὸ κρίσιμον καὶ ἀπειλητικὸν διὰ πάντας οἰκολογικὸν πρόβλημα ἐπαναλαμβάνομεν καὶ διὰ τοῦ παρόντος Μηνύματος τὸ ζῶηρον καὶ ἔντονον ἐνδιαφέρον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς ὀρθὴν χρῆσιν τοῦ περιβάλλοντος. Ἦδη κατὰ τὴν προηγουμένην ἐν Φαναρίῳ Σύναξιν ἡμῶν διεδηλώσαμεν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο. Ὑπενθυμίζομεν δ' ὅτι πρωτοβουλία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὠργανώθησαν συνέδρια καὶ ὠρίσθη ἡ 1η Σεπτεμβρίου ἐκάστου ἔτους ὡς ἡμέρα προσευχῶν διὰ τὴν προστασίαν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Διαδηλοῦμεν καὶ αὖθις, ὅτι θεωροῦμεν τὸ θέμα τοῦτο ἐξόχως σοβαρὸν καὶ καλοῦμεν ἅπαντας εἰς ἐγρήγορσιν καὶ λῆψιν ὅλων τῶν ἀναγκαίων μέτρων διὰ τὴν διάσωσιν καὶ προστασίαν τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία

θεωρεῖ τὸν ἀνθρώπον οἰκονόμον καὶ οὐχὶ ἰδιοκτήτην τῆς ὑλικῆς κτίσεως, τὴν ἀντίληψιν δὲ ταύτην ἐκφράζει ἰδιαίτερος ὅλως ἡ ἀσκητικὴ καὶ λατρευτικὴ — μάλιστα δὲ ἡ εὐχαριστιακὴ — αὐτῆς παράδοσις καὶ ἐμπειρία. Εἶναι ἀνάγκη σήμερον ὅπως ἅπαντες ἐπιδείξωμεν ἀγάπην καὶ τηρήσωμεν ἀσκητικὴν στάσιν ἐναντι τῆς φύσεως.

11. Ἡ σημασία καὶ σπουδαιότης τῆς Θείας Εὐχαριστίας ὡς κέντρου καὶ κριτηρίου τῆς ὅλης ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας εἶναι προφανής. Πάντα τὰ ἱερὰ μυστήρια καὶ σύμπασα ἡ ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ κινοῦνται περὶ τὴν Θεῖαν Εὐχαριστίαν καὶ ἀντλοῦν ὑπόστασιν ἐκ τῆς σχέσεώς των πρὸς αὐτήν. Ἡ Θεία Εὐχαριστία, τελουμένη ἐκάστοτε ὑπὸ τὴν προεδρίαν ἢ ἐν ὀνόματι τοῦ κανονικοῦ Ἐπισκόπου τοῦ τόπου, ἀποτελεῖ τὸν ἄξονα καὶ τὸ κριτήριον τῆς ὅλης ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἀποκαλύπτουσα τὸ βαθύτερον καὶ ἔσχατον νόημα τῆς ὑπάρξεως ὅλης τῆς κτίσεως, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ κοινωνία ἐν τῇ ζωῇ τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ.

Καθίσταται, ὡς ἐκ τούτου, πρόδηλον τοῦτο μὲν, ὅτι ἡ Θεία Εὐχαριστία δέον νὰ τελεῖται πάντοτε ἐν ὀνόματι τοῦ κανονικοῦ Ἐπισκόπου καὶ τῇ ἀδείᾳ αὐτοῦ, διὰ νὰ εἶναι ἔγκυρος καὶ σωστικὴ διὰ τοὺς μετέχοντας, τοῦτο δέ, ὅτι ὁ τρόπος τῆς τελέσεως αὐτῆς δέον νὰ εἶναι ὁ ἀρμοζών εἰς τὴν φύσιν καὶ τὸν χαρακτήρα αὐτῆς ὡς εἰκόνας τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἐσχάτου νοήματος τῶν ὄντων. Τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον, διότι ἀτυχῶς σοβαραὶ παρεκκλίσεις παρατηροῦνται ἐνιαχοῦ ὡς πρὸς τὴν ἀδειαν καὶ τὸν μνημόσυνον τοῦ κανονικοῦ Ἐπισκόπου ἐν τῇ Ἁγίᾳ Ἀναφορᾷ, ἐνῶ ὁ τρόπος τῆς τελέσεως τῆς Θείας Λειτουργίας καὶ τῆς ὅλης λατρείας ἐμφανίζει ἐνίοτε ξένας πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον παράδοσιν ἐπιδράσεις.

12. Καὶ ἤδη προσβλέποντες ἐν πίστει καὶ ἐλπιδί εἰς τὴν προσεχῆ χιλιετίαν καλοῦμεν ἅπαντας εἰς προσευχὴν καὶ εἰς ἐγρήγορσιν ἐν ὅψει τῶν μεγάλων προβλημάτων, ἀλλὰ καὶ σοβαρῶν δυνατοτήτων, αἱ ὁποῖαι διαγράφονται εἰς τὸν ὀρίζοντα. Τὰ ἄλλα τῆς ἐπιστήμης εἰς πάντας σχεδὸν τοὺς τομεῖς, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν βιολογίαν, προοιωνίζονται ἀφαντάστους ἐπιτυχίας, ἀλλὰ καὶ κινδύνους. Ἡ Ἐκκλησία δὲν δύναται νὰ ἀπουσιάζῃ ἀπὸ τὰς διαγραφόμενας ἐξελιξίεις, καθ' ὅσον ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτῶν ἢ ἐπιβίωσις τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου ὡς «εἰκόνας Θεοῦ».

13. Εἰς τὸν τομέα τῶν πολιτικῶν μεταβολῶν, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία θέλει τηρήσει καὶ πά-

λιν τὴν παγίαν ἀρχὴν περὶ τῆς μὴ ἀναμίξεως αὐτῆς εἰς τὴν πολιτικὴν. Βεβαίως, δὲν δύναται νὰ μείνῃ ἀδιάφορος, ὅταν πολιτικαὶ ἀποφάσεις ἄπτονται τῆς ὑποστάσεως τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, διὸ καὶ ἀναμένει, ὅπως εἰς τοιαύτας περιπτώσεις ζητηθῆ καὶ ληφθῆ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ ἰδίᾳ αὐτῆς τοποθέτησις. Ὡς τοιαύτην περίπτωσηιν θεωροῦμεν τὸ ζήτημα τοῦ μέλλοντος τῶν Ἀγίων Τόπων, τῶν ἱερῶν προσκυνημάτων καὶ τῆς ἐκεῖ διαβιούσης Κοινότητος, τὸν ὁποῖον ἀφορᾷ εἰς ὁλόκληρον τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ εἰδικώτερον εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῶν Ἱεροσολύμων. Ὅθεν πᾶσα συζήτησις ἀφορῶσα εἰς τὴν ἀλλαγὴν τοῦ status quo τῶν Ἀγίων Τόπων, τὸ ὁποῖον κατωχρώθη διὰ μέσου τῶν αἰώνων διὰ διεθνῶν ἀποφάσεων καὶ συνθηκῶν, δὲν δύναται ἀλλὰ οὔτε καὶ ἐπιτρέπεται νὰ γίνῃ ἐν ἀγνοίᾳ καὶ ἀπουσίᾳ τοῦ ἐκεῖ ἀπὸ αἰώνων ἐδρεύοντος Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων.

14. Εἰς τὸ εὐρύτερον πεδῖον τοῦ πολιτισμοῦ ἐκφράζεται ὑπὸ πολλῶν ἡ γνώμη, ὅτι ἡ προσεχὴς χιλιετία θὰ φέρῃ τὴν ἀνθρωπότητα ἐνώπιον συγκρούσεων πολιτισμῶν, εἰς τὰς ὁποίας τὸ θρησκευτικὸν στοιχεῖον θὰ κυριαρχῆ. Τὸ ἐνδεχόμενον τοῦτο ἐπιβάλλει εἰς πάντας τοὺς θρησκευτικοὺς ἡγέτας σοφίαν, σύνεσιν καὶ θάρρος, ὥστε νὰ προληφθῆ καὶ ἐξαλειφθῆ πᾶν στοιχεῖον φανατισμοῦ καὶ μισαλλοδοξίας, καὶ προστατευθῆ ἡ εἰρήνη τοῦ κόσμου, τοῦ τόσον δοκιμασθέντος ὑπὸ πολέμων καὶ συγκρούσεων κατὰ τὴν λήγουσαν ἑκατονταετίαν.

15. Εἰς ἓνα κόσμον, ὁ ὁποῖος ἀντιμετωπίζει παντὸς εἶδους αἰρέσεις καὶ ἐκφοβιστικὰς ἐρμηνείας τοῦ βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως, πάντες ἡμεῖς, ἰδιαίτερος δὲ ἡ νέα γενεά, καλοῦμεθα νὰ μάθωμεν καὶ μαρτυρήσωμεν λόγῳ καὶ ἔργῳ, ὅτι μόνον ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, τῶν συνανθρώπων καὶ τῆς ὅλης δημιουργίας προσφέρουν νόημα καὶ σωτηρίαν εἰς τὴν ζωὴν ἡμῶν, ἀκόμη καὶ εἰς τὰς πλέον δυσκόλους στιγμὰς τῆς ἱστορίας.

Παρὰ τὴν δραματικὴν παρουσίαν τῶν γεγονότων, τὸ βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως περιέχει εἰς τὸ βάθος τους αὐτὸ τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, ἀποκαλύπτει δηλαδὴ εἰς ἡμᾶς, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνῃ ἀμαρτία καὶ αἱ δαιμονικαὶ καταστροφικαὶ δυνάμεις ὑπερενικήθησαν καὶ θὰ ὑπερνικῶνται ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Κυρίου τῆς ἱστορίας, Ὅστις εἶναι «τὸ Α καὶ τὸ Ω... ὁ ὢν, καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ» (Ἀποκ. 1,8).

Ταῦτα ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νήσου Πάτμου ἀπευθύνοντες ὑμῖν, ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, ἀσπαζόμεθα ὑμᾶς φιλήματι ἀγίῳ καὶ μεταφέρομεν ὑμῖν καὶ τῷ κόσμῳ παντὶ τὴν φωνὴν τοῦ ἱεροῦ συγγραφέως τῆς Ἀποκαλύψεως, φωνὴν πίστεως, ἐλπίδος καὶ ἀγάπης:

«Ἴδου ἡ σκηνὴ τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκηνώσῃ μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαὸς αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται, καὶ ἐξαλείψει ἀπ' αὐτῶν πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι ὅτι τὰ πρῶτα ἀπῆλθον» (Ἀποκ. 21, 3-4).

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Νήσῳ Πάτμῳ, τῇ 26ῃ Σεπτεμβρίου 1995, μνήμῃ τῆς μεταστάσεως τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.

- † Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ἐκπροσωπῶν καὶ τὸν Μακ. Πατριάρχην τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης κ. Διόδωρον
- † Ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς Παρθένιος
- † Ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς Ἰγνάτιος καὶ ἐκ προσώπου αὐτοῦ ὁ Μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης
- † Ὁ Πατριάρχης Βελιγραδίου καὶ πάσης Σερβίας Παῦλος
- † Ὁ Πατριάρχης Βουκουρεστίου καὶ πάσης Ρουμανίας Θεόκτιστος
- † Ὁ Πατριάρχης Σόφιας καὶ πάσης Βουλγαρίας Μάξιμος καὶ ἐκ προσώπου αὐτοῦ ὁ Μητροπολίτης Γελάσιος
- † Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μετοχέτης καὶ Τιφλίδος καὶ Καθολικὸς Πατριάρχης πάσης Γεωργίας Ἠλίας καὶ ἐκ προσώπου αὐτοῦ ὁ Ἐπίσκοπος Νικορτζμίντα Ἀβραὰμ
- † Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου Χρυσόστομος
- † Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Σεραφεῖμ
- † Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας Ἀναστάσιος
- † Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Πράγας καὶ Μητροπολίτης πάσης Τσεχίας-Σλοβακίας Δωρόθεος
- † Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καρελίας καὶ πάσης Φινλανδίας Ἰωάννης.

ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΜΟΙ ΚΡΟΥΣΕΩΣ;*

19. Ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως καὶ τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν.

Στὴ σκυταλοδρομία τῶν τελευταίων μηνῶν, ἡ ὁποία ἀποβλέπει στὴν προώθησι τῆς συρρικνώσεως ἢ πλήρους καταργήσεως τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν, πολλοὶ πῆραν τὴ σκυτάλη ἀπ' τὸν Καθηγητὴ κ. Δημήτρη Τσάτσο. Στὸ ἀγώνισμα αὐτὸ διακρίθηκε ἀναμφιβόλως γιὰ τὸν ἀ-

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**
Ὅμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν
Τακτικοῦ Μέλους τῆς «Εὐρωπ. Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν»

γωνιστικὸ τοῦ ζῆλο ὁ Καθηγητὴς κ. Εὐτύχης Μπιτσάκης, ὁ ὁποῖος δὲν περιορίσθηκε στὸ νὰ ἐπικαλεσθῆ — ὅπως ἀνεπιτυχῶς, ὅπως εἶπαμε — τὸ δημοκρατικὸ ἰδεῶδες, τὸ ὁποῖο δῆθεν δὲν συμβιβάζεται πρὸς τὴν ὑπαρξί τοῦ μαθήματος τούτου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλέον προέβαλεν, ὅτι ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν πολιτῶν ἐπιβάλλει νὰ μὴ ἀσκήται μὲ τὴ θρησκευτικὴ ἀγωγή «προσηλυτισμός, ὁ ὁποῖος ἀπαγορεύεται ἀπὸ τὴν κειμένη νομοθεσία»¹²⁶.

Λυπούμεθα γιὰ τὴν προφανῆ προσφυγὴ στὰ σοφίσματα τῆς «μεταβάσεως εἰς ἕτερον γένος» καὶ τῆς «τῶν ὄρων τετράδος», μὲ τὰ ὁποῖα ἡ ἔννοια τοῦ ἀπαραδέκτου προσηλυτισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀποβλέπει στὴν προσέγκυσι ὁπαδῶν μὲ ὑπουλά μέσα καὶ μὲ καταπιεστικὲς γιὰ τὴ συνείδησι πλύσεις ἐγκεφάλου καὶ ὑλικὲς παροχές, συγχέεται πρὸς τὴ μετάδοσι τοῦ φωτὸς τῆς παιδείας, πρὸς τὴν προσφορὰ στοὺς μαθητὲς τῶν ἐκ τῆς Θρησκείας προερχομένων ἀνθρωπιστικῶν καὶ πολιτιστικῶν ἀγαθῶν καὶ εἰδικώτερον πρὸς τὸν ἐμπλουτισμὸ τῶν σχολικῶν ἀναλυτικῶν καὶ ὠρολογίων προγραμμάτων μὲ ὠρισμένη διδακτικὴ ὕλη, ἡ ὁποία κατοπτρίζει τὸν θρησκευτικὸ, κοσμοθεωρητικὸ καὶ βιοθεωρητικὸ προσανατολισμὸ τῆς συντριπτικῆς πλειονότητος τῶν μελῶν τῆς μορφωτικῆς κοινότητος.

Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ἢ παραθεωρῆται, ὅτι τὰ ὠριμα μέλη τῆς κοινότητος αὐτῆς αὐτονοήτως μεταδίδουν καὶ πρέπει νὰ μεταδίδουν στὴν νέα γενεὰ τὰ μορφωτικὰ τους ἀγαθὰ, τὴν πεμπτουσία τῆς μακροαίονος βιωματικῆς ἐμπει-

ρίας τους καὶ τοὺς πνευματικὸς προσανατολισμοὺς καὶ προβληματισμοὺς των. Ἀλλοίμονον, ἐὰν ἡ ἀγωγή, ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς ἐκλογῆς, ἀπέφευγε νὰ μεταδώσῃ ὠρισμένες γνώσεις ἢ ἀξίες στὰ παιδιά καὶ ἐὰν τὰ ἄφηνε νὰ τίς βροῦν μόνα τους. Ἀλλοίμονον, ἐὰν μίᾳ μητέρα δὲν κατηύθυνε καὶ δὲν δίδασκε τὸ παιδί της καὶ ἐὰν τὸ ἄφηνε μόνο του νὰ πειραματισθῆ γιὰ νὰ μάθῃ ἀπὸ τὰ παθήματά του καὶ τὴν ἰδική του ἐμπειρία, ὅτι λ.χ. ἡ φωτιά καίει, ὅτι ὠρισμένες ταμπλέτες στὸ μπουκαλάκι εἶναι ἐπικίνδυνες καὶ μποροῦν νὰ προκαλέσουν θάνατο, ὅτι τὸ ἀ' ἢ β' εἶδος μανιταριῶν εἶναι δηλητηριῶδες, ὅτι τὸ ὀρμητικὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ εἶναι ἐπικίνδυνον κ.λπ. Ἡ διδασχὴ αὐτὴ δὲν σημαίνει «μανιπουλάρισμα» τῶν ἐκπαιδευομένων, ἀλλ' ἀντιθέτως τοὺς προσανατολίζει γιὰ νὰ κάνουν ὀρθὴ καὶ ὑγιὰ χρῆσι τῆς ἐλευθερίας των.

Κατὰ παρόμοιον τρόπο δὲν ὑπάρχει ἐξοβελισμὸς τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως καὶ βλαβερὸς ἰδεολογικὸς ἢ δογματικὸς διαποτισμὸς, ὅταν ἡ ἀγωγή, ἐπιδιώκουσα νὰ δημιουργῆ κίνητρα καὶ ἐλατήρια γιὰ τὴν ἐνεργοποίησι καὶ τὸν ὑγιὰ προσανατολισμὸ τῆς ἐλευθέρας βουλευτικῆς ἐνεργείας τῶν ἐκπαιδευομένων, διδάσκει αὐτοὺς πῶς πρέπει νὰ οἰκειοποιοῦνται καὶ ἐνστερνίζονται τὰ μακροαίονα βιώματα καὶ τὰ ἰδανικὰ τῆς συντριπτικῆς πλειονότητος τῶν πολιτῶν, λ.χ. τὴν πεποίθησι γιὰ τὴν ἰερότητα τῆς σημαίας, τὴν ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα, τὸ ἔλληνορθόδοξο φρόνημα, τὸν πόθο γιὰ τὴν ἐν Χριστῷ ἀνακαίνισι κ.τ.τ.

Πρὸ δέκα πέντε καὶ πλέον ἐτῶν, τὴν 30ῆν Ἰανουαρίου 1979, ὁ γράφων, ὅταν ἀνέπτυξε στὴν Αἴθουσα Τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τὸ θέμα «Ἡ παιδεία τῆς ἐλευθερίας καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς παιδείας», τόνισε τὰ ἐξῆς, πού ἔχουν ἀμεση σχέση πρὸς τὰ ἀνωτέρω λεγόμενα:

«Ὅπως ἀπέδειξεν ἡ μελέτη τῶν παιδιῶν, πού ἔτυχε νὰ ἀνατραφῶν σὲ μιὰ ἐρημιὰ (προβλ. τὰ λεγόμενα περὶ ἀνατροφῆς παιδιῶν ὑπὸ λύκων), ἡ διανοητικὴ ἢ ἀξιολογικὴ ἀνάπτυξις καὶ πρόοδος τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἐπιτυγχάνεται αὐτόματα διὰ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ὀργανικοῦ καὶ βιολογικοῦ ὑποστρώματος τῆς υπάρξεώς του, ἀλλ' ἀπαιτεῖ τὴν ἐξωθεν ὄθησι διὰ τῆς προὔπαρχούσης λογικῆς καὶ ἀξιολογικῆς ἐμπειρίας τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα ἐμπνέουν ἐμπιστοσύνη. Ἀ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 580 τοῦ ὑπ' ἀρ. 14 τεύχους.
126. Εὐτύχη Μπιτσάκη, ἐνθ' ἄνωτ.

κόμη καὶ ἡ ὑψίστη ἢ εὐφρεσιτάτη ἐπιστημονικὴ αὐθεντία, σὲ ἄλλους τομεῖς, ἐκτὸς τῆς εἰδικότητός της, ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν γνώσεων καὶ τῆς ἐμπειρίας ἄλλων αὐθεντιῶν. Ὅστε καὶ ἡ ὑγιὴς παιδαγωγικὴ αὐθεντία, ἡ ὁποία ἔχει συναίσθησι τῆς ἀποστολῆς της καὶ κατὰ τεκμήριον εἶναι ἡ συνισταμένη τοῦ ὑγιούς ἀξιολογικοῦ προσανατολισμοῦ τῆς παιδευτικῆς κοινότητος, οὐδόλως σημαίνει στέρησι τῆς ἐλευθερίας τῶν ἐκπαιδευομένων, ἐπίδειξι φεουδαρχικῆς δυνάμεως, ἐξαναγκασμό, καταπιεστικὴν ἀσκήσι καὶ κατάχρησι ἐξουσίας. Ἡ αὐθεντία τοῦ λόγου καὶ ἡ αὐθεντία τοῦ δέοντος προϋποθέτουν διαλογικὴ σχέσι ἐπικοινωνίας, καταφασκομένη καὶ ἐλεύθερη ἐξάρτησι, ἐτοιμότητα πρὸς ἀβίαστη καὶ αὐτοπροαίρετη οἰκείωσι ἀληθειῶν ἢ ἀξιολογικῶν αἰτημάτων. Ἡ ὑπακοὴ μέσα στὰ πλαίσια τῆς παιδευτικῆς λειτουργίας δὲν εἶναι ἡ ὑπακοὴ τῆς μηχανῆς, οὔτε προϋποθέτει ἔλλειψι πρωτοβουλίας ἢ ἐτοιμότητος πρὸς ἀνάληψι εὐθυνῶν δι' ἐλευθερίας ἀποφάσεως. Ἡ ὑπακοὴ σημαίνει εἰδολογικὴν αὐτονομία ἐναντι ἐτερονόμου περιεχομένου, τὸ ὁποῖον ἔλκει, διαφωτίζει, ἐκδιώκει τὴν δειλία καὶ ἐμπνέει ἐμπιστοσύνη, θάρρος καὶ βεβαιότητα γιὰ τὴν πνευματικὴν πρόοδο καὶ νίκη»¹²⁷ καὶ σὲ τελευταία ἀνάλυσι ὑποβοηθεῖ τὴν κατὰ τρόπον ὑγιᾶ ἐλεύθερη ἐκλογὴ.

Ἡ πυροδότησις τῆς ἐλευθερίας μὲ τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν, καθὼς ἤδη ἔχομε ἐπισημάνει, εἶναι ἐγγυημένη, διότι οἱ ἀρχές τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ διδάσκηται τὸ μάθημα τοῦτο, προβάλλουν ὄχι τὸν δρόμο τῆς «ἡσσανος προσπαθείας», ἀλλὰ τὴν ὁδὸ τοῦ ἐν Χριστῷ ἀγιασμοῦ, ὁ ὁποῖος σημαίνει – ἰδίως γιὰ τοὺς νέους – ἐντονον πνευματικὸν ἀγῶνα, ἀντίστασι ἐναντίον τοῦ ἐγωῖσμοῦ, τοῦ ἀτομισμοῦ, τοῦ ὠφελιμισμοῦ, τοῦ ἡδονισμοῦ, τοῦ πανσεξουαλισμοῦ κ.τ.π., πράγμα πὸν προϋποθέτει κατ' ἐξοχὴν κινητοποιήσι τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως, τῆς βουλήσεως καὶ τῆς ἐκλογῆς γιὰ τὴν προτίμησι τοῦ ἐπιβάλλοντος θυσίας «κρείττονος» ἢ «μείζονος» ἢ «βελτίονος» ἀντὶ τοῦ σαγηνευτικοῦ καὶ ἐλκυστικοῦ «ἡσσανος» καὶ «χείρονος». Τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν θὰ καταστήσῃ συνειδητόν, ὅτι μόνον «οὐ τὸ Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία» (Β' Κορ. γ' 17) καὶ ὅτι «πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δούλος ἐστὶ τῆς ἁμαρτίας» (Ἰωάν. η' 34) καὶ «ζυγῷ δουλείας ἐνέχεται»

(Γαλ. ε' 1). Τὸ ἐλεύθερο χριστιανικὸ φρόνημα, πὸν προβάλλεται ἀπὸ τὸ μάθημα τοῦτο, ἐκφράζεται στοὺς λόγους τοῦ Ἀπ. Παύλου: «Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπὸ τινος» (Α' Κορ. ια' 12).

Συμφώνως πρὸς τὴν χριστιανικὴ αὐτὴ ἔννοια τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς βουλητικῆς ἐκλογῆς, τὰ δεοντολογικὰ αἰτήματα, πὸν προβάλλονται ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴ ἀγωγή, ἐνεργοῦν ἐπὶ τῆς βουλήσεως ὄχι ὡς δυνάμεις ἐξαναγκασμοῦ, ἀλλ' ὡς δείκτες τῶν σκοπῶν. Ἡ κανονιστικὴ ὑπὸ τῶν αἰτημάτων τούτων ὑπόδειξις τῆς κοσμοθεωρητικῆς καὶ βιοθεωρητικῆς κατευθύνσεως δὲν ἀποκλείει, ἀλλὰ προϋποθέτει τὴν ἐλευθερία. Ἡ γραμμὴ πλεύσεως ἐνὸς πλοίου δὲν καθορίζεται ἀναγκαστικῶς ὑπὸ τῶν ἀστέρων ἢ τῆς πυξίδος, πὸν ἀπλῶς ὑποβοηθοῦν τὸν πλοίαρχο νὰ βρῆ καὶ ἐκλέξῃ οἰκαιοθελῶς τὴν κατεύθυνσι τοῦ πλοῦ. Οἱ ἀλήθειες, πὸν προσφέρονται στοὺς μαθητὲς ἀπὸ τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν, δὲν προσδιορίζουν τὴν προσωπικότητα αὐτῶν, ἀλλ' ἡ ἐλευθερία προσωπικότητος των, ὅταν δέχεται τὰ δεοντολογικὰ αἰτήματα, πὸν προβάλλονται ἀπὸ τὴν ἀλήθειες αὐτές, προσδιορίζει αὐτοπροαίρετως τὸν ἑαυτὸν τῆς.

Ἡ – ὑποδεικνυομένη ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξη χριστιανικὴ ἀγωγή – ἐλευθερία ἐν Χριστῷ ἔχει ὡς θεμέλιό της τὸ ἀπολυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Κυρίου, ἰδίως τὴν Σταύρωσι καὶ τὴν Ἀνάστασί Του, πὸν σημαίνουν τὴν ἀπελευθέρωσι «ἐκ τῶν δυνάμεων τῆς ἁμαρτίας, τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου καὶ τὴν – ὑπεράνω τῆς βιολογικῆς, ψυχολογικῆς, κοινωνικῆς καὶ ιστορικῆς νομοτελείας καὶ ἀναγκαιότητος – ἔκρηξι τῆς αὐτονομίας, ἡ ὁποία ἀφ' ἐνὸς αὐτοβελιωνεται σὴν συνεχῆ, σκληρῆ καὶ ἡρωικῆ πάλῃ πρὸς θρυμματισμὸ τῶν ἀλυσίδων τοῦ πνευματικοῦ, ἐξανδραποδισμοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου χαλυβδώνεται στὰ πλαίσια τῆς ὑγιούς Θεονομίας. Τὴν δυνατότητα ἐναρμονίσεως τῆς Θεονομίας καὶ τῆς αὐτονομίας εἶχεν ὑπ' ὄψι του καὶ ὁ Γκαίτε, ὅταν στὸ στόμα τῆς Ἰφιγενείας του ἔθετε τοὺς λόγους: «Καὶ πειθήνια ἐνωιωθα τὴν ψυχὴ μου πανόμορφα ἐλεύθερη»¹²⁸. (Συνεχίζεται)

128. Αὐτόθι, σ. 28.

127. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ παιδεία τῆς ἐλευθερίας καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς παιδείας, Ἀθήνα, 1980, σσ. 16-17.

Σημείωσις «Ἐκκλησίας»: Ἡ δημοσίευσις τῆς συνεχείας τοῦ «Ὀδοιπορικῶν εἰς Ἑλληνορθόδοξα Κέντρα τῆς Αὐστραλίας» ἀναβάλλεται γιὰ τὸ ἐπόμενο τεῦχος, ἐνεκα πληθώρας ὕλης.

Η ΠΑΠΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ UT UNUM SINT ΚΑΙ Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΑΙ ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

Ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν κατὰ τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀπὸ τῆ Β' Βατικανῆ σύνοδο ὡς «ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν» (Eglises soeurs) καὶ ὁ γνωστὸς «Διάλογος τῆς ἀγάπης» μεταξὺ Ρώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως ἀνοιξαν τὴν ὁδὸ γιὰ τὸν ἐπίσημο θεολογικὸν Διάλογο μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μὲ σκοπὸ τὴν ἐπίσπευση τῆς διαδικασίας γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας μὲ σταθερὰ κανονικὰ κρι-

καν τὴν παρακαταθήκη τῆς πίστεως ἐναντίον κάθε ἀλλοιώσεως. Τώρα, μετὰ ἀπὸ μίαν μακρὰν περίοδο διαιρέσεως καὶ ἐλλείψεως ἀμοιβαίας κατανοήσεως, ὁ Κύριος παρέχει νὰ βρεθοῦμε καὶ πάλιν ὡς ἀδελφεὲς Ἐκκλησίαι, παρὰ τὰ ὑψωθέντα μεταξὺ μας ἐμπόδια. Ἄν σήμερον, στὴν ἀρχὴ τῆς τρίτης χιλιετίας, ἀναζητοῦμε νὰ ἀποκαταστήσουμε τὴν πλήρη κοινωνία, τότε ὀφείλομε νὰ κατατείνουμε πρὸς τὴν ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς τῆς πραγματικότητος καὶ πρέπει νὰ ἀναφερόμεθα σὲ αὐτὴ τὴν πραγματικότη-
τα» (παράγρα. 57, 67-68).

Τοῦ Καθηγητοῦ κ. ΒΛΑΣΙΟΥ Ι. ΦΕΙΔΑ

τήρια τὴν κοινὴ ἐμπειρία τῆς πρώτης χιλιετίας. Στὰ πλαίσια αὐτὰ «ἡ ἄρση τῶν ἀμοιβαίων ἀναθεμάτων, ἡ ὁποία ἀφαίρεσε ἓνα ἐπώδυνον ἐμπόδιο κανονικῆς καὶ ψυχολογικῆς τάξεως, ἦταν ἓνα πολὺ σπουδαῖο βῆμα στὴν ὁδὸ πρὸς τὴν πλήρη κοινωνία. Οἱ πρὸ τῆς διαιρέσεως ὑφιστάμενες δομὲς ἐνότητος εἶναι μίαν κληρονομία ἐμπειριῶν, ἡ ὁποία κατευθύνει τὴν πορεία μας πρὸς τὴν ἐπιστροφή στὴν πλήρη κοινωνία. Εἶναι προφανὲς ὅτι κατὰ τὴ δευτέρα χιλιετία ὁ Κύριος δὲν ἔπαυσε νὰ δίνει στὴν Ἐκκλησία του τοὺς πλούσιους καρποὺς τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀναπτύξεως. Ὡστόσο, ἡ σταδιακὴ ἀμοιβαία ἀπομάκρυνση τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς τὶς ἐμπόδιζε δυστυχῶς νὰ ἀνταλλάσσουν τὰ πλούτη τῶν δωρεῶν τους καὶ τῆς ὑποστηρίξεώς τους. Πρέπει νὰ καταβληθῆ μεγάλη προσπάθεια, μὲ τὴ χάρι τῆς Θεοῦ, γιὰ νὰ ἀποκατασταθῆ μεταξὺ αὐτῶν ἡ πλήρης κοινωνία, πηγὴ ἀγαθῶν γιὰ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ» (παράγρα. 56, σελ. 66).

3. Ἡ ἀποκατάσταση λοιπὸν τῆς πλήρους κοινωνίας μεταξὺ τῆς Ὀρθοδόξου καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι πλέον κατανοητὴ ἔξω ἀπὸ τὰ παραδοσιακὰ κριτήρια τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὰ ὁποία ἰσχυσαν κατὰ τὴν πρώτη χιλιετία καὶ προβάλλονται πλέον ὡς σταθερὸ πλαίσιο καὶ γιὰ τὸν σύγχρονον Θεολογικὸν Διάλογο: «Τὴ ζωὴ αὐτὴ τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τὴ ζήσαμε γιὰ αἰῶνες συγκαλοῦντες μαζὶ τὶς Οἰκουμενικὰς συνόδους, οἱ ὁποῖες ὑπερασπίστη-

Στὴν παπικὴ Ἐγκύκλιο ἀναγνωρίζεται μὲ ἔμφαση ἡ ἰδιαίτερη σπουδαιότητα εἰλικρινοῦς καὶ ἰσότητος συνεργασίας Ρώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως γιὰ τὴ διατήρηση τῆς ἐνότητος τῆς πίστεως καὶ τοῦ συνδέσμου τῆς ἀγάπης ὄχι μόνον τὴν πρώτη χιλιετία, ἀλλὰ καὶ τὴ σύγχρονη πραγματικότητα τοῦ ἱστορικοῦ βίου τῆς Ἐκκλησίας: «ὑπὸ τὴν προοπτικὴν αὐτὴν, τονίζεται στὴν παπικὴ Ἐγκύκλιο, ἀποκτὰ τὸ βαθύτερον νόημά της ἡ ἔκφραση, τὴν ὁποία χρησιμοποίησα πολλὰ φορὰς: Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ ἀναπνέη καὶ μὲ τοὺς δύο πνεύμονές της. Στὴν πρώτη χιλιετία τῆς ἱστορίας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἡ ἔκφραση αὐτὴ ἀναφερόταν κυρίως στὴν δυαδικότητα Βυζαντίου - Ρώμης, ἀπὸ τὸ βάπτισμα δὲ τῶν Ρώσων ἡ ἀναφορά τῆς διευρύνθηκε... Κατανοεῖτε σαφῶς ὅτι ἡ προοπτικὴ πρὸς τὴ ὁποία πρέπει νὰ ἀναζητηθῆ ἡ πλήρης κοινωνία εἶναι ἐκείνη τῆς ἐνότητος μέσα στὴ νόμιμη ποικιλία» τῶν ἐκφράσεων (παράγρα. 54, σελ. 64). Ὑπὸ τὸ πνεῦμα αὐτὸ περιγράφονται ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ὄχι μόνον οἱ σκοποὶ τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου, ἀλλὰ καὶ ἡ εἰδικώτερη ἀποστολὴ τῆς Μικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴ διεξαγωγή του:

«Στὴν προοπτικὴν αὐτὴν ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία δὲν ἐπιδιώκει τίποτε ἄλλο παρὰ τὴν πλήρη κοινωνία μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Ἐμπνέεται σὲ αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τῆς πρώτης χιλιετίας. Πράγματι, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς περιόδου αὐτῆς ἡ ἀνάπτυξη τῶν διαφόρων ἐμπειριῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς δὲν ἦταν ἐμπόδιο, ὥστε μέσα ἀπὸ τὶς ἀμοιβαῖες σχέσεις οἱ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 587 τοῦ ὑπ' ἀρ. 15 τεύχους.

χριστιανοί να συνεχίσουν να έχουν την βεβαιότητα ότι είναι μέλη οποιασδήποτε Έκκλησίας, επειδή από όλες τις Έκκλησίες υψωνόταν σε μία θαυμαστή ποικιλία γλωσσών και τόνων ο αίνος του μόνου Πατρός δια του Υιού εν Άγίω Πνεύματι. Όλες συνήγοντο για να τελέσουν την Εύχαριστία, καρδιά και τύπο για την κοινότητα, όχι μόνο για την πνευματικότητα ή την ήθικη ζωή, αλλά επίσης και για την οργάνωση της Έκκλησίας, μέσα από την ποικιλία των λειτουργημάτων και των διακονιών, υπό την προεδρία του Έπισκόπου, διαδόχου των Άποστόλων. Οί πρώτες σύνοδοι αποτελούν εύγλωττη μαρτυρία για την υπάρχουσα ενότητα μέσα στην ποικιλία. Πώς να ξανακτίσουμε την ενότητα μετά από χίλια χρόνια περίπου; Ίδου το μεγάλο χρέος, το οποίο όφειλει να αναλάβει η Καθολική Έκκλησία και το οποίο ανήκει επίσης και στην Όρθόδοξη Έκκλησία...» (παράγρ. 61, σελ. 73-74).

Όστόσο, το κύριο πρόβλημα του Θεολογικού Διαλόγου μεταξύ των δύο Έκκλησιών είναι για μία ολόκληρη χιλιετία ή υπερτροφική ανάπτυξη του παπικού πρωτείου στη θεολογία και στη ζωή της Ρωμαιοκαθολικής Έκκλησίας, ή όποια δέν ήταν σύμφωνη προς την κοινή παράδοση της πρώτης χιλιετίας και υπόκειται ως βασικό αίτιο στις δύο μεγάλες διασπάσεις του χριστιανικού κόσμου της δεύτερης χιλιετίας με το μεγάλο σχίσμα των Έκκλησιών Ανατολής και Δύσεως (1054) και με την προτεσταντική Μεταρρύθμιση (ΙΣΤ΄ αιώνας). Είναι ευνόητο ότι η εξέλιξη του παπικού πρωτείου κατά τη δεύτερη χιλιετία προκάλεσε οξύτερες αντιδράσεις όχι μόνο στην Ανατολή, αλλά και στη Δύση. Στην παπική Έγκύκλιο αναγνωρίζεται ότι και σήμερα «ή γνώμη της Καθολικής Έκκλησίας ότι, πιστή στην αποστολική παράδοση και στην πίστη των Πατέρων, διατήρησε το όρατο σημείο και τον έγγραφο της ενότητας στο λειτουργήμα του Έπισκόπου Ρώμης, αντιπροσωπεύει μία δυσκολία για το μεγαλύτερο τμήμα των άλλων χριστιανών, ή μνήμη των οποίων έχει σηματοδοτηθεί από όρισμένες οδνηρές μνήμες. Για όσο είμεθα υπεύθυνοι ζητώ συγγνώμη, ως έπραξε και ο προκάτοχός μου Παύλος Δ΄» (παράγρ. 88, σελ. 101).

Υπό το πνεύμα αυτό στην Έγκύκλιο εκφράζεται με σαφήνεια ή αγωνία του Έπισκόπου Ρώμης για την άνευρεση στα πλαίσια της σύγχρονης Οικουμενικής κινήσεως μίας παραδεκτής

έρμηνείας του παπικού πρωτείου, ή όποια άνταποκρίνεται στα αίτήματα των καιρών χωρίς να παραθεωρή και την παράδοση της πρώτης χιλιετίας: «Έχω πεισθή ότι έχω στο ζήτημα αυτό μία ιδιαίτερη ευθύνη, προ πάντων όταν παρατηρώ την οικουμενική τάση του μεγαλύτερου μέρους των χριστιανικών κοινοτήτων και όταν ακούω την έκκληση που μου απευθύνεται να εύρω μία μορφή άσκήσεως του πρωτείου άνοικτη στη νέα πραγματικότητα, αλλά χωρίς παραίτηση από τα ουσιώδη της άποστολής του» (παράγρ. 95, σελ. 108). Οί σκέψεις αυτές θεμελιώνονται στο σχετικό Διάταγμα της Β΄ Βατικανής συνόδου (Unitatis redintegratio, 14). Στο διάταγμα αυτό τονίζεται ότι κατά την πρώτη χιλιετία, όταν οί χριστιανοί «ήσαν ένωμένοι με άδελφική κοινωνία στην πίστη και στη μυστηριακή ζωή, ό ρωμαϊκός θρόνος παρενέβαινε με τη σύμφωνη γνώμη (d'um commun accord), όταν έγείροντο μεταξύ τους διαφορές σε θέματα πίστεως ή τάξεως». Η διακονία του παπικού θρόνου για την ενότητα της Έκκλησίας δέν εκφράσθηκε πάντοτε υπό τη μορφή της διακονίας κατά τη συνείδηση του Έπισκόπου Ρώμης, ό όποιος στην παπική Έγκύκλιο επικαλείται τους λόγους του για το ζήτημα αυτό, ως άπηύθυνε τούτους προς τον Οικουμενικό πατριάρχη Δημήτριο τον Α΄ κατά την συνάντησή τους στο Βατικανό (6 Δεκεμβρίου 1987): «Προσεύχομαι στο άγιο Πνεύμα να μάς δώση το φώς του και να φωτίση όλους τους ποιμένες και τους θεολόγους των Έκκλησιών μας για να μπορέσουμε να αναζητήσουμε, βεβαίως από κοινού, τις μορφές υπό τις όποιες το λειτουργήμα αυτό θα μπορούσε να πραγματοποιήση μία διακονία αγάπης που να αναγνωρίζονται από τους μόν και από τους δέ» (παράγρ. 95, σελ. 108-109).

Οί προτάσεις αυτές της παπικής Έγκυκλίου απορρέουν από την κοινή πλέον παραδοχή, ότι ή μόνη όδος για την αποκατάσταση της έκκλησιαστικής κοινωνίας της Όρθοδόξου και της Ρωμαιοκαθολικής Έκκλησίας είναι ή σύμφωνη προς την κοινή παράδοση της πρώτης χιλιετίας έρμηνεία της θέσεως του παπικού θρόνου στη ζωή της Έκκλησίας. Η έρμηνεία βεβαίως αυτή δέν είναι εύκολη, γιατί τα ίδια γεγονότα της έκκλησιαστικής παραδόσεως της πρώτης χιλιετίας έρμηνεύονται με διαφορετική προοπτική από τη ρωμαιοκαθολική και από την όρθόδοξη θεολογία, κυρίως κατά τη μετά το μέγα σχίσμα περιό-

Ἐνὸς δὲ (φαγητοῦ) ἔστι χρεία (Λουκ. 10,42)*

Ἔτσι, ὅπως εἶναι διατυπωμένες οἱ δύο αὐτὲς προτάσεις μοιάζουν, φαίνεται, ὅτι εἶναι μᾶλλον καὶ οἱ δύο ἀντιθέσεις – καὶ μάλιστα μὲ διαφορετική ἔννοια – πρὸς τὴν ἀρχική πρόταση, πού λέει: «Μάρθα, Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ τυρβάζῃ *περὶ πολλά*». Ὅποτε σ' αὐτὴν τὴν πρόταση - θέση «τυρβάζῃ *περὶ πολλά*», ἔχουμε μία πρώτη ἀντίθεση: «ἐνὸς δὲ (φαγητοῦ) ἔστι χρεία», καὶ

νεῖα εὐοδοῦται καὶ ἀπὸ τὸ ὄλο νόημα τῆς σχετικής περικοπῆς καὶ ἀπὸ ὠρισμένες χαρακτηριστικὲς ἐκφράσεις αὐτῆς. Ἐν πρώτοις παρατηροῦμε, ὅτι τὴ στιγμή ἢ τὴν ὥρα πού ἡ Μαρία ἀκούγε τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ «ἡ Μάρθα περιεσπᾶτο (=ζαλιζόταν καὶ ἀπασχολεῖτο) *περὶ πολλὴν διακονίαν*», καὶ ὄχι γιὰ πολλὰς διακονίες. Προφανῶς ἐφρόντιζε γιὰ τὴ *διακονία* τοῦ γεύματος πρὸς τὸ Χριστὸ καὶ τοὺς συνδαιτυμῶνες εἰδικῶς, καὶ ὄχι γιὰ τὴν καθαριότητα τοῦ σπιτιοῦ γενικῶς ἢ γιὰ ἄλλα ἄσχετα πράγματα γενικώτερα.

Τοῦ κ. ΠΑΝΑΓ. Ι. ΜΠΟΥΜΗ
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

μία δεύτερη ἀντίθεση: «Μαρία δὲ τὴν (=μίαν) ἀγαθὴν μερίδα (τοῦ θεοῦ λόγου) ἐξελέξατο».

Ἔτσι, ἐμεῖς ὑποστηρίζουμε, ὅτι ἡ πρώτη πρόταση («ἐνὸς δὲ ἔστι χρεία») ἀναφέρεται (κυρίως) στὸ θέμα τοῦ φαγητοῦ, στὸ ἓνα εἶδος τοῦ φαγητοῦ σὲ *κάθε γεῦμα* ἢ *κάθε ἡμέρα*, πού εἶναι ἀναγκαῖο καὶ ἀπαραίτητο γιὰ τὴ διατροφή καὶ συντήρηση τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἡ δεύτερη («Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα...») ἀναφέρεται στὴν ἀκρόαση τοῦ θεοῦ λόγου τοῦ Ἰ. Χριστοῦ.

Ἐπομένως, ὅτι ἡ πρώτη πρόταση ὁμιλεῖ κατ' ἐξοχὴν γιὰ τὸ φαγητό, γιὰ αὐτὴ ἡ ἔρμη-

νὴ ἀκόμη καὶ ἡ λέξη «μερίδα» («Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο»), τὴν ὁποῖαν χρησιμοποιοῦν τὸ κείμενο, ἀντὶ π.χ. τῆς λέξεως «ἀσχολία», μᾶς μεταφέρει στὴν ἀτμόσφαιρα ἐνὸς γεύματος, μιᾶς συνεσιάζσεως, καὶ μᾶς ὑποβοηθεῖ νὰ ἐννοήσουμε, ὅτι ἀναφέρεται στὴν προετοιμασία τῶν μερίδων τοῦ φαγητοῦ, καὶ ἄρα, ὅτι πρόκειται γιὰ φαγητό.

Ἐπομένως καὶ πάλι καταλήγουμε στὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ φράση «ἐνὸς δὲ ἔστι χρεία» ἀναφέρεται στὸ φαγητό, καὶ ἐπὶ πλέον, ὅτι χρειάζεται, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖο καὶ ἀπαραίτητο *κάθε* φορὰ ἓνα φαγητό καὶ ὄχι πολλά, ὄχι ποικιλίες φαγητῶν - ἐδεσμάτων.

Αὐτὴν τὴν ἔρμηνεῖα ἐνισχύει καὶ ἡ ἐξῆς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 589 τοῦ ὑπ' ἀρ. 15 τεύχους.

δο: «Οἱ δομὲς λοιπὸν τῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἀνατολή καὶ στὴ Δύση, ὅπως ἀναφέρεται στὴν παπική Ἐγκύκλιο, *διαμορφώθηκαν ἀπὸ τὴν ἀποστολικὴ αὐτὴ κληρονομία. Ἡ ἐνότητά τῆς στὰ πλαίσια τῆς πρώτης χιλιετίας διατηρήθηκε σὲ ἴδιες αὐτὲς δομὲς ἀπὸ τοὺς διαδόχους τῶν ἀποστόλων Ἐπισκόπους σὲ κοινωνία μὲ τὸν Ἐπίσκοπο Ρώμης. Ἄν σήμερα, στὸ τέλος τῆς δευτέρας χιλιετίας, ἀναζητοῦμε τὴν ἀποκατάσταση τῆς πλήρους κοινωνίας, τότε οφείλουμε νὰ ἀναφερθοῦμε στὴν ἐνότητα ἐκείνη, ἢ ὁποῖα εἶχε δομηθῆ κατὰ τὸν τρόπο αὐτό» στὴν πρώτη χιλιετία (παράρτ. 55, σελ. 65).*

4. Εἶναι εὐνόητον ὅτι ἡ νέα παπική Ἐγκύκλιος «*Ἦνα ἐν ὧσιν*» (Ut unum sint) ἀνοίγει νέες προοπτικὲς, εἰδικώτερα στὸν Θεολογικὸν Διάλογο τῆς Ὁρθοδόξου μὲ τὴ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία. Πράγματι, γίνεται πλέον παραδεκτὴ ἀπὸ τὴ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ὄχι μόνο ἡ

αὐθεντικὴ συνέχεια τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπίμονη ἀξίωσή τῆς νὰ οἰκοδομηθῆ ὁ διμερῆς Θεολογικὸς Διάλογος μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν στὰ κοινὰ κριτήρια τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως τῆς πρώτης χιλιετίας, ὥστε νὰ θεμελιωθῆ ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας στὸ αὐθεντικὸ περιεχόμενο τῆς ἀλήθειας τῆς πίστεως: «Ἡ ἐμμονὴ σὲ μία ἀντίληψη περὶ τῆς ἐνότητος, ἢ ὁποῖα λαμβάνει ὑπ' ὄψη ὅλες τὶς ἀξιώσεις τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀλήθειας, δὲν σημαίνει ὅτι παρεμποδίζει τὴν Οἰκουμενικὴν κίνηση. Ἀντιθέτως, τοῦτο σημαίνει ὅτι ἀποφεύγει νὰ διευκολυνθῆ μὲ φαινομενικὲς λύσεις, οἱ ὁποῖες δὲν θὰ κατέληγαν σὲ τίποτε τὸ σταθερὸ καὶ μόνιμο. Ἡ ἀξίωση γιὰ τὴν ἀλήθεια πρέπει νὰ φθάσῃ μέχρι τὸ τέλος τῆς. Αὐτὸς δὲν εἶναι ὁ νόμος τοῦ *Εὐαγγελίου*;» (παράρτ. 79, σελ. 92-93).

(Συνέχεια)

προσεκτική και διακριτική έρμηνευτική παρατήρηση του Θεοφυλάκτου, Άρχιεπισκόπου Βουλγαρίας, στο έν λόγῳ κείμενο: «Μάλλον δέ εἰ δεῖ (= ἐάν πρέπει) τὸ ἀκριβέστερον εἰπεῖν, οὐ τὴν φιλοξενίαν κωλύει ὁ Κύριος, ἀλλὰ τὴν ποιμιλίαν καὶ τύρβην, τουτέστι τὸν περισπασμὸν καὶ τὴν ταραχήν» ἐπεὶ τὴν λιτὴν (= τὴν ἀπλή και ἀπειριτη) ὑποδοχὴν ἐπαινεῖ». Καὶ προσθέτει σαφέστερα: «Ἐνὸς ἔχομεν χρεῖαν τοῦ φαγεῖν ὅτι δὴ ποτε, οὐχὶ ποιμιλίας» (PG 123,852D).

Ἐσαύτως ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας παρατηρεῖ φιλοσοφώντας καὶ ἐνισχύοντας τὴν πῶ ἀπάνω ἄποψη: «Λυπεῖ γὰρ πανταχοῦ ἐν παντὶ πράγματι τὸ περιττόν» ἐνεργάζεται μὲν γὰρ τοῖς φιλοξενεῖν ἐθέλουσιν ὄκνον (= ὄκνηρία, δισταγμός, γογγυσμός)· καμάτου (= δυσφορίας - βαρυστομαχίας) δὲ τοῖς ἐστιωμένοις εὐρίσκειται πρόξενον» (PG 72, 685A).

Ὅτι ἀναφέρεται ἡ φράση «ἐνὸς δέ ἐστι χρεῖα» καὶ στοῦ φαγητό, μὲ τὸ ὁποῖο ἀπασχολεῖτο ἡ Μάρθα, εἶναι δυνατὸν ἀκόμη νὰ τὸ συμπεράνουμε κατ' ἀντίθεση καὶ ἀπὸ τὰ ἐξῆς: Ἄν δηλ. ἡ φράση «ἐνὸς δέ ἐστι χρεῖα» ἀναφερόταν μόνον στὴν ἀκρόαση τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖο ἔπραττε ἐκείνη τὴ μέρα ἡ Μαρία καὶ ὄχι στοῦ φαγητό, τότε ὁ λόγος αὐτὸς καὶ γενικότερα ὄλος ὁ σχετικὸς λόγος τοῦ Κυρίου θὰ ἦταν μία προσβολή, ἢ ἔστω μία ἀποδοκιμασία, γιὰ τὴ Μάρθα καὶ πρὸς ὅλες τὶς γυναῖκες ποὺ ἀκολουθοῦσαν καὶ ἀκολουθοῦν τὴν τακτικὴ τῆς Μάρθας.

Τέτοια ὁμως πρόθεση προσβολῆς ἢ ἀποδοκιμασίας δὲν ὑπῆρχε στὸν Κύριο, ὅπως δέχονται καὶ ὄλοι σχεδὸν οἱ ἐρμηνευτές. Ἐτσι, ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας λέει: «Μέγα τι χρῆμα καὶ ἀξιόκτιτον ὁ τῆς φιλοξενίας τρόπος» (PG 72,684C). Ὁ Θεοφύλακτος σαφέστερα σημειώνει: «Μέγα μὲν τὸ τῆς φιλοξενίας ἀγαθόν, ὅπερ ἡ Μάρθα ἐπεδείκνυτο, καὶ οὐκ ἀπόβλητον» (PG 123,852C). Καὶ ὁ Εὐθύμιος Ζιγαβηνὸς σαφέστατα παρατηρεῖ: «Καὶ ἐπεὶ διπλοῦς ἦν ὁ Χριστός, ἢ μὲν (Μάρθα) ἀνέπαυε τὸ ὀρώμενον αὐτοῦ (τὸ σῶμα)· ἢ δὲ (Μαρία) ἐδούλευε τῷ ἀοράτῳ αὐτοῦ (τῷ λόγῳ)· αὐτὸς δὲ (ὁ Κύριος) τῆς μὲν τὴν προθυμίαν οὐ διέβαλε· τῆς δὲ τὴν προαίρεσιν ἐπήνεσε. Τῆς μὲν γὰρ τὸ ἔργον χρησιμώτατον τῆς δὲ ὑψηλότερον... Καλὸν μὲν γὰρ τὸ φιλοξενεῖν· κάλλιον δὲ τὸ παρεδρεῦειν Θεῷ» (PG 129,969A-B).

Δὲν μπορούσε ἄλλως τε ὁ Κύριος νὰ τοπο-

θετεῖται ἐναντίον τῆς φιλοξενίας, ὅταν μάλιστα λάβουμε ὑπ' ὄψη μας, ὅτι ἡ θεόπνευστη Ἁγία Γραφή ἐντέλλεται ἐπανειλημμένως τὴν ἄσκηση τῆς φιλοξενίας.

Παραθέτουμε μερικὰ χαρακτηριστικὰ χωρία: α) «Ταῖς χρεῖαις τῶν ἁγίων (= τῶν χριστιανῶν) κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν διώκοντες» (Ρωμ. 12,13). β) «Ἡ φιλαδελφία μενέτω, τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε» (Ἐβρ. 13,1). γ) «Φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους ἄνευ γογγυσμῶν» (Α' Πετρ. 4,9).

Ἡ φιλοξενία μάλιστα ἀπὸ τὴν Ἁγ. Γραφή ὀρίζεται ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ προσόντα τῶν ὑποψηφίων ἐπισκόπων, ἢ ἀλλιῶς ὡς ἓνα καθήκον τῶν ἐν ἐνεργείᾳ κληρικῶν. Ὁ ἀπ. Παῦλος γράφει πρὸς τὸν Τιμόθεον: «Δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι... φιλόξενον...» (Α' Τιμ. 3,2). Καὶ ἐπαναλαμβάνει πρὸς τὸν Τίτον: «Δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνεγκλήτων εἶναι... φιλόξενον...» (Τίτ. 1, 7-8).

Ἐπίσης, ἂν ἡ φράση «ἐνὸς δέ ἐστι χρεῖα» ἀναφερόταν στὴν πνευματικὴ τροφή τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι στὴν ὑλικὴ τροφή, τότε ὁ λόγος αὐτὸς τοῦ Κυρίου θὰ ἦταν μία παραθεώρηση ἢ καὶ μία ἄρνηση τῆς ἀναγκαιότητος ἢ χρησιμότητος τοῦ φαγητοῦ. Δηλαδή θὰ δινόταν ἢ ἐντύπωση, ὅτι ὁ Κύριος τὸ φαγητό, καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ ἓνα, τὸ θεωροῦσε ὄλως διόλου περιττό. Ὅμως αὐτὸ θὰ ἐρχόταν σὲ εὐθεία ἀντίθεση καὶ μὲ τὸ αἶτημα, τὸ ὁποῖο ὁ ἴδιος ὁ Κύριος συμπερίελαβε στὴν προσευχὴ ποὺ μᾶς παρέδωσε (Ματθ. 6,11 καὶ Λουκ. 11,3). Μάλιστα ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς τὴν προσευχὴ αὐτὴ τὴν παραθέτει ἀμέσως μετὰ τὴν περικοπή, ὅπου ἐξιστορεῖ τὸ ἀνωτέρω γεγονός μὲ τὴ Μάρθα. Μέσα, λοιπόν, σ' αὐτὴν τὴν προσευχὴ περιλαμβάνεται καὶ ἡ γνωστὴ παράκληση πρὸς τὸν Θεό, τὸν Πατέρα μας: «Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον (= τὸ ἀπαραίτητο γιὰ τὴ συντήρησή μας) δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν» (= κάθε μέρα).

Ἐξ ἄλλου καὶ ἐπὶ πλεόν μία τέτοια ἐρμηνευτικὴ ἀπόδοση στὴν ἔκφραση «ἐνὸς δέ ἐστι χρεῖα» θὰ ἐρχόταν σὲ καταφανῆ ἀντίθεση καὶ πρὸς ὠρισμένες θαυματουργικὲς ἐνέργειες τοῦ Κυρίου. Π.χ. μὲ τὸν χορτασμὸ τῶν «πεντακισχιλίων ἀνδρῶν» ἀπὸ «τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας» (Ματθ. 14, 19-21. Πρβλ. καὶ Μάρκ. 6, 35-44 καὶ Λουκ. 9, 12-17), ἢ μὲ τὸν χορτασμὸ τῶν «τετρακισχιλίων ἀνδρῶν» ἀπὸ «τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ὀλίγους ἰχθύας» (Ματθ. 15, 34-38. Πρβλ. καὶ Μάρκ. 8, 1-9).

Μάλιστα μία τέτοια ἐρμηνευτική ἀπόδοση δὲν θὰ ἐρχόταν σὲ ἀντίθεση μόνο πρὸς τὶς ἀνωτέρω θαυματουργικὲς ἐνέργειες τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν θέληση, πρὸς τὸ θέλημά Του, τὸ ὁποῖο ἐξέφρασε, ὅταν εἶπε στὴ μία ἀπὸ τὶς δύο αὐτὲς περιπτώσεις: «Ἀπολύσαι αὐτοὺς (τοὺς ἀνθρώπους) νῆστεις οὐ θέλω, μήποτε ἐκλυθῶσιν (=ἀποκάμουν) ἐν τῇ ὁδῷ» (Ματθ. 15,32). Ἄρα θεωροῦσε ἀπαραίτητο καὶ ἀναγκαῖο τὸ φαγητό. Μόνο πού πρέπει νὰ παρατηρήσουμε ἐδῶ, ὅτι καὶ σ' αὐτὲς τὶς δύο περιπτώσεις μόνο ἓνα φαγητό εὐλόγησε καὶ τοὺς ἔδωσε. Καὶ αὐτὸ τὸ γεγονός προφανῶς δὲν ἦταν τυχαῖο, εἶχε τὸ λόγο του.

Ἐδῶ ἴσως ἀκόμη πρέπει νὰ διευκρινίσουμε, ὅτι, ὅταν ὁμιλεῖ γιὰ ἓνα φαγητό, δὲν ἐννοεῖ τὸ ἴδιο συνεχῶς κάθε μέρα καὶ σὲ κάθε γεῦμα. Αὐτὸ θὰ ἐρχόταν ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ σὲ ἀντίθεση καὶ πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἔδωσε τὴν ἄδεια στοὺς πρωτοπλάστους Ἀδὰμ καὶ Εὐὰ νὰ τρῶνε «ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ» (Γεν. 2,16). Ἀκόμη θὰ ἐρχόταν σὲ ἀντίθεση καὶ πρὸς τὴ περικοπή - ὄραμα τοῦ ἀπ. Πέτρου, κατὰ τὸ ὁποῖο εἶδε νὰ κατεβαίνει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ «σκεῦός τι ὡς ὀθόνη (=σινδόνι) μεγάλη», μέσα στὸ ὁποῖο ὑπῆρχαν «πάντα τὰ τετραπόδα τῆς γῆς... καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ», καὶ ἀκούσθηκε φωνή, πού τοῦ ἔλεγε «ἀναστάς, Πέτρε, θύσον καὶ φάγε» (Πραξ. 10, 10-16). Δὲν ἀποκλείεται, λοιπόν, ἡ καθημερινὴ ἐναλλαγὴ τῶν φαγητῶν, ὥστε ὁ ἄνθρωπος νὰ χρησιμοποιεῖ, νὰ γεύεται καὶ νὰ δοκιμάζει «μετὰ εὐχαριστίας» (Α' Τιμ. 4,4) τὰ διάφορα φαγητὰ ἀπὸ ὅλα («πάντα») τὰ φυτὰ, τὰ δένδρα, τὰ ζῶα καὶ τὰ πετεινὰ.

Τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ἔκφραση «ἐνὸς δέ ἐστι χρεῖα» ὁμιλεῖ γιὰ τὸ φαγητὸ μιᾶς μόνο ἡμέρας ἢ ἐνὸς γεύματος διαφαίνεται καὶ ἐνισχύεται καὶ ἀπὸ τὸ ὅλο σκηνικό, ὅπως τὸ περιγράφει ἡ περικοπή τοῦ Λουκά. Ὁμιλεῖ δηλαδὴ ἡ περικοπή γιὰ μιὰ συγκεκριμένη ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποία ἡ Μαρία παρακάθισε στὰ πόδια τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἄφησε («κατέλειπε») τὴ Μάρθα νὰ διακονεῖ μόνη της, ἢ δὲ Μάρθα παρακάλεσε τὸν Κύριο νὰ προτρέψει τὴ Μαρία νὰ τὴν βοηθήσει (=συναντιλάβηται). Ὅλα αὐτὰ τὰ ῥήματα, τὰ ὁποία βρίσκονται σὲ χρόνον ἀόριστο (ἢ μέλλοντα στιγμιαῖο) ὑποδεικνύουν, ὅτι ἀναφέρεται σὲ ἓνα γεγονός, τὸ ὁποῖον συνέβη (ἢ ἔπρεπε νὰ συμβεῖ) μιὰ συγκεκριμένη ἡμέρα, μιὰ φορὰ, καὶ ὄχι γιὰ

γεγονός, τὸ ὁποῖο διαρκοῦσε «ἐπὶ ἡμέρας», ἢ ἐπαναλαμβανόταν κάθε μέρα. Δὲν λέει δηλαδὴ ἡ περικοπή «παρεκάθητο», ἢ «κατέλειπε» = ἄφηνε», ἢ «εἶπε ἵνα συναντιλαμβάνηται» = «νὰ βοηθᾶει».

Ὅτι ἐπίσης ἡ φράση «Μάρθα, Μάρθα, μερμνᾶς καὶ τυρβάζη περὶ πολλά», δὲν ἀναφέρεται στὶς διάφορες ἀσχολίες, ἐργασίες, ὑπηρεσίες καὶ καθήκοντα τῆς Μάρθας καὶ κάθε ἀνθρώπου, εἶναι νομίζουμε, προφανές. Ποτὲ δὲν θὰ μποροῦσε ὁ Κύριος νὰ κατακρίνει τὴν ἀπασχόληση μὲ τὶς διάφορες ὑπηρεσίες καὶ ἐργασίες, τὶς ὁποῖες ἀναλαμβάνει ἓνας ἄνθρωπος, εἴτε στὴν οἰκογένειά του, εἴτε ὡς ὑπάλληλος ἢ ἀξιωματοῦχος, γιὰ νὰ ἀνταποκριθεῖ στὴ θέση του καὶ γιὰ νὰ ὑπηρετήσῃ καὶ διακονήσῃ τὸ συνάνθρωπό του, τὴν κοινωνία. Πολὺ περισσότερο δὲν θὰ ἦταν δυνατὸν ὁ Κύριος νὰ ὑποδείξει τὴν παραμέληση ἢ ἀποφυγὴ κάθε ὑπηρεσίας ἢ ἐργασίας, γιὰ νὰ ἀκούει (ἢ μὲ τὸ πρόσημα νὰ ἀκούει) κανεὶς μόνο τὸ λόγο τοῦ Ἰ. Χριστοῦ.

Μετὰ ἀπ' ὅλα αὐτὰ, τελειώνοντας, καὶ πάλι θὰ θέλαμε νὰ ἐπανέλθουμε καὶ νὰ ἐπαναλάβουμε, ὅτι ἡ φράση «ἐνὸς δέ ἐστι χρεῖα» δὲν ἀναφέρεται (τουλάχιστον μόνον) σὲ ὅ,τι ἀναφέρεται καὶ ἡ φράση «Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο», ἀλλὰ ἀναφέρεται ὅπωςδήποτε καὶ στὸ ἓνα φαγητό, στὴν ἀναγκαῖα καὶ ὑγιεινὴ ὑλικὴ τροφή. Γιατὶ ποτὲ ὁ Κύριος δὲν θὰ ἔλεγε, ὅτι «ἐνὸς ἐστι χρεῖα», δηλ. μόνο νὰ ἀκούει κάποιος τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μὴν τρῶει τίποτε ἀπολύτως.

Ἔτσι καταλήγουμε καὶ στὸ ἐξῆς συμπέρασμα: Ὅτι ἐκεῖνο πού συνιστᾷ ἡ σημερινὴ διαιτολογία, ἢ ἐπιστήμη τῆς Ὑγιεινῆς, δηλαδὴ τὴν χρησιμοποίησιν ἐνὸς φαγητοῦ σὲ κάθε γεῦμα, προκειμένου νὰ διατηρεῖται τὸ σῶμα, ὁ ὀργανισμὸς, σὲ εὐεξία καὶ νὰ ἀποφεύγονται τὰ περιττὰ βάρη, οἱ ἀδιαθεσίες ἢ καὶ ἀσθένειες, πού προκαλοῦνται ἀπὸ τοὺς διαφόρους ἐπιβλαβεῖς συνδυασμοὺς τῶν πολλῶν φαγητῶν, ἤδη ἡ Ἀγ. Γραφή τὸ εἶχε ὑποδείξει πρὸ πολλῶν ἐτῶν, πρὸ αἰῶνων.

(Τέλος)

Η ΕΚΛΟΓΗ, ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΚΑΙ ΕΝΘΡΟΝΙΣΙΣ ΤΩΝ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ, ΕΛΑΣΣΩΝΟΣ, ΚΑΙ ΣΑΜΟΥ κ.κ. ΙΕΡΟΘΕΟΥ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΥΣΕΒΙΟΥ

Τρεῖς νέοι Μητροπολίτες, οἱ Ναυπάκτου καὶ Ἁγ. Βλασίου κ. Ἱεροθέος Βλάχος, Ἐλασσώνος κ. Βασίλειος Κολόκας καὶ Σάμου καὶ Ἱκαρίας κ. Εὐσέβιος Πιστολῆς ἀναδείχθησαν ἀπὸ τῆ σεπτῆ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὴν ἑκτακτὴ συνεδρία τῆς Τετάρτης 19 Ἰουλίου, ποὺ συνήλθε ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ. Σχετικὰ ἀπὸ τὸ Γραφεῖο Τύπου τῆς Ἱ. Συνόδου ἐκδόθημε στὶς 19 Ἰουλίου τὸ ἀκόλουθο ἀνακοινωθέν:

«Συνήλθε σήμερον εἰς ἑκτακτον συνεδρίαν ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ. Εἰς τὴν συνεδρίαν ἔλαβαν μέρος 66 Ἱεράρχαι καὶ ἀπουσίασαν 8. Μεταξὺ τῶν ἀπόντων καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φλωρίνης κ. Αὐγουστίνος, ὁ ὁποῖος ἀπεχώρησε τῆς συνεδρίας, ἐπειδὴ δὲν ἀνεγνώσθη πρότασίς του διὰ τὴν τροποποίησιν τοῦ καταστατικοῦ χάρτου τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ὃ,τι ἀφορᾷ τὸν τρόπον ἐκλογῆς τῶν Μητροπολιτῶν. Ἐν συνεχείᾳ ἡ Ἱεραρχία προχώρησε εἰς τὴν διαδικασίαν πληρώσεως τῶν τριῶν Μητροπολιτικῶν ἐδρῶν Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου, Ἐλασσώνος καὶ Σάμου καὶ Ἱκαρίας. Ἡ πλήρωσις τῶν Μητροπόλεων διὰ μεταθέσεως ἀπερρίφθη, ἀφοῦ οἱ Ἱεράρχαι ἐπέλεξαν τὴν πληρωσιν δι' ἐκλογῆς.

Ἀκολούθως κατηρτίσθη τὸ τριπρόσωπον διὰ τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου, ἐκ τῶν Ἀρχιμανδριτῶν: Ἱεροθέου Βλάχου, ψῆφοι 48, Χρυσόστομου Κουτουλάκη, ψῆφοι 40, Ἀθηναγόρου Καραματζάνη, ψῆφοι 24. Ἐκ τῶν τριῶν τούτων ὑποψηφίων, ἐξελέγη μὲ τὸ μονοπρόσωπον ψηφοδέλτιον νέος Μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου ὁ Ἀρχιμανδριτῆς Ἱεροθέος Βλάχος λαβὼν ψήφους 39, ἐναντι 22 ἄς ἔλαβεν ὁ Ἀρχιμανδριτῆς Χρυσόστομος Κουτουλάκης καὶ 3 ἄς ἔλαβεν ὁ Ἀρχιμ. Ἀθηναγόρας Καραματζάνης.

Ἐν συνεχείᾳ κατηρτίσθη τὸ τριπρόσωπον ψηφοδέλτιον διὰ τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Ἐλασσώνος ἐκ τῶν Ἀρχιμανδριτῶν: Βασιλείου Κολό-

κα, ψῆφοι 52, Νικάνδρου Παλυβοῦ, ψῆφοι 34, Κοσμᾶ Περχανίδη, ψῆφοι 15. Ἐκ τῶν τριῶν τούτων μὲ τὸ μονοπρόσωπον ψηφοδέλτιον νέος Μητροπολίτης Ἐλασσώνος ἐξελέγη ὁ Ἀρχιμ. Βασίλειος Κολόκας λαβὼν ψήφους 48, ἐναντι 15 ἄς ἔλαβεν ὁ Ἀρχιμ. Νικάνδρος Πολυβὸς καὶ μίᾳς ἦν ἔλαβεν ὁ Ἀρχιμ. Κοσμᾶς Περχανίδης.

Κατόπιν κατηρτίσθη τὸ τριπρόσωπον διὰ τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Σάμου καὶ Ἱκαρίας ἐκ τῶν Ἀρχιμανδριτῶν: Εὐσέβιου Πιστολῆ, ψῆφοι 47, Χρυσόστομου Κορακίτη, ψῆφοι 35, Φιλήμωνος Πατεράκη, ψῆφοι 23. Ἐκ τούτων μὲ τὸ μονοπρόσωπον ψηφοδέλτιον Μητροπολίτης Σάμου καὶ Ἱκαρίας ἐξελέγη ὁ Ἀρχιμ. Εὐσέβιος Πιστολῆς λαβὼν ψήφους 34, ἐναντι 29 ψήφων ἄς ἔλαβεν ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κορακίτης καὶ 3 ἄς ἔλαβεν ὁ Ἀρχιμ. Φιλήμων Πατεράκης.

Τὸ ζήτημα τῆς ἐκλογῆς βοηθῶν Ἐπισκόπων παρεπέμφθη εἰς τὴν Διαρκῆ Ἱεράν Σύνοδον».

Οἱ χειροτονίες τῶν νέων Μητροπολιτῶν τελέσθησαν ὡς ἐξῆς: Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτη Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου κ. Ἱεροθέου τὴν Πέμπτη 20 Ἰουλίου στὸν Ἱ. Καθεδρικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτη Ἐλασσώνος κ. Βασιλείου τὴν Παρασκευὴ 21 Ἰουλίου στὸν Ἱ. Ναὸ Ἁγίου Παύλου ὁδοῦ Ψαρῶν καὶ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτη Σάμου καὶ Ἱκαρίας κ. Εὐσέβιου τὸ Σάββατο 22 Ἰουλίου στὸν Ἱ. Καθεδρικὸ Ναὸ Ἁγίας Τριάδος Πειραιῶς.

Παραθέτομε, στή συνέχεια, τοὺς χειροτονητήριους καὶ ἐνθρονιστήριους λόγους τῶν νέων Μητροπολιτῶν:

ΤΟΥ ΣΕΒ. ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ ΚΑΙ ΑΓΙΟΥ ΒΛΑΣΙΟΥ κ. ΙΕΡΟΘΕΟΥ

**Ἡ προσφώνησις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου
Ἰωαννίνων κ. Θεοκλήτου**

Θεοφιλέστατε ἐψηφισμένε Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου,

Ἴδου ἀπὸ τῆς σήμερον ὡς εἶς ἐξ ἡμῶν, ψήφω τῆς ἀγιωτάτης Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐμπνεύσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὁδεύεις ἐνώπιον τοῦ ἐνδοτέρου τοῦ Ἁγίου Θυσιαστηρίου. Ἐχων τὴν ἐντολὴν τῆς ὁδηγίας σου πρὸς τὸ ἐνδότερον τοῦ Ἁγίου Θυσιαστηρίου ἀπὸ μέρους τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, τοῦ καὶ Προέδρου τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, θὰ εἶχα ἕναν λόγον μόνον εὐθὺς νὰ σοῦ εἶπω.

Ἴδου ἔγινες Ἐπίσκοπος. Ἡ ἀγωνία ἢ ὁποία συνεῖχε τὸ εἶναι σου κατὰ τὸν χρόνον ὅπου διηκόνησες τὴν Ἐκκλησίαν ἐκ τοῦ βαθμοῦ τοῦ Πρεσβυτέρου, τόσον διὰ τὴν ἐσωτερικὴν τῆς ὀντολογίαν, ὅσο καὶ ἡ ἀγωνία πού σε συνεῖχε διὰ τὴν μαρτυρίαν εἰς τὸ σύγχρονον γίνεσθαι, εὐχομαι νὰ μείνη ζώπυρος καὶ νὰ ἐνεργῇ συνεχῶς, διότι ὄντως ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, τὴν σήμερον εἰδικότερον, ἔχει ἀνάγκη μιᾶς παρουσίας ὀντολογικῆς εἰς τὸν κόσμον καὶ ὄχι παρουσίας περιγραφικῆς, μιᾶς παρουσίας τέτοιας, ὅπου νὰ μπορῇ ὁ ἄνθρωπος ὡς σὲ κάτι τὸ ὑπερβατικὸ καὶ τὸ ὑπερφυσικὸ, νὰ ἐναποθέσῃ τὴν ἐλπίδα του, ὅταν τὴν χάνῃ ἀπὸ τὰ σύνολα τὰ ὅποια τὸν περιβάλλουν.

Καὶ ἰδοῦ, πλεόν ὡς εἶς ἐξ ἡμῶν, μὴ διαλαθάνων ὅτι καὶ ὁ Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος καὶ σύνολη ἡ Ἐκκλησία τάσσει τὸν Ἐπίσκοπον εἰς τόπον καὶ τύπον Χριστοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅπερ σημαίνει ὅτι καὶ κενουῖσαι, ἀλλὰ καὶ γίνεσαι καὶ δεξαμενὴ ἀποδοχῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἢ ὅποια ἐρχεται νὰ ἐναποθέσῃ εἰς σὲ τὴν ἐλπίδα τῆς.

Εὐχομαι ἢ Χάρις τοῦ Θεοῦ, ἢ ὁποία σὲ κατηξίωσε εἰς καιροὺς χαλεποὺς καὶ ὀδυνηροὺς νὰ ἐπωμισθῆς ταύτης τῆς διακονίας τὴν ἀποστολήν, νὰ σὲ ἀναδείξῃ ἄξιον καὶ λαμπροφόρον καὶ φωτοδότην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τέκνον.

**Ἡ ὁμιλία τοῦ ἐψηφισμένου Μητροπολίτου
κ. Ἱεροθέου.**

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ,

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Ἰωαννίνων κ. Θεόκλητε,

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας καὶ Τοποτηρητὰ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ναυπάκτου καὶ Ἀγ. Βλασίου, κ. Θεόκλητε,

Σεβασμιώτατοι ἅγιοι Ἀρχιερεῖς,
Τίμιμον Πρεσβυτέριον,
Εὐλαβέστατοι Διάκονοι,
Εὐσεβῆς ἐκκλησίασμα.

Δόξα καὶ εὐχαριστία ἀναπέμπω στὸν Τριαδικὸ Θεὸ γιὰ τὴν μεγάλη δωρεὰ πού ἐπιδαψίλευσε σὲ μένα τὸν ἐλάχιστο ἐν τοῖς ἀδελφοῖς μου στὸν Οἶκο τοῦ Πατρὸς μου, μὲ τὸ νὰ μὲ ἀννυψώσῃ, διὰ τῆς τιμίας ψήφου τῶν Ἐπισκόπων πού συγκροτοῦν τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, στὸν ὑπερμέγιστο βαθμὸ τῆς Ἱερωσύνης, δηλαδὴ στὸν ἐπισκοπικὸ βαθμὸ, ὁ ὁποῖος ταυτόχρονα εἶναι κενωτικός, ἀφοῦ προϋποθέτει κένωση, σταύρωση, ὀλοκληρωτικὴ θυσία καὶ προσφορά. Καὶ μάλιστα μὲ εὐλογεῖ μὲ τὸ νὰ μὲ ἀναδείξῃ Ἐπίσκοπο καὶ Μητροπολίτη τῆς παλαιφάτου καὶ ἱστορικῆς Μητροπόλεως Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου.

1. Ὑπάρχουν γεγονότα στὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου τὰ ὅποια πρέπει νὰ ἀντιμετωπίσῃ μέσα σὲ βαθυτάτη σιγή, καὶ εὐλαλή σιωπῇ, πού εἶναι ἢ γλώσσα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Γιατί, ὅσο τραγικὸς εἶναι ὁ ἄλογος πληθωρικὸς λόγος, τόσο εὐλογημένη εἶναι ἡ ἔλλογη σιωπῇ. Ἐτσι, μόνον ἡ σιωπῇ, ἢ ἀσίγητη δοξολογία πρὸς τὸν Θεό, ἢ ταπεινώση καὶ ἡ μετάνοια, ἢ παράκληση καὶ ἡ εὐχαριστία, πού ἐνεργοῦνται μέσα στὴν καρδιά, εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ἀπαραίτητα αὐτῇ τὴν ἱερῇ καὶ εὐλογημένῃ στιγμῇ.

Πράγματι, ὅπως χαρακτηριστικὰ λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, «κρείπτων δὲ σιωπῇ λόγου», ἰδίως σὲ αὐτὴν τὴν περίπτωσιν. Ἄν ὑπάρξῃ ἕνας μικρὸς λόγος πρέπει νὰ συνδεθῇ μὲ τὴν σιωπῇ, καὶ νὰ εἶναι ἐκφρασὴ τῆς, νὰ εἶναι λόγος ὁμολογιακός.

Γνωρίζω ὅτι ἡ ἐκφώνηση λόγου πρὸ τῆς χειροτονίας καὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου εἶναι δύσκολη ὑπόθεσις. Τὸ αἰσθάνομαι αὐτὴν τὴν στιγμῇ. Τί νὰ πεῖ κανεῖς; Νὰ ὑπογραμμίσῃ τὴν ἀξία τῆς ἀρχιερωσύνης; Ἄλλὰ τό-

τε, ἂν θέλη νὰ εἶναι εἰλικρινῆς μὲ τὸν ἑαυτό του καὶ νὰ μὴν εἶναι ὑποκριτής, πρέπει νὰ ἐφαρμοσθῇ τὴν διαγωγὴ τῶν Πατέρων, ποὺ ἀπέφευγαν τὴν ἱερωσύνη, ἐπειδὴ ἔβλεπαν καὶ τὸ μεγαλεῖο τῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν δική τους κατάσταση. Νὰ παρουσιάσῃ κανεὶς τὴν ἀναξιότητά του καὶ τὸ ἀκατάλληλο τῆς εἰσόδου του στὴν χάρη τῆς ἀρχιερωσύνης; Τότε δὲν ἐξηγεῖται τὸ ὅτι δέχεται μὲ προθυμία αὐτὴν τὴν εὐλογία καὶ τὴν κλήση. Νὰ ἐκθέσῃ κανεὶς τὴν ἀξία καὶ τὴν θέση τοῦ Ἐπισκόπου στὴν Ἐκκλησία; Ἀλλὰ ἓνα τέτοιο ἔργο δὲν μπορεῖ καὶ δὲν πρέπει νὰ γίνῃ ἀπὸ τὸν ἴδιο. Γιατὶ τότε ὑπάρχει τὸ ἐνδεχόμενο νὰ τὸ βλέπῃ μέσα ἀπὸ τὴν δύναμη τῆς ἐξουσίας καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν ὑπευθυνότητα ποὺ ἔχει αὐτὴ ἢ ἐξουσία, εἶναι ἐνδεχόμενο νὰ βλέπῃ τὸ πνεῦμα τῆς δυνάμεως καὶ ὄχι τὴν δύναμη τοῦ πνεύματος.

Ὅλα αὐτὰ λέγονται γιὰ νὰ δικαιολογήσω τὴν ἀδυναμία μου νὰ διατυπώσω οὐσιαστικὸ λόγο. Τὸ μόνο ποὺ αἰσθάνομαι αὐτὴν τὴν στιγμή νὰ πῶ εἶναι νὰ ἐπαναλάβω τὸν λόγο τοῦ Θεολόγου Πατρὸς Γρηγορίου: «ἠγάπησά τε ὁμοῦ τὸ Πνεῦμα καὶ ἐφοβήθη».

2. Μὴ δυνάμενος νὰ ἀρθρώσω ἄλλον λόγο, πρέπει ἢ ὁμιλία μου αὐτὴν τὴν ὥρα, κατὰ τὴν ὁποία βρισκομαι ἐνώπιόν Σας, ἀναμένοντας τὴν ἔλευση τοῦ Παναγίου Πνεύματος, νὰ εἶναι ὁμολογιακή. Αὐτὸ, ἄλλωστε, προϋποθέτει καὶ ἡ ὄλη ἀκολουθία τῆς χειροτονίας ἐνὸς ἀρχιερέως. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ, λοιπόν, νὰ ἐκθέσω τὰ τρία βασικά σημεῖα τῆς ὁμολογίας, ποὺ ἔδωσα προηγουμένως, εὐρισκόμενος πρὸ τῆς Ὁραίας Πύλης τοῦ Ἱεροῦ Βήματος.

Πρῶτον, ἀποδέχομαι τὰ δόγματα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὰ ὁποία εἶναι ἔκφραση καὶ διατύπωση τῆς θείας Ἀποκαλύψεως, ἢ ὁποία δόθηκε στοὺς Προφῆτας, τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς ἁγίους, ποὺ βίωσαν κατὰ διαφόρους βαθμοὺς τὴν Πεντηκοστή. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητο γιὰτὶ ἔτσι ἐπιτυγχάνεται ἡ σωτηρία, κατὰ τὸν λόγο τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ: «τοῦτο τελειότης ἐστὶ σωτήριος ἔν τε γνώσει καὶ δόγμασι, τὸ ταῦτα φρονεῖν προφήταις, ἀποστόλοις, πατράσι, πᾶσιν ἀπλῶς, δι' ὧν τὸ ἅγιον Πνεῦμα μαρτυρεῖται λαλήσαν περὶ τε Θεοῦ καὶ τῶν κτισμάτων αὐτοῦ». Θεωρῶ ὅτι τὸ μεγαλύτερο ἔργο τοῦ Ἐπισκόπου εἶναι νὰ φυλάττῃ τοὺς ὅρους τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, διασώζοντας κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὴν μέθοδο τῆς θεραπείας τῶν

ἀνθρώπων, καὶ ὀδηγώντας τὸ ποιμνίό του στὴν βίωση τῶν δογμάτων.

Δεύτερον, ὑπακούω στὸ συνοδικὸ σύστημα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἢ ὁποία δὲν εἶναι ἓνα ἰδεολόγημα, οὔτε ἓνας κατεστημένος θεσμός, μὲ ἀπλή νομικὴ συγκρότηση, ἀλλὰ τὸ πραγματικὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Δὲν πρόκειται ἀκόμη γιὰ μιὰ ἀόρατη καὶ μυστικὴ Ἐκκλησία, ἀλλὰ γιὰ μιὰ συγκεκριμένη κοινότητα ποὺ ζῆ μυστηριακὰ καὶ συντονίζεται συνοδικά, σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα λειτουργίας τῆς, κυρίως στὴν Σύνοδο τῶν Ἐπισκόπων. Ἡ ἀποδοχὴ τοῦ συνοδικοῦ θεσμοῦ εἶναι «ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ» τοῦ ὀρθοδόξου ἐκκλησιαστικοῦ ἠθους, γιὰτὶ ὅταν αὐτὸ κλονίζεται, τότε διαλύονται τὰ θεμέλια τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Ἡ αὐτονομία, ἢ ἀτομοκρατία, οἱ διασπάσεις καὶ οἱ διαιρέσεις σὲ σχίσματα καὶ παρασυναγωγές, οἱ παραθεωρήσεις τοῦ συνοδικοῦ θεσμοῦ, ἢ ἀνυπακοὴ στὴν «γνώμη τῶν πλειόνων», ἀποτελοῦν βαρῦτατα ἐκκλησιαστικὰ παραπτώματα, ἀφοῦ σὲ αὐτὴν τὴν περίπτωσιν ἢ ἀτομικὴ ἠθικότητα προηγείται καὶ προτάσσεται τοῦ καθολικοῦ ἠθους τῆς Ἐκκλησίας.

Τρίτον, θεωρῶ ὅτι ἡ θεία Εὐχαριστία ἀποτελεῖ τὸ κέντρο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, καὶ εἶναι αὐτὴ ποὺ κάνει τὴν Ἐκκλησία νὰ εἶναι καὶ νὰ ἐκφράζεται ὡς Σῶμα Χριστοῦ. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι ὅλα τὰ μυστήρια, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ μυστήριον τῆς ἱερωσύνης, συνδέονται στενὰ μὲ τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας καὶ τελεσιουργοῦνται μέσα στὴν δική τῆς ἀτμόσφαιρα. Ἡ θεία Εὐχαριστία, κατὰ τὸν ἅγιο Μάξιμον τὸν Ὁμολογητὴ, ἀφ' ἐνὸς μὲν ὀδηγεῖ τὴν ψυχὴ στὴν τελείωση διὰ τῆς γνώσεως, ἀφοῦ ὑποδεικνύει τὴν ἀπομάκρυνσίν της «ἀπὸ τῆς ἔξωθεν τῶν ὑλικῶν πλάνης καὶ ταραχῆς» καὶ τὴν ὀδηγεῖ στὴν θέα τοῦ Λόγου καὶ στὴν γνώση τῆς ἀποκαλυπτικῆς θεολογίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἶναι εἰκόνα καὶ προτύπωση τῶν ἐσχάτων, τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ οὐσιαστικὸ ἔργο τοῦ Ἐπισκόπου εἶναι ἡ τέλεση τῆς θείας Λειτουργίας, κατὰ τὸν λόγο τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου: «ἐκείνη βεβαία εὐχαριστία ἠγεισθῶ ἢ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον οὐσα ἢ ᾧ ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ», ἀλλὰ καὶ ἡ ἐργώδης προσπάθεια νὰ μνηστῆ ὁ ἴδιος καὶ νὰ μνήσῃ τοὺς πιστοὺς στὸ πνεῦμα τῆς θείας Λειτουργίας, ποὺ εἶναι ἡ θυσία, ἢ κένωση καὶ ἡ προσφορὰ.

Σὲ αὐτὰ τὰ τρία συγκεκριμένα σημεῖα ἔδωσα καὶ δίδω τὴν μαρτυρικὴ μου ὁμολογία, ἥτοι:

ἀποδοχή και βίωση τῶν δογμάτων τῆς Ὁρθόδοξου πίστεως, ὑπακοή στὸν συνοδικὸ θεσμὸ τῆς Ἐκκλησίας, και τέλεση και βίωση τῆς θείας Εὐχαριστίας. Μέσα στὰ πλαίσια αὐτὰ κινεῖται τὸ ὀρθόδοξο ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα. Ἄλλωστε, οἱ πιστοὶ πολιτεύονται «κατὰ τὰς τῶν ἁγίων θεοπνεύστους θεολογίας και τὸ τῆς ἐκκλησίας εὐσεβὲς φρόνημα», ὅπως λέγεται στὸ Συνοδικὸ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἄν προσέξῃ κανεὶς θὰ ἀντιληφθῇ ὅτι μετὰ τὰ τρία αὐτὰ ὁμολογιακὰ σημεῖα ἐκφράζονται οἱ τρεῖς βασικοὶ ἀξόνες τῆς Ὁρθόδοξου Παραδόσεως, ἴητοι: ἡ Ἐκκλησία πού εἶναι τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἡ Ὁρθοδοξία πού εἶναι ἡ ἀληθινὴ πίστη τῆς Ἐκκλησίας, και ἡ θεία Εὐχαριστία πού εἶναι ἡ ἀληθινὴ πράξη τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν νοεῖται τὸ ἓνα χωρὶς τὰ ἄλλα δύο, ὅπως τὸ συναντοῦμε στὴν διδασκαλία τοῦ ἁγίου Εἰρηναίου Ἐπισκόπου Λυῶνος. «Ὁρθοδοξία» χωρὶς Ἐκκλησία και θεία Εὐχαριστία εἶναι αἰρετικὸ διδασκαλεῖο. «Ἐκκλησία» χωρὶς Ὁρθοδοξία και θεία Εὐχαριστία εἶναι παράσυναγωγή. Καὶ «θεία Εὐχαριστία» χωρὶς Ὁρθοδοξία και Ἐκκλησία εἶναι ἀνύπαρκτη, μὰ συμβολικὴ πράξη.

Αὐτὸ εἶναι τὸ ὀρθόδοξο ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα και μέσα στὰ πλαίσια αὐτὰ πρέπει νὰ γίνε-ται ἡ ποιμαντικὴ. Γι' αὐτὸ Σᾶς παρακαλῶ, ὅπως παρακαλοῦσε και ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος: «ταύτην με διδάξατε τὴν ποιμαντικὴν, ὦ φίλοι, λοιπὸν ἐμοὶ ποιμένες και συμποιμένες».

3. Ἐξετάζοντας τὴν ζωὴ μου μέχρι αὐτὴν τὴν ὥρα διαπιστώνω ὅτι ἦταν ἓνα θαῦμα, ἀφοῦ ἔβλεπα διαρκῶς τὴν πρόνοια και τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ὁ ὀσιολογιώτατος Μοναχὸς π. Θεόκλητος Διονυσιάτης πρόσφατα μοῦ ἔγραψε: «εἶχες τὴν σκανδαλώδη εὐνοια τοῦ Θεοῦ». Πράγματι, παρὰ τὴν ἀναξιότητά μου, «σκανδαλωδῶς» με ἠγάπησε και με εὐεργέτησε ὁ Θεός. Τί νὰ πρωτοθυμηθῶ και πῶς νὰ ἐκφράσω τὴν βαθυτάτη μου εὐγνωμοσύνη και εὐχαριστία στὸν Τριαδικὸ Θεό, τὴν Κυρία Θεοτόκο και τοὺς θεοπνεύστους ἁγίους; Τὴν ζωὴ μου χαρακτηρίζουν πολλὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα συνιστοῦν τὴν βαθυτάτη μου πνευματικὴ κληρονομία. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ αὐτὴν τὴν ἱερά και μοναδικὴ στιγμὴ τῆς ζωῆς μου νὰ ἀναμνησθῶ τηλεγραφικῶς μερικὰ ἀπὸ αὐτά.

Ἡ παραδοσιακὴ και ἐκκλησιαστικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς οἰκογενείας μου και τὸ ὀρθόδοξο και ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα τῶν γονέων μου, τοῦ ἀειμνήστου ἡρώος πατέρα μου, ὁ ὁποῖος εἶμαι βέβαιος ὅτι παρακολουθεῖ τὰ γεγονότα αὐτὴν τὴν ὥρα με χαρὰ ἀπὸ τὸν οὐρανό, και τῆς μητέρας μου πού ὑπομένει με καρτερία και ὑποδειγματικὸ ἦθος τὴν μαρτυρικὴ ἀσθένεια ἢ πίστη, ἢ ὑπομονὴ και ἢ εἰλικρινὴς ἀγάπη τῶν κατὰ καιροὺς πνευματικῶν μου πατέρων ἢ σπουδὴ μου στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ Θεσσαλονίκης, ἢ ὁποῖα με ὀδήγησε στὴν μελέτη τῶν πατερικῶν κειμένων, κυρίως τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμά ἢ ἀγάπη και τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ μου Παναγιώτη Χρήστου, και ἢ ρωμαλέα και ἢ ὀρθόδοξη θεολογία τοῦ π. Ἰωάννου Ρωμανίδου ἢ ἀγάπη και ἢ ἀρρενωπὴ τρυφερότητα τῶν ἁγιορειτῶν Πατέρων ἢ κένωση και ἢ θυσιαστικὴ ἀγάπη τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἐδέσσης κυροῦ Καλλινίκου, πού μοῦ μετέδωσε τὸ χάρισμα τῆς ἱερωσύνης και μοῦ δίδαξε τὸ ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα και μάλιστα «ὁποῖον δεῖ εἶναι τὸν ἐπίσκοπον» ἢ θεολογικὴ, μυσταγωγικὴ και ἡσυχαστικὴ ἀτμόσφαιρα τοῦ μεγάλου Γέροντος, μακαρίου και ἁγίου ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ, τοῦ Ἀρχιμ. Σωφρονίου Σαχάρωφ, τοῦ Essex ἢ ποικίλη συμπαράσταση

πολλῶν ἀδελφῶν, φίλων, πνευματικῶν τέκνων σὲ σκληρὲς δοκιμασίαις τῆς ζωῆς μου· τὰ ποικίλα χαρίσματα καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν Ἐκκλησία καὶ σὲ μένα πολλῶν Ἐπισκόπων πού σημάδευσαν τὴν ζωὴ μου, ὅπως ἡ θεολογικὴ παιδεία καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα τοῦ Μητροπολίτου Κοζάνης κ. Διονυσίου, τὸ φιλοκαλικὸ καὶ νηπτικὸ φρόνημα τοῦ Μητροπολίτου Κορίνθου κ. Παντελεήμονος, ἡ πολυετὴς ἀγάπη πρὸς τὸ πρόσωπό μου τοῦ Μητροπολίτου Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας κ. Θεοκλήτου καὶ ἡ ἀφοσίωσή του στὴν Ἐκκλησία, ἡ θεολογικὴ σκέψη, ἡ ὀξύνοια καὶ τὸ βαθύτατο ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων κ. Θεοκλήτου, ἡ θυσία, ἡ εὐστροφία καὶ ἡ ποιμαντικὴ εὐαισθησία τοῦ Μητροπολίτου Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Ἰερωνύμου, καὶ τὰ ποικίλα χαρίσματα ὄλων τῶν Ἐπισκόπων πού συγκροτοῦν τὴν σεπτὴ Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀπετέλεσαν τὴν πνευματικὴ μου κληρονομιά, μὲ τὴν ὁποία σκανδαλωδῶς μὲ εὐεργέτησε ἡ ἀγάπη καὶ ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ.

Μαζὶ μὲ ὅλα αὐτὰ δὲν μπορῶ ποτὲ νὰ ξεχάσω στὴν ζωὴ μου τὴν ιδιαίτερη ἀγάπη καὶ φροντίδα Σας, Μακαριώτατε Δέσποτα, πού Σὰς γνώρισα ἀπὸ τὰ παιδικὰ μου χρόνια. Ἦμουν μαθητῆς τῶν πρώτων τάξεων τοῦ Γυμνασίου, ὅταν παρευρέθηκα στὴν ἐνθρόνισή Σας στὴν Μητρόπολη τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἔκτοτε Σὰς χαιρόμουν κατὰ τίς Λειτουργίες καὶ τίς χοροστασίες Σας στὰ Γιάννενα, ὅταν βρισκόσασταν στὸν Δεσποτικὸ θρόνο καὶ ἐγὼ στὸ ψαλτήρι τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἱερῶν Ναῶν τῶν Ἰωαννίνων. Πάντοτε ἐκτιμοῦσα τὴν ἀπλότητα τοῦ χαρακτήρος Σας, τὴν ὀξύνοια καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸ Σας φρόνημα, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ διοικητικὰ Σας προσόντα. Τὰ τελευταῖα χρόνια πού μὲ προσλάβατε στὸ ἐπιτελεῖο Σας ὡς Ἱεροκῆρυκα καὶ Διευθυντὴ Νεότητος τῆς Ἱεραῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, μού δείξατε ιδιαίτερη ἀγάπη καὶ τελικὰ μὲ προτείνετε γιὰ τὴν Μητρόπολη Ναυπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου. Κοντὰ Σας βρῆκα στοργικὸ πατέρα καὶ προστάτη πού διοικεῖ συνετὰ, ἔξυπνα, μὲ ὀρθόδοξο φρόνημα καὶ ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση τὴν Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν.

Σὰς εὐχαριστῶ θερμότατα, καθὼς ἐπίσης εὐχαριστῶ ὀλοκαρδίως καὶ τὴν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πού μὲ ἐξέλεξε Μητροπολίτη Ναυπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου καὶ μού ἐμπιστευθῆκε αὐτὴν τὴν ὑψηλὴ διακονία.

Πολλοὶ συνήργησαν σὲ αὐτὴ τὴν ἐκλογὴ τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἐγράφησαν στὴν καρδιά μου.

Σὲ Σὰς, Σεβασμιώτατε ἅγιε Ἰωαννίνων, εἶμαι βαθύτατα ὑποχρεωμένος, γιὰτὶ πολλὰ μὲ δίδαξατε κατὰ τὴν πολυετὴ γνωριμία μας, γιὰτὶ μὲ ἐμπιστευθήκατε καὶ γιὰτὶ, ιδίως τὸν τελευταῖο καιρὸ, διέγνωσα περισσότερο τὸ βαθύ σας ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα.

Στὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Ἰερώνυμο ἕνα εὐχαριστῶ εἶναι πάρα πολὺ μικρό.

Καὶ πρὸς ὅλα αὐτὰ τὰ «σκανδαλώδη» τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πῶς θὰ ἀνταποκριθῶ; Τί νὰ ἀνταποδώσω; Ὅλοι μού προσέφεραν ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὴν ζωὴ τους. Νομίζω ἡ δική μου ἀνταπόκριση εἶναι ἡ δοξολογία πρὸς τὸν Τριαδικὸ Θεὸ «ἐξ οὐ καὶ δι' οὐ καὶ εἰς ὃν τὰ πάντα», ἡ ἀέναη εὐγνωμοσύνη πρὸς τὴν μνήμη τῶν εὐεργετῶν μου καὶ ἡ ἀπόλυτη ἀφοσίωσή στὴν Ἐκκλησία. Ἀνήκω στὴν Ἐκκλησία, ζῶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, γιὰ νὰ ἔχω καλὴ ἀπολογία στὸ φοβερὸ Βῆμα τοῦ Χριστοῦ.

Εὐχαριστῶ ὅλους ὅσοι παρευρίσκονται αὐτὴν τὴν ὥρα στὸν Ἱερὸ Ναό, τοὺς ἀγαπητοὺς μου Ἐδεσσαίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀγαπητοὺς χριστιανοὺς τῆς εὐλογημένης Ναυπάκτου πού ἤλθαν γιὰ νὰ συμμετάσχουν στὴν χαρὰ αὐτῆ. Παράκαλῶ νὰ εὐχονται νὰ ἀποδειχθῶ ἄξιος τῶν προσδοκιῶν τους καὶ τῶν προσδοκιῶν τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ.

4. Ἀνέρχομαι γιὰ τρίτη φορὰ τίς βαθμίδες τοῦ ἱεροῦ Θυσιαστηρίου γιὰ νὰ λάβω τὴν Χάρη τοῦ τρίτου βαθμοῦ τῆς Ἱερωσύνης, καὶ νὰ ποιμάνω ἀπὸ ἄλλη θέση καὶ σκοπιά, ὡς Ἐπίσκοπος, τὸ ποίμνιο τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὸν λόγὸ τοῦ Ἀρχιποίμενος στὸν Ἀπόστολο Πέτρο: «βόσκει τὰ ἀρνία μου... ποιμαίνει τὰ πρόβατά μου...» (Ἰω. κα', 16-16) καὶ κατὰ τὴν διακήρυξη τοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, «ἐγὼ εἶμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ ἐμὰ καὶ γινώσκονται ὑπὸ τῶν ἐμῶν... καὶ τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων» (Ἰω. ι', 14-15).

Διάπτυση εἶναι ἡ κραυγὴ μου πρὸς τὸν Θεὸ: «Κύριε, κυβέρνησον τὴν ζωὴν μου, καὶ γνώρισόν μοι ὁδὸν ἐν ἣ πορεύσομαι. Πνεῦμα σοφίας σου τοῖς ἐμοῖς παράσχου διαλογισμοῖς, Πνεῦμα συνέσεως τῇ ἀφροσύνῃ μου δωρούμενος· Πνεῦμα φόβου σου τοῖς ἐμοῖς ἐπισκίασον ἔργοις· καὶ Πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου·

καὶ Πνεύματι ἡγεμονικῶ τὸ τῆς διανοίας μου στηρίζον ὀλισθηρόν. Ἵνα καθ' ἐκάστην ἡμέραν, τῷ Πνεύματί σου τῷ ἀγαθῷ πρὸς τὸ συμφέρον ὀδηγούμενος, καταξιωθῶ ποιεῖν τὰς ἐντολάς σου, καὶ τῆς σῆς αἰεὶ μνημονεύειν ἐνδόξου καὶ ἐρευνητικῆς τῶν πεπραγμένων ἡμῖν παρουσίας· καὶ μὴ παρίδης με τοῖς φθειρομένοις τοῦ κόσμου ἐναπατάσθαι τερπινοῖς, ἀλλὰ τῶν μελλόντων ὀρέγεσθαι τῆς ἀπολαύσεως ἐνίσχυσον θησαυρῶν».

«Πρέσβεις φέρω σοι πάντας ἡγιασμένους,
τὰς ταξιαρχίας τε τῶν Ἀσωμάτων,
τὸν Προδρόμον σου, τοὺς σοφοὺς Ἀποστόλους,

(Γρηγόριον τῆς Θεσσαλονίκης τὸν Παλαμῆν,
καὶ Γεώργιον τὸν ἐν Ἰωαννίνοις ἀθλήσαντα),
πρὸς τοῖς δε, σὴν ἄχραντον ἀγνὴν Μητέρα·
ὦν τὰς λιτάς, εὐσπλαγγνε, δέξαι, Χριστέ μου,
καὶ φωτὸς παῖδα τὸν σὸν ἐργασαι λάτρην».

Σεβασμιώτατε,

Εὐρισκόμενος πρὸ τῆς καθόδου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁμολογῶ:

«Ὑπετάγην τῷ Κυρίῳ καὶ ἰκέτευσά αὐτόν».

«ἔχεις τὴν εὐπείθειαν, ἀπόδος τὴν εὐλογία».

(ἁγ. Γρηγόριος Θεολόγος)

Ὁ ἐνθρονιστήριος λόγος (10.9.95) τοῦ Σεβ. Ναυπάκτου.

Σεβασμιώτατε ἅγιε Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως καὶ ἐκπρόσωπε τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, κ. Διονύσιε,

Σεβασμιώτατε ἅγιε Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας καὶ Τοποτηρητὰ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ναυπάκτου καὶ Ἁγ. Βλασίου, κ. Θεόκλητε,

Σεβασμιώτατοι ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, Τίμιον Πρεσβυτέριον, Εὐλαβέστατοι διάκονοι,
Ὅσιώτατοι μοναχοὶ καὶ μοναχές,

Ἀξιότιμοι κ. Ὑπουργοὶ καὶ Βουλευτές,

Ἀξιότιμε κ. Νομάρχαι,

Ἀξιότιμοι κ. Περιφερειακοὶ Διευθυνταί,

Ἀξιότιμοι Κύριοι Δήμαρχοι,

Ἐντιμώτατοι Ἐκπρόσωποι τῶν Πολιτικῶν, Στρατιωτικῶν, Δικαστικῶν, Ἐκπαιδευτικῶν καὶ λοιπῶν ἀρχῶν,

Λαὲ τοῦ Θεοῦ ἡγαπημένε,

Μεταφέροντας γιὰ τὴν παρούσα περίπτωσιν τὸν λόγο τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν Παύλου,

ἀναφωνῶ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ τούτου θρόνου: «Ἱερόθεος, δούλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὖσι (ἐν Ναυπάκτῳ καὶ Ἁγίῳ Βλασίῳ) χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Φιλ. α', 1-2).

Εἶμαι δούλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ταπεινὸς διάκονος τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀποστέλλομαι ἀπὸ τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ στοὺς ἁγίους ποὺ κατοικοῦν στὴν κατὰ τὴν Ναύπακτον καὶ ἅγιον Βλάσιον Ἐκκλησίαι, γιὰ νὰ τοὺς ὑπηρετήσω καὶ νὰ τοὺς διακονήσω πρὸς τὸν δρόμο τῆς σωτηρίας καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ. Ἡ ἀποστολικὴ αὐτὴ ἔκφραση καὶ εὐλογία δείχνει σαφῶς ποιό πρέπει νὰ εἶναι τὸ ἔργο τοῦ Ἀρχιερέως, ποιὸς εἶναι ὁ βαθύτερος σκοπὸς του καὶ σὲ ποιούς ἀποστέλλεται.

Ἰδοὺ, λοιπόν, ἐγὼ σήμερον εὐρίσκομαι ἐνώπιόν Σας. Μὲ τὴν ἐνθρονιστήρια ἀκολουθία ἀνήλθα στὸν περίπυστο αὐτὸν θρόνο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ναυπάκτου καὶ ἁγίου Βλασίου «εὐαγγελιζόμενος τὴν εἰρήνην, εὐαγγελιζόμενος τὰ ἀγαθὰ» (πρὸβλ. Ρωμ. ι', 15).

Λίγες ἡμέρες πέρασαν ἀπὸ τότε ποὺ ἡ Χάρη τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς ψήφου τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν ποὺ συγκροτοῦν τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ διὰ τῆς χειροτονίας, μὲ ἔχρισε μὲ τὸ μεγάλο καὶ τελειοποιὸ χρίσμα τῆς Ἀρχιερωσύνης. Καὶ σήμερα, ἱστορικὴ ἡμέρα γιὰ μένα, ἀνήλθα στὸν ὑψηλὸ αὐτὸ θρόνο, περιβαλλόμενος περιφανῶς «τὸν ποτάμιον... Μανδύαν, τὸν πορφυροῦν καὶ περιχύρυσσον». «Καὶ τὸ κηρύκειον μετὰ χειρᾶς βαστάζων, τὴν εἰρήνην ἀπὸ τούτου... τῷ λαῷ ἐπεφώνησα, τοῦ ναοῦ παντὸς κατακροτουμένου, καὶ οἶονεὶ δονουμένου, τῇ τῆς πολυετίας βροντῶδει ἠχολογία», κατὰ τὸν Ἐπίσκοπον Εὐρίπου καὶ μετέπειτα Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Ἱερόθεον.

Ἀπὸ τὴν μελέτη τῶν πατερικῶν κειμένων καὶ ἀπὸ τὴν προσωπικὴ μου πείρα, συναναστρεφόμενος ἁγίους ἀρχιερεῖς, γνωρίζω καλῶς ὅτι ἡ ποιμαντικὴ ἐπιστήμη εἶναι θυσία καὶ προσφορὰ καὶ ὄχι ἄνεση καὶ τρυφή, εἶναι βίωση τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλωστε, ὁ σταυρὸς εἶναι ἡ καθέδρα καὶ ὁ πραγματικὸς θρόνος τῆς θεολογίας, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς ἐκκλησιαστικῆς διακονίας. Ἡ ποιμαντικὴ ἐπιστήμη δὲν εἶναι κοσμικὴ ἐξουσία, ἀλλὰ διακονία ἀγάπης καὶ προσφορᾶς, ἀφοῦ διὰ τῆς καθάρσεως, τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς θεώσεως δια-

παιδαγωγείται ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὴν ἐκπλήρωση τοῦ βαθυτέρου σκοποῦ τῆς ὑπάρξεώς του.

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος παροτρύνει τοὺς ποιμένας τῆς Ἐκκλησίας: «ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποιμνιον τοῦ Θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἐκουσίως, μηδὲ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως, μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κληρῶν, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου» (Α' Πέτρ. ε', 2-3). Καί, βεβαίως, αὐτὴ ἡ παραγγελία γιὰ τὴν ποιμαντικὴ συνδέεται μὲ τὸν λόγο τοῦ Προφητάνακτος Δαυὶδ: «Κύριος ποιμαίνει με καὶ οὐδὲν με ὑστερήσει. Εἰς τόπον γλῶσς, ἐκεῖ με κατεσκηνώσεν» (Ψαλμ. 22, 1-2).

Τὸ ποιμνιο δὲν ἀνήκει στοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ στὸ Θεό. Οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἱερεῖς ἐνεργοῦν κατὰ τὴν ἐντολὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐξασκοῦν τὴν ἀποστολή τους μὲ τὴ δύναμη τοῦ ὀνόματος καὶ τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ. Δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχη καμμία ἰδιοποίηση τοῦ ποιμνίου. Ἐπίσης, ὁ σκοπὸς τῆς ποιμαντικῆς εἶναι νὰ ὀδηγήσῃ τὸ ποιμνιο σὲ τόπους γλῶσς καὶ σὲ ὕδωρ ἀναπαύσεως. Κατὰ τὸν ἅγιο Μάξιμο τὸν Ὁμολογητὴ, τόπος γλῶσς καὶ ὕδωρ ἀναπαύσεως «ἢ γνώσις τῶν γεγονότων».

Κατὰ τὸν ἅγιο Νικήτα τὸν Στηθάτο, τὸ μυστήριον τῆς ἱεραρχίας καθιστᾷ τοὺς ἀνθρώπους ἢ ἀγγέλους ἢ θεοὺς, ἀνάλογα μὲ τὴν μετουσία τῆς θεοειδοῦς ιδιότητος καί, βέβαια, μετὰ τὴν κοίμησίν τους, τοὺς ἐνώνει μὲ τὶς οὐράνιες δυνάμεις καὶ μὲ αὐτὸν τὸν Θεό, κατὰ τὴν ἀναλογία τῆς θείας σοφίας καὶ τῆς γνώσεως.

Ἔτσι, λοιπόν, ἡ ἐξάσκηση τῆς ποιμαντικῆς εἶναι πολὺ τιμητικὴ ἀποστολή, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνη πράξις, γιατί, ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος, ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν «ἔχοντες τὴν ἱερωσύνην πολλὰ ἔπαθον», ἐνῶ ὁ Καϊάφας κατέχοντας τὴν καθέδρα ὄλων τῶν ἀρχιερέων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης «ἐδίωξε καὶ κατέκρινε τὸν Κύριον». Παρὰ ταῦτα ὁ Χριστός, τιμώντας τὴν ἱερωσύνη του, «ἀφήκεν αὐτὸν ἱερασθαι».

Γνωρίζω πολὺ καλὰ ὅτι ἡ ποιμαντικὴ ἐξασκεῖται στὸ παρὸν, ἀλλὰ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον. Τὸ παρελθὸν συνίσταται στὴν οἰκονομία τοῦ Χριστοῦ, ἀφοῦ ὁ χριστιανὸς πρέπει νὰ βιώσῃ ἐσωτερικὰ τὶς μεθελικιώσεις τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ μέλλον συνίσταται στὴν μέθεξι τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι, τὸ παρὸν περιχωρεῖται ἀπὸ τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον, ὅποτε ἀποφεύγεται ἡ ἐκκοσμίκευση τῆς

ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Ὅταν τὸ παρὸν ἀποδεσμεύεται ἀπὸ τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον, τότε ὁ ἄνθρωπος παραμένει ἀλύτρωτος καὶ ἀπογοητευμένος. Ὁ Μ. Βασίλειος εἶναι χαρακτηριστικὸς στὸ σημεῖο αὐτό: «Οἱ τὸ παρὸν διώκοντες, καὶ οὐ πρὸς τὸ μέλλον ἐνατενίζοντες, μισθωτοὶ καὶ οὐ ποιμένες εἰσὶ».

Ἐπίσης, γνωρίζω πολὺ καλὰ ὅτι ὁ ἄνθρωπος, κυριαρχούμενος ἀπὸ τὸ βασανιστικὸ πρόβλημα τοῦ θανάτου, εἶναι μιὰ τραγικὴ ὑπαρξη καὶ ἓνα δυσκολοκυβέρνητο ὄν. Τὸ πρόβλημα τοῦ θανάτου δὲν εἶναι κάτι πού συνδέεται μὲ τὴν ἐξοδο τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ σῶμα, ἀλλὰ ἓνα ὑπαρκτικὸ καὶ ἀκόμη, θὰ ἔλεγα, ἓνα βιολογικὸ γεγονός, πού τὸ ἔχουμε μέσα μας ἀπὸ τὴν σύλληψή μας στὴν κοιλία τῆς μητέρας μας. Ἡ ἀγωνία, ἡ ἀνασφάλεια, ἡ προσπάθεια γιὰ ἐπικράτηση, ἡ ἐπιθυμία τῆς ἡδονῆς, τὰ οἰκονομικὰ καὶ πολιτικὰ συστήματα, οἱ ἰδεολογίες, ἡ πλεονεξία, ἡ ἐπιθυμία ἀπόκτησης ἐξουσίας καὶ πλούτου, κ.λπ. διαποτίζονται ἀπὸ τὸν θάνατο, πού εἶναι τὸ παράσιτο τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τὸ παρεμβλητὸ μέσα στὴν κτίση. Ἐπομένως, ὅσο ὁ ἄνθρωπος δὲν λύει αὐτὸ τὸ ἐσωτερικὸ καὶ ὑπαρξιακὸ πρόβλημα, τόσο καὶ εἶναι τραγικὴ ὑπαρξη. Ὅσο ὁ ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ ὑπερβῇ τὸν θάνατο καὶ δὲν μπορεῖ καὶ δὲν γνωρίζει τὸν τρόπο νὰ φθάσῃ στὴν θέωση καὶ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν βαθύ του σκοπό, τόσο καὶ μεμψιμοιρεῖ. Ὅλα τοῦ φταῖνε, ὅλα τὸν πειράζουν. Ἔτσι, σὲ τέτοια περίπτωση εἶναι δυσκολοκυβέρνητο ὄν. Καὶ αὐτὸ τὸ ἀντιλαμβάνεται ὁ ποιμένας.

Αὐτὲς οἱ δύο βασικὲς προϋποθέσεις τῆς ποιμαντικῆς, ἤτοι ὅτι εἶναι σοβαρὰ ὑπόθεση, ἀφοῦ σκοπὸς τῆς εἶναι νὰ ὀδηγήσῃ τὸν ἄνθρωπο στὴν θέωση, καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὴν πτώση καὶ τὴν εἴσοδον τοῦ θανάτου στὴν ὑπαρξή του εἶναι δυσκολοκυβέρνητος, δείχνουν ὅτι ὁ ποιμένας, ἰδιαιτέρως ὁ Ἐπίσκοπος, πού εἶναι εἰς τύπον καὶ τόπον τοῦ Χριστοῦ, πρέπει νὰ ἔχῃ δύναμη, ἐμπνευση, φωτισμό, ὅπως ὁ Μωϋσῆς, οἱ μεγάλοι Προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης λέγει ὅτι ὁ Μωϋσῆς πρὶν δὴ τὸν Θεό δὲν μπόρεσε νὰ συμβιβάσῃ δύο Ἰσραηλίτες πού διαπληκτίζονταν, μετὰ ὁμῶς τὴν θέα τοῦ Θεοῦ στὴν φλεγόμενη καὶ μὴ κατακαίσιμη βράση μπόρεσε νὰ καθοδηγήσῃ ἓνα σκληροτράχηλο καὶ δύσκολο λαὸ πρὸς τὴν γῆ τῆς ἐπαγγελίας.

Αὐτὸ ὅμως προϋποθέτει θυσία. Ἄλλωστε, αὐτὴ τὴν ἔννοια ἔχει ἡ λέξις ἱερεὺς καὶ ἀρχιερεὺς. Ὁ Ἀββᾶς Δωρόθεος, ἐρμηνεύοντας τὴν φράση «ἱερεῖα ἔμψυχα» λέγει ὅτι «ἱερεῖόν ἐστι πᾶν τὸ ἀφιερωμένον εἰς θυσίαν Θεοῦ». Μόνον θυσιαζόμενος ὁ κληρικὸς μπορεῖ νὰ ἀνταποκριθῆ πρὸς τὸ ὑψηλὸ ἔργο τῆς ὀρθοδόξου ποιμαντικῆς.

* * *

Δὲν ἔχω πρόθεση ἐδῶ νὰ ἀναπτύξω τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν ὀρθόδοξη ποιμαντική. Ἡ μικρὴ νύξη ἔγινε γιὰ νὰ φανῆ ὅτι διακατέχομαι ἀπὸ βαθειὰ αἴσθησις εὐθύνης γι' αὐτὴν τὴν μεγάλη ἀποστολή. Καὶ εὐχαριστῶ τὸν Θεὸ πού με τιμᾷ με αὐτὸ τὸ μεγάλο χάρισμα τῆς διακονίας τῆς ἀγάπης, ἀλλὰ καὶ τὸν παρακαλῶ νὰ με βοηθήσῃ, γιατί χωρὶς Ἐκεῖνον δὲν μπορεῖ τίποτε νὰ πραγματοποιηθῆ. «Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες» (Ψαλμ. 126, 1).

Εὐχαριστῶ τὸν Θεὸ πού με ἀνέδειξε σὲ αὐτὴν τὴν ποιμαντικὴ ἐπιστασία. Εὐχαριστῶ ἀκόμη καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους πού μου δίδαξαν τὴν ποιμαντική. Δὲν ἐννοῶ μόνο τοὺς Καθηγητάς μου στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Θεσσαλονίκης, τοὺς ὁποίους καὶ εὐχαριστῶ, ἀλλὰ κυρίως αὐτοὺς πού ἐξασκοῦν τὴν ποιμαντικὴ μέσα στὸν χώρο τῆς Ἐκκλησίας.

Ἔμαθα ἐν πρώτοις τὴν ποιμαντικὴ στὴν Ἐδεσσα, ὅταν γιὰ δεκαπέντε ὀλόκληρα χρόνια ζοῦσα μέσα στὸ Ἐπισκοπεῖο με τὸν ἀείμνηστο Ρουμελιώτη Μητροπολίτη Ἐδέσσης Καλλίνικο καὶ ἔβλεπα τὸν ἀγῶνα του καὶ τὴν θυσία του ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου. Ἀγάπησε τοὺς χριστιανοὺς μέχρι θανάτου. Στὴν συνέχεια τὴν γνώρισα στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Θηβῶν καὶ Λεβαδείας, βλέποντας τὴν θυσία καὶ τοὺς κόπους, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐαισθησία στὸν ἀνθρώπινο πόνου τοῦ Μητροπολίτου Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Ἱερωνύμου. Γιὰ ὀκτὼ ὀλόκληρα χρόνια ἔβλεπα τὸν τρόπο με τὸν ὁποῖο διοικοῦσε τὴν Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κύριος Σεραφεῖμ. Ὁφελήθηκα ἀπὸ τὴν προσέγγισι τῶν σοβαρῶν θεμάτων πού κάνει ὁ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων κ. Θεόκλητος, ὁ ὁποῖος διακρίνεται γιὰ μιὰ ἀσυνήθη θεολογικὴ καὶ φιλοσοφικὴ διεξόδου σὲ ὅλα τὰ σύγχρονα θέματα. Ἐπηρεάστηκα ἀπὸ τὸν ἱεραποστολικὸ ζῆλο τοῦ ἀείμνηστου Μητροπολίτου

Δρυϊνουπόλεως κυροῦ Σεβαστιανοῦ, ἀπὸ τὴν σοφία τοῦ Κοζάνης Διονυσίου, τὸ φιλοκαλικὸ πνεῦμα τοῦ Κορίνθου Παντελεήμονος, τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν ἀγωνία γιὰ τὴν προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας στὸν σύγχρονο μεταβαλλόμενο κόσμον πολλῶν Ἱεραρχῶν. Θὰ μπορούσα νὰ ἀναφέρω μερικὸς ἱεράρχας, ἀλλὰ δὲν εἶναι ὁ χώρος καὶ ὁ χρόνος κατάλληλος. Τὸ γεγονὸς εἶναι ὅτι ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κοσμεῖται ἀπὸ πολλὲς μεγάλες προσωπικότητες, πού ἔχουν ποικίλα χαρίσματα.

Στὸν ἰδιαίτερο αὐτὸν χώρο πού βρισκόμαστε αὐτὴν τὴν στιγμὴ καὶ γενικὰ στὴν Μητρόπολη Ναυπάκτου καὶ ἁγίου Βλασίου πολλοὶ ἐργάστηκαν καὶ ἐργάζονται, ἐξασκοῦσαν καὶ ἐξασκοῦν μιὰ δυναμικὴ ποιμαντικὴ. Νὰ θυμηθῶ τοὺς κόπους πού καταβάλλει ἐδῶ καὶ τριάντα χρόνια στὸν Νομὸ Αἰτωλοακαρνανίας ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας κ. Θεόκλητος. Τὸν εὐχαριστῶ καὶ γιὰ τὸ ὅτι ἀνέλαβε καὶ τὴν εὐθύνη τῆς Τοποτηρητείας. Στὴν Μητρόπολη Ναυπάκτου καὶ ἁγίου Βλασίου προσέφεραν πολλὰ ὄλοι οἱ προκάτοχοί μου, μετὰ τὰ ἰδιαίτερα χαρίσματά του ὁ καθένας, ὅπως ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαντινείας κ. Ἀλέξανδρος, ὁ ὁποῖος, ἀπὸ τὶς πληροφορίες πού ἔχω, ἀνασυγκρότησε τὴν Ἱερὰ Μητρόπολη, καί, βεβαίως, θὰ ἔχω τὴν δυνατὸτητα νὰ δῶ ἀπὸ κοντὰ τὸ ἔργο τὸ ὁποῖο ἐπετέλεσε. Πολλὰ ἐκοπίασαν οἱ ἀοίδιμοι προκάτοχοί μου, ὅπως ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης κυροῦ Χριστοφόρος καὶ ὁ ἀείμνηστος κυρὸς Δαμασκηνός, γιὰ τοὺς ὁποίους πολλὰ ἔχω ἀκούσει, καθὼς ἐπίσης καὶ ὁ ἀμέσως προκάτοχός μου καὶ προσωπικός μου φίλος καὶ ἀδελφός Νικόδημος, ὁ ὁποῖος ἔφυγε πρόωρα ἀπὸ τὴν ζωὴ αὐτὴν, ἀφήνοντας μνήμη ἀγαθοῦ ἀνδρός, πού διακρινόταν γιὰ τὴν ἀπλότητα, τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ταπεινὴση.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τοὺς Μητροπολίτας καὶ πολλοὶ ἄλλοι Κληρικοὶ ἐκοπίασαν καὶ κοπιᾶζουν γιὰ νὰ λειτουργοῦν οἱ Ναοί, νὰ ὑπάρχουν ζωντανοὶ χριστιανοὶ πού δοξάζουν τὸν Θεό. Τὸ γεγονὸς ὅτι ἀπὸ τὴν πόλη καὶ τὴν περιφέρεια τῆς Ναυπάκτου ἀνεδείχθησαν πολλοὶ μοναχοὶ καὶ ἱερεῖς, πού ὑμνοῦν καὶ δοξάζουν τὸν Θεό, εἶναι ἀποτέλεσμα κόπου καὶ θυσίας πολλῶν ἐργατῶν καὶ διακόνων τῆς Ἐκκλησίας. Ἰσχύει καὶ ἐδῶ ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ: «ἄλλοι (πρὸ ὑμῶν) κεκοπιάκασι, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε» (Ἰω. δ', 38).

Πρέπει δημοσίως να όμολογήσω ότι χαίρομαι πολύ για τó ότι ή Χάρη του Θεού με τοποθέτησε Μητροπολίτη σε αυτήν την ιστορική και παλαιόφατο Ίερά Μητρόπολη. Η πόλη της Ναυπάκτου, αλλά και ή Ίερά Μητρόπολη Ναυπάκτου έχει πολύ μεγάλη ιστορία. Πολλά με συνδέουν με αυτόν τόν χώρο.

Πρώτα - πρώτα ως Ήπειρώτης έχω στενούς δεσμούς με την Ναύπακτο. Είναι γνωστόν ότι πολλοί συνέδεσαν την ίδρυση της πόλεως με την κάθοδο των Δωριέων, καθώς επίσης από τó τέλος του 9ου αιώνας ή Ναύπακτος ήταν έδρα της πολιτικής διοικήσεως του θέματος της Παλαιάς Ήπειρου, αργότερα δέ έδρα του Δεσποτάτου της Ήπειρου. Ακόμη δέ μέχρι τόν 13ο αιώνα ή επισκοπή Ίωαννίνων υπήγετο στην Αρχιεπισκοπή Ναυπάκτου. Έπειτα, μεγάλωσα και τελείωσα τις γυμνασιακές μου σπουδές στην Ρούμελη και συγκεκριμένα στο Άγρίνιο. Από τόν άείμνηστο Γέροντά μου, Μητροπολίτη Έδέσης Καλλίνικο, άκουγα πάρα πολλά για τόν χώρο αυτό και για την ευσέβεια των Ρουμελιωτών, για τά μοναστήρια και την ευλάβεια των κατοίκων, για την θαυματουργική επέμβαση του ιερού Πολυκάργου, για την ευλογία της Παναγίας της Προυσιώτισσας, τó καύχημα των Ρουμελιωτών, για τó Μοναστήρι της Άμπελακιώτισσας, για τόν μεγάλο Ιεραπόστολο Κοσμά τόν Αίτωλό.

Πολλοί μου είπαν ότι ή Ίερά Μητρόπολη Ναυπάκτου είναι μικρή Μητρόπολη. Αυτό δέν με ενδιαφέρει, γιατί δέν συνήθισα να μετρώ τά πνευματικά πράγματα με τó στρέμμα, αλλά «με της καρδιάς τó πύρωμα και με τó αίμα», όπως λέγει ó ποιητής. Στην Έκκλησία έχουμε έναν άλλο τρόπο να υπολογίζουμε τά γεγονότα και τά πράγματα. Θέλω να με πιστεύσετε ότι έρχομαι στην Ίερά Μητρόπολη Ναυπάκτου με πολλή όρεξη για δουλειά, με αγάπη. Δέν έχω κανέναν ένδοιασμό, ούτε μικρότητες και προκαταλήψεις. Δέν έχω πρόθεση να απομονώσω κανέναν εργάτη της Έκκλησίας, ούτε να αποκλείσω κάποιο χάρισμα. Αισθάνομαι ότι ή Έκκλησία είναι Σώμα Χριστού και όπως τó ανθρώπινο σώμα έχει πολλά μέλη, με την ιδιαίτερη λειτουργικότητά τους, έτσι και τó Θεανθρώπινο Σώμα της Έκκλησίας έχει πολλά χαρίσματα. Οί άγιοι Πατέρες διδάσκουν ότι κεφαλή της κάθε τοπικής Έκκλησίας είναι ó Επίσκοπος, εις τύπον και τόπον της πραγματικής Κεφαλής που είναι ó Χριστός, οί όφθαλμοί του Επισκόπου είναι οί

Κληρικοί, τά χέρια του όσοι έχουν διάθεση να εργασθούν φιλόανθρωπα για να απαλύνουν τόν ανθρώπινο πόνο, πόδια όσοι εργάζονται ιεραποστολικά, και ή κόμη της κεφαλής, που είναι ή ώραίοτητά της, είναι οί μοναχοί. Έτσι, μέσα στην Έκκλησία δέν υπάρχουν διασπάσεις και διαιρέσεις, αλλά ένότητα έν Χριστώ.

Έπομένως, δέν έχω κανέναν ένδοιασμό, καμμία προκατάληψη. Θα ζητούσα και την δική σας αγάπη, την χωρίς ιδιοτέλεια και ύστεροβουλία. Όπως εγώ αποδέχομαι την κλήση του Θεού, έτσι και εσείς να αποδεχθήτε έμένα, ώστε να δοξάζεται ó Τριαδικός Θεός.

* * *

Πιθανόν μερικοί από σας να θέλετε αυτήν την ώρα να προβώ σε έξαγγελία προγραμματικών δηλώσεων, για να γνωρίσετε τις διαθέσεις μου και τó πρόσωπό μου. Αυτό όμως δέν θα τó κάνω, άφ' ένός μόν γιατι ή ποιμαντική επιστήμη, για την όποία αναφέρθηκα προηγουμένως, είναι ένα διαρκές χρέος που δέν εκπληρώνεται, άφ' έτέρου δέ γιατι ó Επίσκοπος δέν είναι κοσμικός άρχοντας που πρέπει να προβαίνει σε προγραμματικές δηλώσεις για να λάβη ψήφο εμπιστοσύνης. Όλο τó έργο του Αρχιερέως είναι δεδομένο, διότι απορρέει από την άρχιερωσύνη του Χριστού, και γι' αυτό τόν Χριστό πρέπει να μιμῆται στην ζωή του. Όποτε, ή μόνη έξαγγελία είναι ότι, κατά τó πρότυπο του Χριστού, θα θυσιάζομαι για τó ποίμνιο.

Άν και δέν έχω σκοπό να αναφερθώ στο τι θα κάνω κατά την διακονία μου ως Αρχιερέυς της Όρθοδόξου Έκκλησίας, θα υπογραμμίσω όμως πώς σκέπτομαι, ποιά είναι ή άτιμόσφαιρα στην όποία κινούμαι, που δέν είναι διαφορετική από την θεολογία της Έκκλησίας. Έτσι θα γνωρίσετε καλύτερα τó πρόσωπό μου. Άς μου επιτραπή να υπογραμμίσω έντελώς τηλεγραφικά δέκα βασικές σκέψεις μου. Εύτυχώς αυτές τις σκέψεις τις έχω διατυπώσει δημόσια και δέν μπορώ να αποστασιοποιηθώ από αυτές, ούτε φυσικά να έξασκήσω μιá όρθολογιστική και εύσειβιστική ποιμαντική.

Πρώτον. Βασική μου επιδίωξη είναι ή διαφύλαξη της Όρθοδόξου πίστεως και των δογμάτων, όπως υπογράμμισα κατά τόν χειροτοντήριο λόγο μου. Τά δόγματα της Έκκλησίας είναι έκφραση της θείας Άποκαλύψεως που δόθηκε από τόν Θεό στους θεουμένους, δηλαδή

τοὺς Προφήτας, Ἀποστόλους, Πατέρας καὶ γενικά σὲ ὅλους τοὺς ἁγίους. Ἀλλοίωση τῶν δογμάτων συνιστᾷ ἀλλοίωση τῆς θεραπείας τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ κάθε Ἐπίσκοπος δὲν εἶναι μόνον Ἐπίσκοπος τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, καὶ γι' αὐτὸ ἔχει εὐθύνη γιὰ ὅλα τὰ θέματα πού τὴν ἀπασχολοῦν. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος θὰ πῇ: «πάσης μὲν οὖν τῆς Ἐκκλησίας φροντιστέον, ὡς Χριστοῦ σώματος». Ὁ δογματικὸς μινιμαλισμὸς, ἡ ἀπώλεια τῆς ὀρθοδόξου αὐτοσυνειδησίας καὶ ἰδιαιτερότητος συνιστοῦν τραγικὰ θεολογικὰ σφάλματα.

Δεύτερον. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἓνα ἀνθρώπινο σωματεῖο, ἀλλὰ τὸ Θεανθρώπινο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ὑποβιάσῃ σὲ ἓνα νομικὸ ἴδρυμα, μὲ νομικὴ συγκρότηση, κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ἰδιοποιηθῇ. Ἀκόμη, ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι τὸ λεγόμενο μυστικὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τὸ πραγματικὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Λέγεται αὐτὸ γιὰτὶ στὴν Δύση μὲ τὴν σχολαστικὴ θεολογία, ὕστερα ἀπὸ διάφορες διεργασίες, κατέληξαν στὸ νὰ τονίζουν τὴν διάκριση μεταξὺ τοῦ «ἀληθινοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ», πού εἶναι ἡ θεία Εὐχαριστία, ὁ εὐχαριστιακὸς ἄρτος, καὶ τοῦ «μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ», πού εἶναι ὁ διοικητικὸς ὀργανισμὸς, κεφαλὴ τοῦ ὁποίου εἶναι ὁ Πάπας. Στὴν ὀρθόδοξη ἀντίληψη δὲν ὑπάρχει αὐτὴ ἡ σχολαστικὴ διάκριση, ἀφοῦ μιλώντας γιὰ Ἐκκλησία ἐννοοῦμε τρία πράγματα, ἤτοι τὸ Θεανθρώπινο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, πού προσέλαβε ἀπὸ τὴν Παναγία, τὸν εὐχαριστιακὸ ἄρτο καὶ τοὺς ἁγίους, πού, κατὰ διαφόρους βαθμοὺς, μετέχουν τοῦ Χριστοῦ. Ἐπίσης, ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι μιὰ θρησκεία, ἀλλὰ ἓνα πνευματικὸ νοσοκομεῖο, πού θεραπεύει τὴν νοσοῦσα προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου. Ὄταν ὁ σύγχρονος ἀπογοητευμένος ἄνθρωπος, ἐνῶ προσβλέπει στὴν Ἐκκλησία ὡσὰν σὲ νοσοκομεῖο, συναντᾷ ἓνα πολυτελέστατο ξενοδοχεῖο, ἀπογοητεύεται. Καί, ὅταν πλησιάζῃ τοὺς ἱερεῖς ὡς ἰατροὺς καὶ συναντᾷ στοχαστὰς καὶ κοινωνιολόγους, ἀγωνιᾷ περισσότερο.

Τρίτον. Οἱ Πρεσβύτεροι δὲν εἶναι ἀπλῶς οἱ ἐντολοδόχοι τοῦ Ἐπισκόπου, ἀλλὰ οἱ πολῦτιμοι συνεργάτες του. Ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος ὀνομάζει τοὺς Ἱερεῖς «ἀξιονόμαστον πρεσβύτεριον, τοῦ Θεοῦ ἄξιον» καὶ λέγει ὅτι συνδέονται

μὲ τὸν Ἐπίσκοπο «ὡς χορδαὶ κιθάρα». Μόνον μὲ τὴν ὁμόνοια καὶ τὴν σύμφωνη ἀγάπη μεταξὺ Ἐπισκόπου καὶ πρεσβυτέρων «Ἰησοῦς Χριστὸς ἄδεται». Ἡ κιθάρα δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ μία χορδὴ, γιὰτὶ τότε δὲν θὰ ὑπῆρχε ἄρμονία. Ἔτσι καὶ τὸ καινὸ ἄσμα τοῦ Χριστοῦ ἀπαιτεῖ συγχορδία Ἐπισκόπου καὶ Πρεσβυτέρων. Ἄλλωστε, τὸ συνοδικὸ σύστημα δὲν λειτουργεῖ μόνον στὸ ἐπίπεδο τῶν Ἐπισκόπων, ἀλλὰ καὶ στὴν σχέση μεταξὺ Ἐπισκόπων καὶ Πρεσβυτέρων, σὲ κάθε Μητρόπολη, καὶ στὴν συνύπαρξη Πρεσβυτέρων καὶ λαϊκῶν σὲ κάθε Ἑνορία. Σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα πρέπει νὰ λειτουργῇ ὀρθόδοξα ὁ συνοδικὸς θεσμὸς, ἀνάλογα μὲ τὰ χαρίσματα κάθε μέλους. Ὁ Ἐπίσκοπος, κατὰ τίς ἀποστολικὰς διαταγές, εἶναι ἓνας κυβερνήτης πλοίου. Καὶ ὅπως δὲν νοεῖται κυβερνήτης χωρὶς πλήρωμα, ἔτσι δὲν νοεῖται Ἐπίσκοπος χωρὶς τοὺς στενοὺς συνεργάτες του, πού εἶναι οἱ Πρεσβύτεροι. Εἶναι χαρακτηριστικὸς ὁ λόγος τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν: «Ὅταν δὲ συναθροίξῃς τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν, ὡς ἂν κυβερνήτης νηὸς μεγάλης μετ' ἐπιστήμης πάσης κέλευε ποιεῖσθαι τὰς συνόδους...».

Τέτατον. Οἱ λαϊκοὶ μέσα στὴν Ἐκκλησία δὲν εἶναι τὰ μέλη ἐκεῖνα πού δὲν ἔχουν κανένα χάρισμα, ἀλλὰ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ πού ἔχουν τὰ δικά τους χαρίσματα. Βέβαια, δὲν εἶναι ποιμένες τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ ἔχουν τὸ χάρισμα νὰ ποιμαίνονται. Οἱ Κληρικοὶ ἐκφράζουν τὴν ὀρθόδοξη συνείδηση πού ἔχει τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ταυτόχρονα καλλιεργοῦν καὶ ἐνεργοποιοῦν αὐτὴν τὴν «ἀγρυπνοῦσα συνείδηση τοῦ λαοῦ». Ἔτσι, λοιπόν, γίνεται φανερὸ ὅτι ὁ λαὸς στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἐκεῖνος πού στερεῖται χαρίσματος, ἀλλὰ «ἡ θεωρητικὴ τάξις» μέσα στὴν Ἐκκλησία, ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης. Χωρὶς αὐτὸν τὸν ὀρθόδοξο λαὸ δὲν μπορεῖ νὰ σταθῇ καμμιά Ἐκκλησία.

Πέμπτον. Οἱ μοναχοὶ δὲν εἶναι ἰδιότροποι ἄνθρωποι πού ἀπὸ ἰδιορρυθμία βγῆκαν ἀπὸ τίς πόλεις καὶ κατοικοῦν μέσα σὲ μερικὰ μοναστήρια, ἀλλὰ «οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ», κατὰ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο, «οἱ εὐαγγελικῶς ζώντες», κατὰ τὸν Εὐάγριο τὸν Ποντικὸ, «οἱ μάρτυρες τῆ προαιρέσει», κατὰ τὸν Μ. Ἀθανάσιο, οἱ συνεχιστὲς τῆς μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸν ἅγιο Συμεὼν τὸν νέο Θεολόγο, ἡ κόμη πού κο-

σμεί την κεφαλή της Ἐκκλησίας, κατὰ τὸν ἅγιο Γρηγόριο Νύσσης, ἐπειδὴ νεκρώθηκαν κατὰ κόσμο καὶ δοξάζουν τὴν κεφαλή της Ἐκκλησίας. Δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχη διάσταση μεταξὺ μοναχικοῦ καὶ ἐγγάμου βίου, γιατί τότε οὔτε ἀληθινὸς μοναχισμὸς λειτουργεῖ, οὔτε ἀληθινὸς ἐγγαμος βίος. Ἐπίσης, δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχη διάσταση μεταξὺ τῶν Μοναστηριῶν καὶ τῶν Ἐνοριῶν. Οἱ Ἐνορίες τροφοδοτοῦν τὰ Μοναστήρια καὶ τὰ Μοναστήρια βοηθοῦν ποικιλοτρόπως τὶς Ἐνορίες. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἡ μοναχικὴ ζωὴ ἐκφράζεται ἀπὸ τὸ ἡσυχαστικὸ πνεῦμα τῆς Ὁρθόδοξου Παραδόσεως. Καὶ ξέρουμε πολὺ καλά ὅτι οἱ ἄνθρωποι σήμερα, ταραγμένοι ἀπὸ λογισμοὺς καὶ ὑπαρξιακὰ προβλήματα, ἀναζητοῦν τὸν ἡσυχαστικὸ τρόπο ζωῆς, ὅπως διασώζεται στὰ Ὁρθόδοξα Μοναστήρια. Γι' αὐτὸ ὁ ὀρθόδοξος πατερικὸς μοναχισμὸς, μὲ τὴν ἡσυχαστικὴ παράδοση καὶ τὴν φιλανθρωπικὴ δράση, εἶναι ἀπαραίτητος σήμερα, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλῃ φορᾶ.

Ἐκτον. Ἡ θεολογία, πὺ εἶναι ἡ ἀληθινὴ πίστις τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδὴ ὁ θεολογικὸς λόγος, ἔχει σοβαρότητα καὶ πρέπει μέσα στὸ κλίμα τῆς σοβαρότητος νὰ προσφέρεται στὸν λαό. Ὁ ἐκκλησιαστικὸς λαϊκισμὸς, πὺ συνδέεται μὲ τὶς δημόσιες σχέσεις καὶ ἀποβλέπει στὶς ἐντυπώσεις γιὰ προβολή, δὲν προσφέρει τίποτε τὸ καλὸ στὴν σύγχρονη ἐποχὴ. Στὴν περίπτωσιν αὐτῆ, ἀντὶ ὁ θεολογικὸς λόγος νὰ εἶναι ὄντολογικὸς γίνεται περιγραφικὸς. Ὁ ἐκκλησιαστικὸς λαϊκισμὸς συνδέεται ἀκόμη μὲ τὴν ἀποσπασματικὴ χρῆσιν τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως. Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ ἀποσπασματικὴ χρησιμοποίησιν τῆς πίστεως, γιὰ ἰδιαίτερους συμφεροντολογικοὺς σκοποὺς, εἶναι προδοσίαν τῆς πίστεως. Ἐπειδὴ στὴν σημερινὴ ἐποχὴ ὑπάρχει μεγάλη συνθηματολογία, ἀκόμη καὶ σὲ θεολογικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, γι' αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητη ἡ προσφορὰ σοβαροῦ θεολογικοῦ λόγου, πὺ ἀποδεσμεύεται ἀπὸ φανατισμοὺς καὶ ἀπολυτοποιήσεις μερικῶν πλευρῶν.

Ἐβδομον. Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος δὲν ἔχει τόσο ἀνάγκη τῆς ἀπολογητικῆς, ἀλλὰ τῆς ποιμαντικῆς. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἄλλο εἶναι τὸ ἔργο τῆς ἀπολογητικῆς καὶ ἄλλο τῆς ποιμαντικῆς. Ἡ ἀπολογητικὴ, τόσο ὡς περιεχόμενον, ὅσο καὶ ὡς τρόπος ἐκφρασεως, εἶναι δημιούργημα τῆς Δύσεως, ἀφοῦ συνδέεται μὲ τὴν μεταφυσικὴ καὶ μὲ τὸν ὀρθὸ λόγο, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐπιδιώκεται νὰ

πεισθοῦν οἱ ἀντίθετοι. Χωρὶς νὰ ἀποκλείω σὲ μερικὰ σημεῖα τὴν λελογομένη χρῆσιν τῆς ἀπολογητικῆς, πιστεύω ὅτι ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος, ἀκόμη καὶ αὐτὸς ὁ ἄθεος, χρειάζεται σωστὴ καὶ ὀρθόδοξην ποιμαντικὴν. Φυσικὰ, ἡ ποιμαντικὴ εἶναι προσφορὰ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λόγου ἀυθεντικὰ καὶ γνήσια, εἶναι ἡ θεραπεία τόσο τῶν ψυχικῶν ὅσο καὶ τῶν σωματικῶν ἀναγκῶν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου. Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὶς σωματικὰς ἀνάγκας τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ περισσότερο πρέπει νὰ δώσῃ προτεραιότητα καὶ σημασίαν στὴν λύσιν τῶν ἐσωτερικῶν ὑπαρξιακῶν προβλημάτων. Αὐτὸ ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν προσφορὰ τοῦ θεολογικοῦ λόγου. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἐκφράζει ἀυθεντικὰ αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν. Λέγει: «Λόγῳ παλαίει πᾶς λόγος, βίῳ δὲ τίς».

Ὀγδοον. Ἡ Ὁρθόδοξὴ Ἐκκλησία εἶναι καὶ λέγεται ἀποστολικὴ γιατί στηρίζεται στὸ θεμέλιον καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν πὺ δόθηκε στὸς Ἀποστόλους. Ταυτόχρονα εἶναι καὶ πατερικὴ, ἀφοῦ οἱ Πατέρες εἶναι οἱ διάδοχοι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ὄχι μόνον στὴν σειρὰ τῶν χειροτονιῶν, ἀλλὰ καὶ στὴν χάριν, τὴν θεωρίαν καὶ τὴν θεολογικὴν γνώσιν. Γι' αὐτὸ, οἱ Ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ ἀσκοῦν πατερικὸ ἔργο, νὰ μιμοῦνται τὸν τρόπο πὺ ἐργάζονταν οἱ ἅγιοι Πατέρες. Εἶναι γνωστὸ καὶ ἔχει ὑπογραμμισθῆ ἀπὸ ὀρθόδοξους θεολόγους, ὅτι οἱ ἅγιοι Πατέρες μελέτησαν τὰ ὄντολογικὰ, κοσμολογικὰ καὶ ὑπαρξιακὰ προβλήματα τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων καὶ ἀπάντησαν σὲ αὐτὰ μὲ βάση τὴν θείαν Ἀποκάλυψιν. Ἐτοί, τὸ ἔργο τους ἦταν δημιουργικόν. Αὐτὸ χρειάζεται καὶ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος. Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ βλέπῃ τὰ προβλήματα καὶ τὰ ἐρωτήματα τῶν συγχρόνων ἀνθρώπων καὶ νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις σὲ αὐτὰ. Ἡ Ἐκκλησία δὲν πρέπει νὰ παρασύρεται στὴν παρακολούθησιν τῶν διαφόρων γεγονότων οὔτε νὰ μιμῆται τὶς διάφορες κοσμικὰς ἐνέργειες, γιατί αὐτὸ συνιστᾶ ἐκκοσμίκευσιν, ἀλλὰ πρέπει νὰ βλέπῃ τὰ φαινόμενα στὸ βάθος, νὰ τὰ κρίνῃ θεολογικὰ καὶ νὰ τὰ ἐκκλησιοποιῇ.

Ἐνατον. Τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἔργο εἶναι ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἐνοποιητικόν. Ἡ Ἐκκλησία ἐνώνει καὶ δὲν διαίρει. Παρατηροῦμε ὅτι πάντοτε, ἀλλὰ καὶ στὴν σύγχρονη ἐποχὴ ὁ ἄνθρωπος ὡς ἀτομιστὴς πρέπει πρὸς τὶς διαίρεισεις, τὶς θρησκευτικὰς, πολιτικὰς, κοινωνικὰς ὁμαδοποιήσεις. Πρέπει νὰ ποῦμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία

ἀγκαλιάζει ὅλα τὰ προβλήματα τοῦ λαοῦ, ἀσχολεῖται μὲ ὅσα τὸν ἐνδιαφέρουν, ἀλλὰ ποτὲ δὲν κομματίζεται. Εἶναι ἡ μάνα ὄλων. Ἡ Ἐκκλησία εἰσέρχεται ἀπὸ ἀγάπη καὶ φιλανθρωπία στὴν διηρημένη κοινωνία, ὄχι γιὰ νὰ συντηρῇ τὴν διαίρεση, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὴν ὀδηγήσῃ στὴν ἐν Χριστῷ ἐνότητα.

Δέκατον. Ἄφησα τελευταῖο, ὡς σοβαρό, τὸ θέμα τῆς νεότητος. Οἱ νέοι δὲν εἶναι ἀπλῶς ἡ ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος, ἀλλὰ ἡ δυναμικότητα τοῦ παρόντος. Χωρὶς τὴν παρουσία τῶν νέων ἐπικρατεῖ μὴ στασιμότητα, μὴ συμβιβαστικὴ ζωὴ. Αἰσθάνομαι ἰδιαίτερη ἀγάπη πρὸς τοὺς νέους, ὄχι μόνον γιὰτι γιὰ πολλὰ χρόνια ἀσχολήθηκα μὲ αὐτούς, ἀλλὰ κυρίως γιὰτι στίς ἀναζητήσεις τῶν νέων βρίσκω τὴν οὐσία τῆς ὀρθοδόξου ζωῆς, πού δὲν συνδέεται μὲ τοὺς συμβιβασμούς, τὴν συμφεροντολογικὴ ἀντιμετώπιση τῶν θεμάτων, τὴν στασιμότητα. Ἡ ὀρθόδοξη διδασκαλία εἶναι νέα, ἐπαναστατικὴ, ὑπαρξιακὴ, ἀσυμβίβαστη, διαποτίζεται ἀπὸ τὴν ἀνεσιδιότητα καὶ τὸν ἔρωτα. Ἀκριβῶς ὅλα αὐτὰ τὰ γνωρίσματα συνδέονται καὶ μὲ τὴν νεανικὴ ἡλικία. Γι' αὐτό, μόνον οἱ νέοι στὴν ψυχὴ καὶ τὴν καρδιὰ μποροῦν νὰ καταλάβουν τὸ νέο πού προσφέρει ἡ Ὀρθοδοξία στὴν αὐθεντικὴ τῆς ἔκφραση. Γι' αὐτό καὶ μοῦ ἀρέσει πολὺ νὰ συζητῶ μὲ νέους ἀνθρώπους, πού ζητοῦν νόημα ζωῆς.

* * *

Αὐτὴ μέσα σὲ γενικὲς γραμμὲς εἶναι ἡ ἀτμόσφαιρα στὴν ὁποία κινουῖμαι καὶ ἐργάζομαι, ὅπως τὴν ἔχω διατυπώσει ἀναλυτικότερα σὲ ὅλα τὰ γραπτά μου κείμενα, πού δημοσιῶς κατέθεσα στὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ. Ἐκανα μὴ ἐκθεση τοῦ ἑαυτοῦ μου, σὰς τὸν παρουσίασα γυμνὸ ἐνώπιόν σας. Δὲν ἔχω τίποτε ἄλλο νὰ κρύψω, ὥστε νὰ πολιτευθῶ κατὰ διαφορετικὸ τρόπο. Θέλω ὅμως καὶ τὴν δική σας εἰλικρινὴ συμπαράσταση. Θὰ πῶς κάτι κοινότυπο. Σὰς δίνω τὴν καρδιά μου καὶ ζητῶ τὴν δική σας. Σκοπός μου εἶναι νὰ ἐνθρονισθῶ ὄχι σὲ ὑψηλοὺς καὶ μετέωρους θρόνους, ἀλλὰ μέσα στὴν καρδιά σας. Δὲν ἐπιζητῶ δόξες καὶ μεγαλεῖα, οὔτε ἐνδύματα πολυτελεῖ, ἀλλὰ τὴν δική σας δόξα, θέλω νὰ περιβληθῶ τὰ ἐνδύματα τῆς ἀγάπης σας, τῆς φιλοθείας καὶ φιλανθρωπίας σας.

Τελειώνοντας δὲ αὐτὸν τὸν σύντομο ἐνθρονιστήριο λόγο αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη νὰ ἐπαναλάβω τὸν λόγο τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θεο-

λόγου: «Πόθεν οὖν ἀρξομαι καταρτίζειν ὑμᾶς ἀδελφοί;... Τί πρῶτον εἶπω ἢ τί μέγιστον; Τί μάλιστα συμφέρον ταῖς ὑμετέραις ψυχαῖς, ἢ τί τῶ παρόντι καιρῷ χρησιμώτατον;... τί τοῦ ἡμετέρου λόγου τὸ κάλλιστον; Ἡ εἰρήνη. Προσθήσω δ' ὅτι καὶ τὸ λυσιτελέστερον. Τί δὲ τὸ αἰσχιστόν τε καὶ βλαβερώτατον; Ἡ διχόνοια».

Ζητῶ βοήθεια ἀπὸ τὸν Τριαδικὸ Θεὸ γιὰ τὸ μεγάλο αὐτὸ ἔργο τῆς εἰρήνης. Ζητῶ τις πρεσβεῖες τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τις πρεσβεῖες τῶν ἁγίων, ἰδιαίτερος τοῦ ἀγίου Ἱεροθέου, τοῦ ἱεροῦ Πολυκάρπου, τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, τοῦ ἀγίου νεομάρτυρος Γεωργίου τοῦ ἐν Ἰωαννίνους, τοῦ ἀγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, τοῦ ὁσίου Δαυὶδ τοῦ Γέροντος.

«Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ καταλλάξας ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, διὰ τῆς ἁμαρτίας πολεμηθέντας... ὁ καὶ τὰ μεγάλα ποίμνια καταρτίζων, καὶ τὰ μικρὰ μεγαλύνων διὰ τῆς χάριτος, αὐτός, κατὰ τὸ πλῆθος τῆς ἑαυτοῦ χρηστότητος, ἡμᾶς μὲν παρακαλέσαι παρακλήσει πολλῇ, καὶ εἰς τὰ ἔμπροσθεν ἄγοι συμπομαίνων καὶ διασώζων τὸ ποίμνιον ὑμᾶς δὲ καταρτίσειεν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν... καὶ τῆς ἐκείθεν τρυφῆς καταξιώσειεν, ἐνθα πάντων εὐφραυνομένων ἡ κατοικία...».

Τὸ λοιπόν, «εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπη μετὰ πίστεως ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ χάρις μετὰ πάντων τῶν ἀγαπώντων τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν ἀφθαρσίᾳ ἀμῆν» (Ἐφεσ. στ', 23-24).

Βιογραφικὸ σημεῖωμα

Ὁ Ἀρχιμ. Ἱερόθεος Βλάχος γεννήθηκε στὰ Ἰωάννινα τὸ 1945. Σπούδασε στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ Θεσσαλονίκης (1964-1968). Ὑπηρέτησε ἀπὸ τὸ 1969-1971 ὡς λαϊκός, βοηθὸς ἱεροκλήρυξ στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας.

Χειροτονήθηκε Διάκονος καὶ Πρεσβύτερος τὸ 1971 καὶ 1972 ἀντίστοιχα, καὶ ἐργάστηκε μέχρι τὸ 1987 ὡς Ἱεροκλήρυξ στὴν ἴδια Ἱερὰ Μητρόπολη καὶ στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Θηβῶν καὶ Λεβαδείας. Ἀπὸ τὸ 1987 ἕως τῆς ἀναδείξεώς του εἰς Ἐπίσκοπον ὑπηρέτησε στὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, ὡς Ἱεροκλήρυξ καὶ Διευθυντὴς Νεότητος αὐτῆς, καὶ ὡς μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰδρύματος Νεότητος.

Έκπροσώπησε την Έκκλησία της Ελλάδος επί μακρόν ως τακτικό ή αναπληρωματικό μέλος στα Διοικητικά Συμβούλια: του «Έθνικου Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου» (ΕΡΣ), της «Έθνικης Έπιτροπής AIDS», του Κέντρου Έλέγχου Ειδικών Λοιμώξεων» (ΚΕΕΛ) και του «Όργανισμού κατά των Ναρκωτικών» (ΟΚΑΝΑ), παρουσίασε δε τις απόψεις της Έκκλησίας της Ελλάδος στην διακομματική έπιτροπή της Βουλής για τὸ δημογραφικό πρόβλημα.

Δίδαξε για τρία χρόνια την ελληνική γλώσσα και παρέδωσε μαθήματα Χριστιανικής Ηθικής στην Μπελεμέντειον Θεολογική Σχολή «άγιος Ίωάννης Δαμασκηνός», του Πανεπιστημίου του Πατριαρχείου Άντιοχείας, στο Βόρειο Λίβανο, κατά την διάρκεια του πολέμου στην περιοχή (1988-1991). Υπήρξε Διευθυντής και Καθηγητής διαφόρων ειδικών ιερατικών Σχολών και ταχυρύθμων φροντιστηρίων για ύποψηφίους Ίερείς.

Διοργάνωσε έπιμορφωτικά Σεμινάρια, Ημερίδες με επίκαιρα θέματα, καθώς επίσης και Κατασκηνώσεις.

Συνέγραψε πλήθος βιβλίων με πολλές σελίδες και επανειλημμένες εκδόσεις με θεολογικό, ποιμαντικό και κοινωνικό περιεχόμενο. Ειδικεύθηκε στην Πατρολογία, κυρίως δὲ στὸν τομέα της νηπτικής ήσυχαστικής θεολογίας. Μερικά ἀπὸ τὰ βιβλία του κυκλοφοροῦν σὲ πολλές γλώσσες, ἤτοι, ἐκτὸς τὴν Ἑλληνική, εἰς Γαλλικήν, Ἀγγλικήν, Ἰσπανικήν, Ἀραβικήν, Ρωσικήν, Σερβικήν, μεταφράζονται δὲ σὴν Ἰταλικήν και Νορβηγικήν.

Άρθρογραφεί σὲ ἡμερηίδες και περιοδικά και εἶναι τακτικός συνεργάτης της «Έκκλησιαστικής Ἀλήθειας».

Άπὸ της ίδρύσεως του Ραδιοφωνικού Σταθμού της Έκκλησίας της Ελλάδος εἶναι τακτικός (κατὰ ἑβδομάδα ἐπὶ μίαν ἔξαετίαν) συνεργάτης και μέλος της Έπιτροπής Προγράμματος.

ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΕΛΛΑΣΣΩΝΟΣ κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ό χειροτονητήριος λόγος

Σεβασμιώτατε Γέροντά μου, Σεβασμιώτατοι, Θεοφιλέστατοι Άγιοι Άρχιερείς, Άγαπητοί ἐν Χριστῷ Πατέρες και Άδελφοί,

Μετά δέους και συναισθημάτων πολυπλόκων, τὰ ὁποῖα δὲν δύναμαι οὔτε νὰ ἐλέγξω οὔτε νὰ ξεχωρίσω, ἴσταμαι κατὰ τὴν ἱεράν ταύτην ὤραν ἐνώπιόν Σας και καλοῦμαι, μετά τὴν ἐκλογή μου, νὰ λάβω τὸν τρίτο βαθμὸ της ἱερωσύνης στὸν ὁποῖον με προήγαγε ἡ Μήτηρ Έκκλησία ἀποδεικνύοντάς μου για ἀκόμη μία φορὰ τὴν ἀφαιτο ἀγαθότητα του Τρισαγίου Θεοῦ, ἀλλὰ και τὴν περισσὴ ἀγάπη και ἐμπιστοσύνη τόσο του πολιοῦ Γέροντά μου ὅσο και της Σεβασμίας Ἱεραρχίας της Έκκλησίας μας με πρώτον τὸν γεραρό Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν και πάσης Ελλάδος κ.κ. Σεραφείμ, τὸς ὁποῖους ἐνθέρμως εὐχαριστῶ και ἐς ἀεὶ θὰ εὐγνωμονῶ για τὴν ὑψιστη τιμὴ που ἔδωσαν σὴν ἐλαχιστότητα μου.

Σεβασμιώτατε Γέροντά μου, εἶναι ἡ τρίτη φορὰ που ἴσταμαι ἐνώπιόν Σας, για νὰ λάβω ἐκ τῶν τιμῶν χειρῶν Σας και τὸν τρίτο βαθμὸ της ἱερωσύνης. Πρὶν 21 χρόνια με χειροτονούσατε σὴν ἐπαρχία Σας διάκονο, και ἡ ἀγάπη του Μακαριωτάτου ὡς φοιτητὴ της Ριζαρείου Σχολῆς με τοποθετοῦσε διάκονο στὸν Ἱερό Ναὸ

Άγίου Βασιλείου, οὔ τις προεβίεις ἐπικαλοῦμαι, κατόπιν προτάσεως του σεβαστοῦ τότε Πρωτοσυγκέλλου και νῦν Μητροπολίτου Σεργῶν κ. Μαξίμου, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τότε μέχρι σήμερα ἔδειξε ἐνδιαφέρον πολὺ για τὴν ἐλαχιστότητα μου, και ἀπείρωσ τὸν εὐχαριστῶ.

Πρὶν 18 χρόνια με χειροτονούσατε πρεσβύτερο, και σήμερα Ἀρχιερέα και μάλιστα διάδοχό Σας σὴν Ἱερά και ἱστορικὴ Μητρόπολη Ἑλασσῶνος, τὴν ὁποῖα ἐπὶ μία σχεδὸν τριακονταετία, ὅπως εἶναι πανθομολογούμενο ἐπομιάνατε θεοφιλῶς και θεαρέστως και τὴν ὁποῖα δὲν θὰ ἐγκαταλείψετε, ἀλλὰ θὰ παραμείνετε ὡς πνευματικός σύμβουλος, ὡς ἀγρυπνος φρουρός και ποδηγέτης τόσο ἐμοῦ ὅσο και του ποιμνίου.

Καλοῦμαι σήμερα ὑπὸ της Έκκλησίας ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος νὰ γίνω Ποιμὴν λογικῶν προβάτων και νὰ διαδεχθῶ τὸν Γέροντά μου. Μεγάλη ἡ τιμὴ, ἀπειρος ἡ εὐγνωμοσύνη, βαρεῖα ἡ εὐθύνη για τὸς ἀσθενεῖς ὤμους μου. Καλοῦμαι νὰ ἐφαρμόσω ὅσα ἡ ἀγαθὴ καρδιά Σας με δίδαξε ἀπὸ μαθητὴ του Γυμνασίου, δηλαδή ν' ἀγαπῶ με ἀνιδιοτέλεια που ὑπερβαίνει τὰ ἀνθρώπινα κριτήρια και ὑπερβάλλει τὴν ἀνθρώπινη λογική. Καλοῦμαι ὡς Ποιμὴν ν' ἀγαπῶ τὸν πεπτωκότα, γεγονός που προϋποθέτει θεῖα δύναμη και θεῖο φωτισμό, διότι τὸν εὐσεβῆ, τὸν δίκαιο, τὸν ἐνάρετο εἶναι εὐλόγο κάποιος νὰ τὸν ἀγαπᾷ, και ἡ

ἀγάπη αὐτὴ δὲν κοστίζει. Καλοῦμαι νὰ ἐφαρμόσω τὴν ἐπιείκεια τοῦ Πατρός, ποὺ εἶναι δραστική, καὶ τὴν αὐστηρότητα, ποὺ εἶναι φιλόνητρον. Στὶς μέρες μας ἡ ἐννοια τοῦ πνευματικοῦ Πατρός λησμονεῖται, διότι συνδέθηκε μὲ τὴν καταπίεση καὶ καταδυνάστευση, διότι δὲν καταλαβαίνουμε ὅτι ἡ λύτρωσή μας δὲν πραγματοποιεῖται τελικὰ μὲ τὶς νοθεσίες, τὶς συμβουλές, τὰ κηρύγματα, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐγκατάλειψη στὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὸ πραγματοποιῶ καὶ ἐγὼ τὴν ἱερὰ ταῦτη στιγμή ἀναπέμποντας δόξα καὶ εὐχαριστία στὸν ἐν Τριάδι Θεὸ γιὰ ὅσα θαυμαστά ἐποίησε εἰς ἐμέ. Ἐγκαταλείπω τὸν ἑαυτό μου εἰς τὰς χεῖρας Του εὐχαριστώντας διὰ παντός τὴν ἀγαθότητά Του, τὴν Παναγία Μητέρα Του, τὸν Προστάτη μου Ἅγιο Θεράποντα, στὸ Ναὸ τοῦ ὁποῖου ὑπηρετήσα ἐπὶ 18 ἔτη, ἀπὸ τῆς χειροτονίας μου μέχρι τῆς ἐκλογῆς μου, ὡς καὶ τὴν Μυροβλύτιδα Ἁγία Θεοδώρα, στὴν Μονὴ τῆς ὁποίας ἐπὶ δεκαετία ὡς ἡγούμενος ὑπηρετήσα.

Καὶ μετὰ τὴν εὐγνωμοσύνη μου πρὸς τοὺς Ἁγίους, ὅς μου ἐπιτραπεί νὰ ἐκφράσω τὶς εὐχαριστίες μου πρὸς τοὺς γεννήτορας καὶ ἀδελφούς ποὺ συγχαίρουν μαζί μου γιὰ τὴν ὑψιστή

τιμὴ, πρὸς τοὺς πολυαγαπημένους μου συνεφημερίους Χριστόδουλο, Γεώργιο καὶ Ἰωάννη, τοὺς καλοὺς συνεργάτες μου στὸ Ναὸ καὶ τὸ ἐνοριακὸ ἔργο, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἡ ἀγάπη τῶν ὁποίων καὶ ἡ ἀρίστη συνεργασία των θὰ μοῦ μείνουν ἀξέχαστες. Ὁ Θεὸς νὰ τοὺς εὐλογεῖ καὶ νὰ τοὺς χαριτώνει, ὅπως καὶ ὅλους τοὺς ἐνορίτες μου.

Ἀπειρῶς εὐχαριστῶ τοὺς καθηγητὲς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἰδιαίτερος τοὺς παρόντες, τὸν ἀείμνηστο καθηγητὴ Παν. Χρήστου γιὰ ὅσα καλὰ ὑπὲρ ἐμοῦ ἐπραξε, καὶ πιστεύω ὅτι συγχαίρει σήμερον τὸν κληρὸ καὶ τὸ λαὸ τῆς λαχούσης ἐπαρχίας γιὰ τὴν ἀγάπη του, τὰ καλὰ αἰσθήματα καὶ τὴ συμμετοχὴ του στὴ χειροτονία μου πάντα θὰ εἶναι στίς προσευχὲς καὶ τὴν ἀγρυπνὴ μέριμνά μου.

Τέλος, ἓνα εὐχαριστῶ γιὰ ὅλους τοὺς παρευρισκομένους συλλειτουργοῦντες καὶ συμπροσευχομένους Ἁγίους Ἀρχιερεῖς εἶναι ἐλάχιστο, ἀλλὰ τίποτε ἄλλο δὲν μπορῶ νὰ ψελλίσω αὐτὴ τὴν ἱερὴ στιγμή.

Πορεύομαι σὲ μία ἱστορικὴ Μητρόπολη ποὺ σεμνύνεται γιὰ τὸν Ἅγιο Ἀρσένιο, ἐπίσκοπο Ἐλασσῶνος, τὸν σοφὸ Κων/νο Οἰκονόμου, τὸν γενναῖο Γεωργιάκη Ὀλύμπιο.

Πολυσέβαστε Ἅγιοι Γέροντα, Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, ἀγαπητοὶ Ἀδελφοί,

Εὐχηθεῖτε ἡ Θεία Χάρις, ἡ ὁποία τὰ ἀσθενῆ θεραπεύει καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῖ, νὰ καταστήσει καὶ ἐμὲ τὸν ἐλάχιστο ἄξιο τῶν προσδοκιῶν Σας στὸν ἀμπελώνα τοῦ Κυρίου καὶ νὰ δώσω καλὴ ὁμολογία στὸ Ποίμνιο καὶ τὴν καλὴ ἀπολογία στὸν Ἀρχιποίμενα Χριστό.

Ὁ ἐνθρονιστήριος Λόγος.

Ἀρχομαι κατὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην ἡμέραν τοῦ λόγου μου διὰ τῶν ρημάτων τοῦ θείου Παύλου: «Κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαιρῶς ἀκαιρῶς, ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον, ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ» (Β' Τιμ. 4,2).

Δόξα τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ὁμοουσίῳ καὶ Ζωοποιῷ καὶ Ἀδιαιρέτῳ Τριάδι μετ' εὐγνωμοσύνης προσφέρω. Χρεωστικῶς δὲ πρὸς τὸν πανάγαθον Θεόν, Ὅστις ἐν τῷ πλήθει τοῦ ἔλεους Αὐτοῦ ἀνέδειξέ με καὶ ἀνύψωσέ με εἰς τὴν ἱερὰν ταύτην καθέδραν τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Ἐλασσῶνος, ἀποκαλύψας μοι «τὸν πλοῦτον τῆς Χάριτος Αὐτοῦ» (Ἐφεσ. 2,7), πολλὴν τὴν εὐχα-

ριστίαν ἀναφέρω. Ὅθεν καὶ γὰρ ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ ἀνάξιος δούλος Του τὰ μεγαλεῖα τῶν θαυμάτων Του διηγούμενος ἐν κατανύξει βοῶ καὶ λέγω. «Μέγας εἶ, Κύριε, καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου καὶ οὐδεὶς λόγος ἐξαρκέσει πρὸς ὕμνον τῶν θαυμασιῶν σου» (Εὐχὴ Μεγ. Ἀγιασμοῦ).

Ὁμολογῶ ὅτι ἔχω πλήρη συναίσθησιν τῆς μεγίστης τιμῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς δυσβασιάκτου εὐθύνης πού ἐπαμιζομαι εἰς τοὺς ἀσθενεῖς ὤμους μου ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ὕψος τοῦ ἀρχιερατικοῦ τούτου θρόνου. Ὅμως δὲν δειλιῶ, οὔτε πτοῦμαι. Πιστεύω ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς πού ὑπῆρξε «ἡ ἐλπίς μου ἐκ νεότητός μου» (Ψαλμ. 70,5), ἐκεῖνος πού «πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως» (Ἐβρ. 1,1) ἕως σήμερα μὲ εὐηργέτησε καὶ ἐστήριξε τὰ βήματά μου, δὲν θὰ μὲ ἐγκαταλείψει καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μεγάλην διακονίαν πού μοῦ ἐνεπιστεύθη. Ἀκούω τὴν φωνὴν του ὡς αὖραν λεπτὴν νὰ μὲ διαβεβαίωνει: «Οὐ μὴ σὲ ἀνῶ οὐδ' οὐ μὴ σὲ ἐγκαταλείπω» (Ἐβρ. 13,5).

«Ὁ ποιμὴν τῶν προβάτων, ὁ μέγας καὶ ἐπίσκοπος τῶν ψυχῶν ἡμῶν» (Ἐβρ. 13,20), ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἔταξε ὡς σκοπὸν καὶ ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας του εἰς τὸν κόσμον τὸν εὐαγγελισμόν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ στόματος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐκήρυξε: «Οὐκ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν» (Ἐβρ. 13,10).

Διερχόμεθα ἡμέρας κρίσιμους κατὰ τὰς ὁποίας αἱ μεθοδεῖαι καὶ τὰ ἐνεργήματα τοῦ διαβόλου φαίνεται νὰ ἔχουν κυριαρχήσει ἐπ' ἄρκτον εἰς τὸν κόσμον. Εἰς τὰς κρίσιμους ἡμέρας ταύτας ἡ ἀδικία κορυφούται, τὰ ἐγκλήματα ὁσημέραι αὐξάνονται ἀλλὰ καὶ προβάλλονται, αἱ αἰρέσεις καὶ αἱ πλάνας ὑψώνουν θρασεῖαν τὴν κεφαλὴν, ἡ ἁμαρτία καὶ τὸ κακὸ συνεχῶς αὐξάνονται καὶ ὀγκοῦνται. Ἡ Ἐκκλησία ἔχουσα ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν δι' ὅλων τούτων τῶν στοιχείων τῆς ἀνθρωπίνης ἐναντιώσεως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διέλθῃ κρίσιν ὡς συνήθως καταγγέλλεται. Ἡ Ἐκκλησία ἀποτελεῖ τὴν αὐτοαλήθειαν καὶ ἡ ἀλήθεια οὐδέποτε διέρχεται κρίσιν. Κρίσιν διέρχονται οἱ τὴν ἀλήθειαν διαστρεβλώνοντες καὶ ἀποφεύγοντες. Ἡ Ἐκκλησία στηρίζεται εἰς τὸν δομητορὰ της καὶ εἰς τὴν διαβεβαίωσιν τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος ἔδωσε: «Πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς» (Ματθ. 16,18). Ἡ Ἐκκλησία ὡς φάρος δείχνει εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸν ἀσφαλῆ λιμένα καὶ τὸ ἀσινὲς ὄρητηριο.

Ὁ ἐπίσκοπος εἰς τύπον καὶ τόπον τοῦ ἀρχιεπίσκοπου Χριστοῦ εὐρισκόμενος, εἶναι ὑποχρεωμένος κατὰ τὸν ἀπόστολον, νὰ ἀγρυπνεῖ, νὰ ἀγωνίζεται, νὰ κακοπαθεῖ, νὰ εὐαγγελίζεται, νὰ συμπαρίσταται εὐκαιρῶς ἀκαιρῶς, νὰ ἐλέγχει, νὰ ἐπιτιμᾷ, νὰ παρηγορεῖ τὸ ἐμπιστευθὲν λογικὸν ποίμνιον ὀδηγώντας αὐτὸ εἰς νομὰς σωτηρίας. Καὶ ἡ ἐμὴ ταπεινότης ἀναλαμβάνουσα τοὺς οἴακας τῆς τοπικῆς ταύτης Ἐκκλησίας, καίτοι «ἄνθρωπος ἀσθενεῖαν περιεκείμενος» (Ἐβρ. 5,13) ἀτενίζουσα εἰς τὸν φρικτὸν Γολγοθὰ καὶ ἐκ τῆς θέας αὐτοῦ ἐνδυναμουμένη, ἐλπίζει ὅτι θὰ προσφέρει πᾶν τὸ ὠφέλιμον εἰς τὸ λογικὸν ποίμνιον αὐτῆς.

Μὲ τοιαύτας σκέψεις καὶ αἰσθήματα ἀναλαμβάνω τὸ πύρινον ἄροτρον, ἐπὶ τὸ γεώργιον τῆς νοητῆς ἀμπέλου τοῦ Κυρίου τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐλασσῶνος εἰς τὴν ὁποίαν ἀποστέλλει με γεωργὸν καὶ ποιμένα ὁ Κύριος εἰς τὸ «ἐκζητῆσαι τὰ πρόβατά του, ἐν καιρῷ ἐκ τῶν χειρῶν μου» (Ἰεζεκ. 34,10).

Βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην καὶ πολλὴν τὴν εὐχαριστίαν προσφέρω πρὸς τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, διὰ τὴν ἀγαθὴν διάθεσιν τῆς καρδίας του ὑπὲρ τῆς ἐμῆς ἐλαχιστότητος, ὑποσχόμενος ἰσόβιον τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ ἀφοσίωσίν μου εἰς αὐτόν. Εὐχαριστῶ ἀπὸ ψυχῆς καὶ καρδίας μέσης τὴν θεόλεκτον καὶ πνευματοκίνητον χορείαν τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πού διὰ τῆς τιμίας αὐτῶν ψήφου μὲ ἀνεβίβασε εἰς τὸν περιλαμπρον τούτον θρόνον.

Ἐξαιρέτως δὲ εὐγνωμονῶ τῷ ἀγίῳ καὶ σεπτῷ μοι γέροντι, πνευματικῷ πατρὶ καὶ προστάτῃ τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ πρώτῳ Ἐλασσῶνος κ. Σεβαστιανῷ διὰ τῶν χειρῶν τοῦ ὁποίου ἔλαβον τοὺς τῆς Ἱερωσύνης βαθμούς, προστασίᾳ τοῦ ὁποίου ἐσπούδασα εἰς Ἀθήνας καὶ Θεσσαλονίκην. Ἐν αὐτῷ εἶδον καθαρότητα βίου καὶ πίστεως καὶ σύνεσιν πνευματικὴν. Πλησίον του ἤκουσα ῥήματα ζωῆς αἰωνίου, ἐβίωσα τὴν ἀγάπην, ἀνεγεννήθην ἐν τῇ πίστει. Καὶ οὐκ ἐπαύσατο νυκτὸς τε καὶ ἡμέρας μεριμνῶν περὶ τῆς ἡμετέρας ἐλαχιστότητος. Εἰς ἄκρον δὲ σημείον ἐλλητικῶς τὸν θρόνον ἐθουσίασατο προτείννας με εἰς τὸν Μακαριώτατον πρωθυεράρχην τῆς ἐκκλησίας μας καὶ τὴν σεπτὴν Ἱεραρχίαν αὐτῆς ὡς τὸν διάδοχον αὐτοῦ. Τοῦ ποθουμένου δὲ τυχῶν ἔλαβον κατόπιν σεπτῆς ἐντολῆς τῆς

Αὐτοῦ Μακαριότητος καὶ τὸν τρίτον τῆς Ἱερωσύνης βαθμὸν τὸν τοῦ ἐπισκόπου, ἐκ τῶν τιμίων καὶ χαριτοβρύτων χειρῶν του, γεγονὸς σημειούμενον διὰ τὴν σπάνιν αὐτοῦ ἐν τῆς ἐκκλησιαστικῆ ἱστορίας.

Σεβασμιώτατε γέροντα, προσπίπτω ἐνώπιόν σας συγκλονισμένος ἀπὸ εὐγνωμοσύνην καὶ συγκίνησιν. Ἰλιγγιῶ ἔμπροσθεν τοῦ πελάγου τῆς ἀγάπης σας καὶ τῆς θυσίας μετὰ τὴν ὁποίαν ἐπεδαφιλεύσατε τὴν ἐλαχιστότητά μου. Μετὰ προσελάβατε νέον καὶ ἄπειρον μαθητὴν γυμνασίου τῆς πόλεως ταύτης καὶ μετὰ παραδίδετε σήμερον εἰς τὴν ἐκκλησίαν ποιμένα καὶ μάλιστα διάδοχόν σας. Ἐνώπιον ὑμῶν, σεπτέ μοι γέροντα, ἐναποθέτω ὅλην τὴν εὐγνωμονοῦσαν καρδίαν μου, τὰς υἱκὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν διὰ βίου ἀφοσίωσίν μου πρὸς τὸ σεπτὸν ὑμῶν πρόσωπον, καθότι θὰ ἔχω τὴν ἰδιαίτερον παρὰ τοῦ Θεοῦ εὐλογίαν νὰ συνοικῶ μαζί σας καὶ νὰ ἀντλώ ἐκ τῆς ἀκενώτου ὑμῶν πείρας. Εὐχαριστῶ δι' ὅλην τὴν βοήθειαν, τὴν προστασίαν, τὴν συμπαραστάσιν μετὰ τὴν ὁποίαν πάντοτε μετὰ περιβάλλατε καὶ δι' ὅσα τῆ στοργικῆ ἀγάπῃ σας σήμερον ἐπιτελοῦνται.

Εὐχαριστίας θεομάς προσφέρω πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Γρεβενῶν κ. Σέργιον ὁ ὁποῖος ἐποίμανε ὡς ἰσοποτηρητὴς τὴν Ἱερὴν ταύτην Μητρόπολιν ἐν ἀγάπῃ καὶ ὑπομονῇ παρ' ὅλην τὴν δοκιμασίαν καὶ τὴν ψυχικὴν ὀδύνην τὴν ὁποίαν ὑπέστη κατὰ τὴν ἐκ τῶν καταστροφικῶν σεισμῶν δοκιμασίαν τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ ποιμνίου του. Τὸν εὐχαριστῶ καὶ δι' ὅσα ἀγαθὰ ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς εὐγενοῦς καρδίας του εἰργάσατο καὶ ἐλάλησε δι' ἐμέ.

Εὐχαριστῶ τὸν ἱερόν κληρὸν καὶ τὸν εὐσεβῆ λαόν, τοὺς μοναχοὺς καὶ τὰς μοναχὰς τῆς ἐπαρχίας διὰ τὴν ἀγάπην τους. Τοὺς μακρόθεν εὐρισκομένους ἀδελφοὺς κληρικούς, ἰδιαίτερα δὲ τοὺς πολυαγαπημένους συνεφημερίους μου εἰς τὸν ἱερόν ναὸν Ἁγίου Θεράποντος Θεσσαλονίκης μετὰ ὅλους τοὺς συνεργάτας καὶ ἐνορίτας. Σὺν αὐτοῖς δὲ τοὺς τῆς θεολογίας καθηγητὰς ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ Θεσσαλονίκης. Εὐχαριστῶ ἅπαντας τοὺς ἐντιμοτάτους ἄρχοντας τοῦ τόπου διὰ τὴν ἀγάπην, συμπαραστάσιν καὶ συμμετοχὴν εἰς τὴν λαμπρὰν ταύτην ὑποδοχὴν. Τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ κόπου αὐτῶν μνησθεὶς Κύριος ὁ Θεὸς «ἐν τῇ βασιλείᾳ Αὐτοῦ».

Καὶ ἤδη τὸ πρῶτον ἀπευθυνόμενος ὡς ἐπίσκοπος πρὸς τὸ ἐμπιστευθὲν μοι λογικὸν ποι-

μνιον τοῦ Χριστοῦ χαιρετίζω πάντας, κληρὸν τε καὶ λαόν, μετὰ τὸν ἀναστάσιμον χαιρετισμὸν «εἰρήνη ὑμῖν» καὶ τὸν τοῦ οὐρανοβάμονος ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν Παύλου: «Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Ρωμ. 1,7).

Ἔθος ἐστὶν κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ὁ νέος Μητροπολίτης νὰ ἐκθέτει τὰ ὁράματα καὶ τὸ πρόγραμμά του διὰ τὴν ὠφέλειαν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ τόπου τῆς λαχούσης αὐτῷ ἐπαρχίας. Θὰ ἀναφερθῶ δι' ὀλίγων λόγων τώρα εἰς αὐτά, πιστεύω ὅμως ὅτι εἰς τὸ μέλλον θὰ ὁμιλοῦν τὰ ἔργα.

Ἡ μυστηριακὴ καὶ λειτουργικὴ ζωὴ, ἡ κατήχησις καὶ ἡ διακονία τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ κύριο μέλημά μου. Ἡ θύρα τῆς καρδίας μου, ἀλλὰ καὶ τῆς Μητροπόλεώς μου εἶναι πάντοτε ἀνοικτὴ δι' ὅλους, γιὰ κάθε καλὸ. Ἡ πνευματικὴ καλλιέργεια τοῦ ἔσω ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἐπιθυμία μου, ἐξ ἄλλον ἐξ αὐτῆς προάγεται ἡ κοινωνικότητα καὶ ἡ χρησιμότητα τῶν πολιτῶν. Ἡ νεολαία θὰ εἶναι ἀνύστακτος μέριμνά μου. Θὰ ὑποστηρίξω μετὰ ὅλες μου τίς δυνάμεις πᾶν τὸ ὠφέλιμον διὰ τὴν εὐημερίαν τοῦ τόπου καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ στηλιτεύσω κάθε τι ποῦ ἀντιβαίνει πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Τὸν μοναχισμόν καὶ τὰς ἱεράς μονὰς θὰ ὑποστηρίξω καὶ μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ θὰ προσπαθῶ νὰ στελεχώσω. Τὰς θεωρῶ ὄχι τῆς Ἐκκλησίας, ζωτικὸς πνεύμονας ἀπ' ὅπου ὁ ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὴν σῆψιν τῆς ἐποχῆς μας ἄνθρωπος ἀναπνέει τὸ ὀξυγόνον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἡ προσφορὰ τῶν ἱερῶν μονῶν καθίσταται μεγίστη διὰ τὴν ἀλλαγὴν ἐπὶ τὰ βελτίω τῆς ποιότητος τῆς ζωῆς τοῦ κόσμου. Ἡ ἡμετέρα ἐλαχιστότης θὰ πορεύεται ἐν γενικαῖς γραμμαῖς συμφώνως τῷ καρποφόρῳ προγράμματι τοῦ σεπτοῦ γέροντός μου, προσηρμοσμένον βέβαια εἰς τὰς ἀναλόγους ἀπαιτήσεις, προσδοκίας καὶ δυνατότητας τῆς ἐποχῆς μας καὶ τῆς ἐπαρχίας.

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, τόσον μόνον λέγομεν ἐδῶ ὅτι «οὐκ ἦλθον διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι» (Ματθ. 20,28), «οὐ ζητῶ τὰ ὑμῶν ἀλλὰ ὑμᾶς» (Β' Κορ. 12,14). Σᾶς προσφέρω τὴν καρδίαν μου, προσφέρατε καὶ ἐσεῖς τὴν ἰδικήν σας διὰ νὰ συμπορευθῶμεν. Ταπεινοφρονεῖτε, ἀγαπάτε ἀλλήλους, πιστεύετε, γρηγορεῖτε, προὔεχεσθε, συγχωρεῖτε, εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις, ὑπομένετε, ἐλπίζετε, μακροθυμεῖτε, «ἢ δὲ χάρις

Ἀναμνήσεις τοῦ πολέμου τοῦ 1940

Ἀπὸ ἓνα κτρινισμένο — ἴσως σπάνιο καὶ χαμένο — φυλλάδιο ποὺ ἀναφέρεται στὸν πόλεμο τοῦ 1940 μεταφέρω ἐδῶ μερικὰ ἐνδεικτικὰ μὰ καὶ συγκλονιστικὰ ἀποσπάσματα γιὰ νὰ τιμήσουμε ἔτσι τὸ ἡρωϊκὸ ἔπος τοῦ 1940 μὲ περισσότερο σεβασμὸ καὶ τιμῆ. Τὸ φυλλάδιο αὐτὸ τὸ βρήκα ὅπως τυχαῖα σὲ μιὰ βιβλιοθήκη ὅταν ζητοῦσα κάτι ἄλλο γιὰ τὶς ἐρευνές μου. Ἐπειδὴ τὸ θεωρῶ πραγματικὸ ντοκουμέντο ἀποφάσισα νὰ τὸ κάνω γνωστὸ καὶ στὸ

Τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Ριζοῦτας
κ. ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΤΗΛΛΥΡΙΔΗ

εὐρὺ κοινό. Ἴσως νὰ εἶναι καὶ δημοσιευμένο κάπου. Δὲν μπορῶ νὰ τὸ ξέρω. Τὸ δικό μου εἶναι πολυγραφημένο καὶ φέρει τὰ ἐξῆς στοιχεῖα στὴν πρώτη σελίδα, τὸ ἐξώφυλλο ἃς ποῦμε. Δ.Ε.Υ.Π. Γραφεῖον 11α. ΕΚΤΑΚΤΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ. 25 Μαρτίου 1944. Στὸ πάνω μέρος δεξιὰ εἰκονίζεται ὁ ἀετὸς μὲ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφή: «Ἐκ τῆς τέφρας μου ἀναγεννώμαι». Ὁλόκληρο τὸ μικρὸ αὐτὸ δακτυλογραφημένο κείμενο φθάνει μέχρι τὴ σελίδα 45. Τὰ φύλλα εἶναι κτρινισμένα καὶ πολὺ εὐθραυστα.

τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν» (Β' Κορ. 13,13).

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ὁ νέος Μητροπολίτης Ἐλασσῶνος κ. Βασίλειος Κολόκας γεννήθηκε στὴ νῆσο τῶν Ἰωαννίνων, τὸ 1953. Πτυχιούχος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Διάκονος καὶ πρεσβύτερος χειροτονήθηκε τὸ 1975 ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη πρῶην Ἐλασσῶνος κ. Σεβαστιανό. Διετέλεσε ἡγούμενος στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίας Θεοδώρας Θεσσαλονίκης καὶ προϊστάμενος ἐπὶ 18 ἔτη στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίου Θεράποντος. Διακρίνεται γιὰ τὴν σεμνότητά του, τὸ φιλομοναχικὸ πνεῦμα του, τὴν ἐκκλησιαστικὴ του κατάρτιση καὶ τὴν ἀφοσίωσή του στὴν Παράδοση.

(Συνεχίζεται)

Κατ' ἀρχὴν μεταγράφω ἐδῶ τὸ εἰσαγωγικὸ σημεῖωμα τοῦ ὅλου ἔργου:

«Τὴν 25ην Μαρτίου 1821, τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος πρὸς γενικὴν κατάπληξιν τῆς Ἀνθρωπότητος, ἔλαβε τὰ ὄπλα ἐναντίον τῆς Μεγάλης Αὐτοκρατορίας, ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ὁποίας ἐστέναζε, καὶ κατόπιν σκληρῶν καὶ ἐπικῶν ἀγώνων, ὄχι μόνον ἀπέκτησε μέρος τῆς Ἀνεξαρτησίας του, ἀλλὰ συγχρόνως ἀφύπνισε διὰ τοῦ παραδείγματός του τοὺς λοιποὺς σκλάβους τῆς Βαλκανικῆς καὶ ὡς συνεχιστὴς τῶν παραδόσεων τῆς ἱστορίας του, διεκήρυξε καὶ πάλιν ἐμπράκτως, ὅτι τὰ ἀγαθὰ τῆς ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ μόνον διὰ σκληρῶν ἀγώνων καὶ θυσιῶν δύνανται νὰ ἀποκτηθοῦν.

»Τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1940, τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, πρὸς γενικὸν θαυμασμὸν τῆς Ἀνθρωπότητος, ὄχι μόνον δὲν ὑπέκυψε πρὸ τῆς καταιγίδος, τῆς ἐκχυθείσης ἀπὸ τὸν κόσμον πρωτοφανοῦς ὑλικῆς δυνάμεως τῶν Δαιμόνων τοῦ Ἄξονος, ἀλλὰ εἰς τὴν ὑλικὴν ταύτην δύναμιν, ἀντέταξε τὴν κολοσσιαίαν αὐτοῦ ψυχικὴν τοιαύτην. Ἀπέσπασε τὴν πρώτην νίκην τῆς ἐλευθερίας καὶ διὰ τοῦ παραδείγματός του, ἐφώτισε τὰς ψυχὰς τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων καὶ ἐχαλύβδωσε τὴν πίσιν των διὰ τὴν τελικὴν νίκην.

»Σήμερα, ἡ ἡρωϊκὴ Ἑλλάς, ὡς ἓνας ἄλλος Προμηθεὺς Δεσμώτης, κατασπαράσσεται ἀπὸ τοὺς γύπας τοῦ Ἄξονος. Ὑπομένει μὲ ἀφάνταστη καρτερίαν τὰ μαρτυρικά της δεινὰ, χωρὶς νὰ ἐπιτρέπη νὰ τῆς ἀφαιρεθῇ ἡ ψυχὴ, καὶ χωρὶς νὰ παραδίδῃ τὸ πνεῦμα τῶν ἰδεωδῶν της.

»Τὸ παρὸν δελτίον, ὅπερ χαρακτηρίζεται ὡς ἕκτακτον τοιοῦτον, παρέχει σύντομον ἐξιστόρησιν μερικῶν ἐκ τῶν πλέον χαρακτηριστικῶν γεγονότων ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὰς ὑπὸ τῶν προσωρινῶν κατακτητῶν τῆς Ἑλλάδος διαπραττομένας ὠμότητας καὶ καταστροφάς, καὶ εἰς τὴν ἡρωϊκὴν καὶ ἀκατάβλητον ἀντίστασιν τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν καὶ ὀλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

»Τὸ Δελτίον τοῦτο, τὸ ὁποῖον περιέχει ἓνα ἐλάχιστον μέρος τῶν διαδραματιζομένων εἰς τὴν ὑπόδουλον ΕΛΛΑΔΑ,

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ

εἰς τοὺς ἀφανεῖς ἥρωας τῆς μαχομένης Ἑλλάδος».

Καὶ τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ δελτίο ἀρχίζει ὡς ἐξῆς:

ΤΙ ΥΠΟΦΕΡΕΙ Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΛΑΟΣ.

Ἡ ἕκτασις τῶν ὁμοτήτων, αἵτινες διεπράχθησαν καὶ διαπράττονται ὑπὸ τῶν προσωρινῶν κατακτητῶν, ἐν Ἑλλάδι, εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἀπροκαλύπτως ἢ ἀνθρωπίνῃ Ἱστορίᾳ, νὰ αἰσχύνηται διὰ τὴν ὀργανωμένην ἐκμηδένισι τοῦ ἀμάχου καὶ ἀόπλου πληθυσμοῦ τοῦ πολεμικῶς ἀντιπάλου.

Παραθέτομεν ἐνταῦθα χαρακτηριστικὰ τινὰ ἐπεισόδια, ἐκ τοῦ τρόπου ἐκτελέσεως τῶν ὁμοτήτων, ὡς καὶ ἀριθμὸν τινὰ θυμάτων, χωρὶς τὸ παράπαν ὁ τρόπος καὶ ὁ ἀριθμὸς οὗτος νὰ ἀπεικονίζουσι τὴν ὀλοκληρωτικὴν πραγματικότητα. Ἄπλως καὶ μόνον, ἐνταῦθα, σκιαγραφεῖται μικρὰ τις εἰκὼν τῶν ἀπανθρώπων τούτων πράξεων.

Ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον 1943, ἰδίως, ἡ Πελοπόννησος ἐγνώρισε τὴν σφαγὴν, τὴν λεηλασίαν καὶ τὴν καταστροφὴν τῶν Γερμανῶν, εἰς ἀντίποινα, κυρίως, τῆς δράσεως τῶν ἀνταρτῶν.

Τὴν 13 Δεκεμβρίου 1943, στὰ Καλάβρυτα, ὁ Δημόσιος Κήρυξ, διελάλει: «Οἱ Γερμανοὶ διατάσσουσιν νὰ μαζευθοῦν στὸ σχολεῖο ὅλοι οἱ κάτοικοι, ἄνδρες, γυναῖκες, κορίτσια καὶ ἀγόρια, μέχρι τοῦ τελευταίου. Ὅποιος δὲν προσέλθῃ θὰ ἐκτελεσθῇ» ἵνα δὲ νομισθῇ, ὅτι δὲν ἐπρόκειτο περὶ ἐκτελέσεως προσέθετεν, «Οἱ ἄνδρες νὰ πάρουν μαζί τους ἀκόμη μιὰ κουβέρτα καὶ ἓνα καρβέλι ψωμί». Ἄμα τῇ συγκεντρώσει, οἱ Γερμανοὶ, τὰς μὲν γυναῖκας ἐνέκλεισαν εἰς τὸ Σχολεῖον, τοὺς δὲ ἄνδρας ἀπὸ 16-70 ἐτῶν, 800 περίπου, συνέταξαν κατὰ τετράδας καὶ ὠδήγησαν πρὸς ἄγνωστον κατεύθυνσιν, ἐνῶ αἱ γυναῖκες ἀπὸ τὸ σχολεῖο ἐκρούαζον:

— Ποῦ μᾶς πάτε τοὺς ἄνδρες μας;

— Ἐννοια σας, ἀπὴντουν οἱ Γερμανοὶ. Πάμε, κάτι νὰ τοὺς δεῖξωμε, κάτι, καὶ θὰ τοὺς ξαναδῆτε.

Τοὺς μετέφεραν πρὸς τὸ νεκροταφεῖον τῆς πόλεως, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου, ὅπου σώζεται ἐν παλαιὸν κάστρον.

— Σᾶς φέραμεν ἐδῶ, εἶπεν ὁ ἐπικεφαλῆς τῶν Γερμανῶν, γιὰ νὰ ἰδῆτε τὴν ὠραία πού καίεται ἡ πόλις καὶ τὰ σπίτια σας.

— Καὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ μας τί γίνονται;

— Αὐτὲς εἶναι κοντά, ἀπὴντησαν. Ἐνῶ ταυτοχρόνως τὰ γερμανικὰ πολυβόλα ἐθέρισαν, ἐξ ὀλοκλήρου, τοὺτους.

— Ἐλάτε νὰ θάψετε τοὺς ἄνδρες σας, διεμήνυσαν οἱ Γερμανοὶ, εἰς τὰς διασωθείσας, ἐκ τῆς πυρπολήσεως τοῦ σχολεῖου, γυναῖκας.

Καὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ ὀλοφύροντο, ἐνῶ χωρικοὶ ἀπὸ τὸ Κέρτεζι κατέφθασαν, ἵνα ἐνταφιάσουν τὰ πτώματα.

Τὰ Καλάβρυτα δὲν ὑφίστανται. Ὁ ἄρρην πληθυσμὸς ἔπεσε ὑπὸ τὴν σφαιραν τοῦ Οὔνου, αἱ δὲ οἰκίαι των, πλὴν 7, κατάκεινται ἐρείπια.

Τὴν 17ην Ἰουνίου 1942, οἱ Γερμανοὶ ἐπυρπόλησαν μέρος τοῦ χωρίου Στόλου Μονοφατσίου Κρήτης. Συνέλαβον τοὺς Μουρτζάκην Ἐμμ. καὶ Ἀντωνάκη Μιχαήλ. Συνεκέντρωσαν ὄλους τοὺς κατοίκους εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωριοῦ, ἐνθα ἐπὶ παρουσίᾳ τούτων, οἱ Μουρτζάκης καὶ Ἀντωνάκης γυμνοί, ἐμαστιγοῦντο ὑπὸ Γερμανοῦ στρατιώτου, μέχρις ὅτου τὸ αἷμα ἔρρεε καὶ οἱ σάρκες ἀποσπῶντο ἐκ τῶν σωμάτων. Ἡμιθανεῖς μετεφέρθησαν εἰς τὰς ἐν Αὐγενικῇ φυλακᾶς, ὅπου περιεβλήθησαν δι' ἀγγλικῶν στολῶν.

Ὁ ἐπιλοχίας Σοῦμπερτ ἐξανέστη, δῆθεν, ἐπὶ τῇ θέᾳ, ὅτι οὗτοι περιεβάλλοντο δι' ἀγγλικῶν στολῶν.

— Ὡστε βρὲ παληάνθρωποι, εἶπε, καὶ στὰς φυλακᾶς ἀκόμη θέλετε τοὺς Ἄγγλους καὶ πέρνετε τὰ ρούχα τους;

Νέα μαρτύρια ἐπληκολούθησαν μέχρι τῆς ἐπομένης 18.6.42, ὅποτε γυμνοὶ ἐκ νέου, μετεφέρθησαν εἰς Ἡράκλειον, ἐνθα μετ' ἄλλων, μετὰ τὴν ἐκφώνησιν τῆς συγχωρητηρίου εὐχῆς ὑπὸ τοῦ ἱερέως Σιφάκη καὶ τοῦ πανηγυρικοῦ τῆς ἡμέρας κατὰ τῶν δολοφόνων, ὑπὸ τοῦ δικηγόρου Ἰωάννου Σκουλά, ἐπιπτον διὰ τῶν σφαιρῶν τῶν πολυβόλων τῶν Οὔνων.

Πολῖται ὑποχρεωθέντες διὰ τὴν σκαφὴν τῶν τάφων των, ἐκ τῆς φρίκης παρεφρόνουν.

Τὴν 16.2.43, συνελήφθη εἰς τὴν πλατεῖαν Μειντάνι Ἡρακλείου καὶ ὁ ἱερεὺς Νεονάκης Νικόλαος, κατηγορούμενος ἐπὶ ἀποκρύψει Ἄγγλων. Τὴν ἐπομένην ὠδηγήθη ἐνώπιον τοῦ Γερμανοῦ ταγματάρχου Χάρτμαν καὶ τεσσάρων Γερμανῶν λοχαγῶν, ἐπὶ παρουσίᾳ ἐνὸς λοχίου καὶ πέντε στρατιωτῶν ἐφοδιασμένων με ταχυβόλα καὶ περιστροφά.

— Σὺ εἶχες, τοῦ εἶπεν ὁ Χάρτμαν, 8 Ἄγγλους κρυπτομένους στήν αὐλήν σου, κάτω στὰ ξύλα. Ἄλλοι 14 ἐκρύπτοντο ὑπὸ τῶν χωριανῶν σου. Στὸ σπίτι σου εἶχες πολλὰ ὄπλα καὶ τὰ πέταξες στὸ πηγάδι. Τὸ Ἀρχηγεῖον τῆς Ἀγγλικῆς Προπαγάνδας, ἐδρεῦει σπίτι σου.

(Συνεχίζεται)

«ΓΥΝΗ ΠΕΡΙΒΕΒΛΗΜΕΝΗ ΤΟΝ ΗΛΙΟΝ» Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΣΤΗΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ

Εἰσαγωγικά

Μέσα σὲ μιὰ ἐποχὴ συγκεχυμένη, μὲ ἔντονη τὴν ἀποκαλυπτικὴ φιλολογία, ὁ λόγος γιὰ τὴν Ἀποκάλυψη τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἀποτελεῖ μιὰ πρόκληση καὶ συγχρόνως μιὰ μαρτυρία. Τὰ ὑπαρξιακὰ ἀδιέξοδα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ὑποκαταστήσει τὴν γαλήνη, τὴν ἰσορροπία καὶ τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία μὲ τὸ ὑπαρξιακὸ ἄγχος ἔχουν ἐπιδεινώσει τόσο πολὺ τὴν ἐσωτερικὴ ὑγεία τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε ὁ πολιτισμένος καὶ πεπαιδευμένος ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας νὰ χα-

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. **Νικολάου Ι. Πρωτοπαπᾶ**
Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
καὶ τοῦ Ρ/Σ τῆς Ἐκκλησίας

ρακτηρίζεται σχιζοφρενής. Ὁ σύγχρονος κόσμος μὲ τὴν ἐπιστῆμη καὶ τὸν τεχνοκρατικὸ ἐξοπλισμὸ του, μὲ τὰ ποικίλα ἰδεολογικά, πολιτικά καὶ οἰκονομικά συστήματα, πού ἐπαγγέλληκαν ριζικὴ ἀναμόρφωση τῆς ζωῆς καὶ ἐπίλυση ὄχι μόνον τῶν βιοτικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀναγκῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν πάσης φύσεως πνευματικῶν ἐπιδιώξεων, δυστυχῶς δὲν κατόρθωσε νὰ ἀνταποκριθεῖ θετικά, οὔτε κἂν στίς ἀπλῆς ἀνησυχίες καὶ ἀναζητήσεις τῶν νέων ἀνθρώπων (Πατρῶνου Γ., Οἱ περὶ ἀποκαλυπτικῶν γεγονότων καὶ ἀντιχριστοῦ σύγχρονες ἀντιλήψεις, Ἀθήναι 1994, σ. 225). Τί ἀπέμεινε; Ἡ ἀπογοήτευση, ἡ θλίψη, ἡ ἀγωνία, τὸ αἶσθημα τῆς ἐγκαταλείψεως καὶ τῆς ἀνασφάλειας. Ἦταν φυσικὸ σὲ μιὰ τόσο δεινὴ κατάσταση νὰ ὑπάρξει ἐνδιαφέρον πρὸς τὶς μεταφυσικὲς ἀναζητήσεις. Οἱ ἀποκαλυπτικὲς καὶ ἐσχατολογικὲς ἀναζητήσεις, ὁ ἀντίχριστος καὶ τὰ συγκλονιστικὰ φαινόμενα διαταράξεως τῆς φύσεως, ἡ γενικὴ σήψη καὶ διαφθορὰ ὡς προγνωστικὰ σημεῖα τῆς συντέλειαι τοῦ κόσμου, ὀδήγησε πολλοὺς στὴ μελέτη τῆς Ἀποκαλύψεως καὶ δυστυχῶς σὲ μιὰ ὀλισθηρὴ καὶ ἐπικίνδυνη ἐρμηνεία, ἡ ὁποία κατέληξε σὲ παθολογικὲς καταιστώσεις ὁραματικῶν καὶ ἐκστατικῶν ἐμπειριῶν καὶ σὲ λαβυρινθώδεις δαιμονικοὺς ἀντιχριστισμοὺς. Ἡ σύγχυση πού ἔχει δημιουργηθεῖ γύρω ἀπὸ τὴν Ἀποκάλυψη μποροῦμε νὰ πούμε ὅτι

εἶναι ἐπιτυχία τοῦ διαβόλου. Ἀπόψεις καὶ ἀντιλήψεις ὄλο παραδοξότητα, θρησκευτικὸ φανατισμὸ καὶ παθολογικὸ θελητισμὸ πού φανερώνουν ἔλλειψη θεολογικῆς γνώσεως καὶ πνευματικὴ ἀνασφάλεια, διασπείρουν σύγχυση καὶ τρόμο στὰ λαϊκὰ στρώματα (Πατρῶνου Γ., ὅπ. π., σ. 248). Ἡ Ὁρθόδοξη Θεολογία πού κινεῖται μέσα στὸ φῶς τῆς ἁγιοπνευματικῆς καθαρότητος μπορεῖ νὰ δώσει μιὰ ἐρμηνεία τῆς Ἀποκαλύψεως ἀπελευθερωμένη ἀπὸ τὸν ἄκρατο ἀποκαλυπτισμὸ. Τὸ ἔτος Ἀποκαλύψεως μὲ τὰ πνευματικὰ συμπτώσια, τὶς μελέτες, τὰ συνέδρια καὶ τὶς ποικίλες ἐκδηλώσεις γιὰ τὴν Ἀποκάλυψη τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἐγγυᾶται μιὰ ὑπεύθυνη θεώρηση τοῦ θέματος τῆς Ἀποκαλύψεως (βλ. Βασιλειάδη Νικολάου, Ἡ Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννη, ἐρμηνευτικὸ διάγραμμα τοῦ ἱεροῦ κειμένου, Πάτμος 1995). Ἡ θεολογικὴ ἐπέτειος τῶν 1.900 χρόνων τῆς ἀποκαλύψεως «τοῦ πέμπτου Εὐαγγελίου» ὅπως ἔχει χαρακτηριθεῖ (Μπόνη Κων/νου, Ἡ Ἀποκάλυψις, τὸ μοναδικὸν προφητικὸν βιβλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης, Ἀθήναι 1988, σ. 23), θὰ ἀποδείξει ὅτι ἡ Ἀποκάλυψη ἀποτελεῖ τὸ παρήγορο μήνυμα τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τοὺς πιστοὺς πάσης χαώδους ἐποχῆς, ὅτι ἡ Θεῖα Πρόνοια εἶναι παρούσα καὶ ἐργάζεται καὶ διευθύνει τὶς τύχες τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀνθρωπότητος σύμφωνα πρὸς τὸ καθωρισμένο σχέδιο, μέσα στὸ ὁποῖο περιλαμβάνονται καὶ οἱ ἐκάστοτε κρίσεις καὶ ἡ λύση τους μὲ τελικὸ θρίαμβο τοῦ Θεοῦ ἐναντίον τοῦ διαβόλου (Μπόνη Κ., ὅπ. π., σ. 23).

«Ἐγὼ Ἰωάννης... ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ»

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης εὕρισκόμενος στὴν Πάτμο «διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Ἀποκ. 1,9) ἔζησε καθ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς παραμονῆς του μὲ βαθειὰ ψυχικὴ ἔνταση, ἱερὰ βιώματα καὶ ὑψηλοὺς πνευματικοὺς στοχασμοὺς καὶ ἐνοράσεις. Ἐζησε στὰ βάθη τῆς ψυχῆς του ὅλες τὶς φάσεις καὶ τὶς διακυμάνσεις τῆς παγκοσμίου ἱστορίας, προείδε δὲ τὶς δυνάμεις καὶ τὰ συστήματα τοῦ κακοῦ. Τὰ ἔντονα αὐτὰ βιώματα τοῦ Ἰωάννου καὶ οἱ θεῖοι

«Ἡ ὀδίνουσα τοῦ τεκεῖν καὶ ὁ δράκων». Τοιχογραφία ἐξωνόρθωκα τοῦ καθολικοῦ, Μονῆς Ξηροποταίου (1783).

στοχασμοὶ πρέπει νὰ ἐκτιμηθοῦν ὡς τὸ ὑποκειμενικὸ ὑπόβαθρο ὅλων τῶν συγγραμμάτων του. Τὸ περιεχόμενο τοῦ βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως πρέπει νὰ ἐκτιμηθεῖ ὡς ἡ ἀπάντηση τοῦ Θεοῦ στὰ ἀγωνιώδη προσωπικὰ προβλήματα τοῦ Ἰωάννου, ποὺ ἀφοροῦσαν στὸ προσωπικὸ του χρέος ἔναντι τῶν χειμαζομένων χριστιανῶν τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ὁ Ἰωάννης εἶχε καταστήσει τὴν ψυχὴ του καθαρὴ ὀθόνη θείας προβολῆς τῶν παραστάσεων καὶ τῶν εἰκόνων τοῦ βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως (Σιώτου Μ., Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης εἰς Πάτμον, Ἀθήνα 1974, σ. 22).

Τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ «τὸ ἀναπετάζον ἡμῖν τὰς οὐρανῶν πύλας» (Διδύμου τοῦ Τυφλοῦ, Περὶ ἀγίας Τριάδος, Migne E.P. 39, 452C) κατὰ τὴν Κυριακὴν, ἡμέρα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Πεντηκοστῆς, ἐπεσκόιασε τὸ ἱερὸ σπήλαιον τῆς Πάτμου καὶ σὲ κοινωνία ἀγάπης μετὰ τοῦ ἡγαπημένου μαθητοῦ, ἀπεκάλυψε τὰ οὐράνια μυστήρια. Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἦρθη διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ τὸ «ἔσοπρον» καὶ τὸ «αἰνίγμα» τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως (Α Κορινθ.

13,12) ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ Ἰωάννου καὶ ἐν ῥιπῇ χρόνου εἶδε, ὅσα ὁ Κύριος «πρόσωπον πρὸς πρόσωπον» ἀπεκάλυψε σ' αὐτὸν γιὰ τοὺς ἀγῶνες τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τῶν δυνάμεων τοῦ κακοῦ (Σιώτου Μ., ὅπ. π., σ. 29).

Εἶδε ὁ Ἰωάννης τοὺς διωγμοὺς τῆς Ἐκκλησίας, τὰ μαρτύρια τῶν δικαίων, τὴν ἐγκατάλειψη τῶν ἀμαρτωλῶν, τὰ βδελύγματα τῆς μεγάλης πόρνης, τὸν πόλεμον τοῦ δράκοντος, τὶς σφραγίδες, τὶς φιάλες, τὶς λυχνίδες, τοὺς ἵππους, τὸ θηρίον τῆς γῆς, τοὺς βασιλεῖς, τοὺς ψευδοπροφῆτες, τὴ λίμνην τοῦ πυρός, τὴν καινὴν Ἱερουσαλήμ, τὸ ἐσφαγμένο ἀρνίον, τὸν πύρινον ποταμὸν, τὸν ἀντίχριστον, τὸ χάραγμα του. Ἐξῆσε τὴ σύγχυση τῆς φύσεως καὶ τὸν ἀλληλοσπαραγμὸν τῶν ἀνθρώπων. Βρέθηκε μπροστὰ στοὺς λοιμοὺς, τοὺς λιμοὺς, τοὺς σεισμοὺς, τοὺς καταποντισμοὺς, τοὺς ἐμφυλίους σπαραγμοὺς. Μέσα στὴ θλίψη τῆς μεγάλης, μέσα στὴν ἀγωνία καὶ τὴν ἀπόγνωση εἶδε καὶ τὸ πρόσωπο ἐκεῖνο ποὺ ἐκπέμπει στοργὴν καὶ γλυκύτητα. Εἶδε τὴν «περιβεβλημένην τὸν ἥλιον» (Ἀποκ. 12,1) γυναῖκα, τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκον. (Συνεχίζεται)

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ*

«Παρατηρείται σήμερα ένας βιασμός της φύσεως πρὸς ἱκανοποίησιν ὄχι βασικῶν ἀναγκῶν, ἀλλὰ μιᾶς ἀτελευτήτου καὶ διαρκῶς αὐξανομένης σειρᾶς ὀρέξεων καὶ ἐπιθυμιῶν τὴν ὁποίαν ἐνθαρρύνει ἡ ἐπικρατοῦσα φιλοσοφία τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας». Αὐτὸ ἦταν τὸ μῆνυ-

Τοῦ πανοσ. ἀρχιμ. κ. **ΜΑΚ. ΦΙΛΟΘΕΟΥ**

μα ποὺ ἀπηύθυνε ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τὴν 1η Σεπτεμβρίου 1994, ἡμέρα ἀφιερωμένη στὴν σωτηρία τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

Μὲ δική σας πρωτοβουλία, Θεοφιλέστατε, καὶ μὲ τὴν καθιέρωση τῆς σημερινῆς Θ. Λειτουργίας προσπαθοῦμε ὡς Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος νὰ συμβάλλουμε καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο παράλληλα μὲ πολλοὺς ἄλλους «εἰς τὸ ἔργον τῆς Προστασίας τοῦ Περιβάλλοντος» ἐκφράζοντας ἔτσι τὴν ἀγωνία τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰδικώτερα καὶ τοῦ προκαθημένου αὐτῆς Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ γιὰ τὸ μέλλον τοῦ πλανήτη μας, τοῦ ὁποίου τὸ ἀνύστακτο ἐνδιαφέρον καὶ οἱ πολλὲς καὶ πρωτοπόρες πρωτοβουλίες εἶναι γνωστές.

Τὰ πατερικὰ κείμενα, οἱ Λειτουργίες καὶ οἱ ἄλλες ἀκολουθίες τῆς Ὀρθοδοξίας ἐμπεριέχουν μιὰ τέτοια σύγχρονη καὶ οἰκολογικὴ θεώρηση τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ πιστοποιεῖται ἡ ἀπόλυτη σύνδεση τῆς Ὀρθοδόξου Παραδόσεως μὲ τὴ φύση. Τὸ μυστήριο τῆς Θ. Εὐχαριστίας (ποὺ σήμερα τελέσατε, Θεοφιλέστατε, μαζί μὲ τοὺς συλλειτουργοὺς σας πρεσβυτέρους καὶ τὸν εὐσεβῆ λαό μας), τὸ κατ' ἐξοχὴν μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ τὴ μεγαλύτερη ἀπόδειξη τῆς ἀπόλυτης αὐτῆς σύνδεσης. Κατὰ τὴν προσφορά τῆς εὐχαριστιακῆς θυσίας, ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ κτίση συνδοξολογοῦν τὸ Θεό. Ὁ φθαρτὸς κόσμος ἀγιάζεται καὶ ἀναφέρεται στὸ δημιουργό του. Ἐξάλλου ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁδὸς πρὸς τὸ Θεό, περνᾷ μέσα ἀπὸ τὴν ὑλικὴ δημιουργία, ἐπομένως καὶ μέσα ἀπὸ τὴ φύση. Χαρακτη-

ριστικὰ τονίζει τοῦτο ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς γράφοντας «καὶ σέβων οὐ παύσομαι τὴν ὕλην δι' ἧς ἡ σωτηρία μου εἰργασται».

Ἡ Παναγία μας ὡς Ζωοδόχος Πηγὴ, μιὰ καὶ λειτουργοῦμε σ' αὐτὸν τὸν ὁμορφο καὶ ἱστορικὸ Ναό της, ἔχει τὴν δύναμη διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ νὰ ἀγιάζει, νὰ μεταμορφώνει, νὰ θεραπεύει, νὰ ἀποκαθιστᾷ διὰ τῆς μεταλήψεως καὶ τοῦ ραντισμοῦ τοῦ ζωοδόχου ὕδατος καὶ τὸν πεπτωκότα ἄνθρωπο καὶ ὀλόκληρη τὴν ὑλικὴ δημιουργία εἰς τὸ ἀρχαῖον κάλλος.

Τὸ τροπάριό της, ὅταν ἐπικεφαλῆς τῆς κάθε ἐνέργειάς μας τοποθετεῖται ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἅγιοι, περιέχει ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα καὶ μᾶς δείχνει τὸν τρόπο θεραπείας ὅλων τῶν κακῶν ποὺ δημιουργεῖ ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἀπομάκρυνσή του ἀπὸ τὴν πηγὴ τῆς ζωῆς τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀθανασίας. Τὰ ἁγιασμένα στοιχεῖα τῆς φύσης χαρίζουν θεραπείαν καὶ ἀπολύτρωσιν τῶν συμφορῶν.

Ἡ προτροπὴ ὅταν καθαγιάζουμε τὸ νερὸ τῆς βαπτίσεως εἶναι χαρακτηριστικὴ: «λούσασθε καὶ καθαροὶ γίνεσθε, ἀφέλετε τὰ πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν». Καθαρότης ψυχῆς καὶ σώματος, ἀποκοπὴ ἀπὸ τὸν κόσμον τῆς πονηρίας σημαίνει καὶ καθαρότητα - ἀγνότητα πρῶτα πρῶτα τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατὰ συνέπειαν καὶ τῆς ὑλικῆς κτίσεως καὶ δημιουργίας.

Ἡ ὕλη στὴν Ἀνατολικὴ Ὀρθοδοξία δὲν γίνεταί (καὶ δὲν πρέπει νὰ γίνεταί ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς οἱ ὁποῖοι ἐκφράζουν τὴν Ὀρθοδοξία) ἀντικείμενο λατρείας ὅπως συμβαίνει στὶ παγανιστικὲς θρησκείες. Ἡ κτίση τοῦ Θεοῦ ὀλόκληρη, νοητὴ καὶ αἰσθητὴ, ἐξαγνίζεται ἀπὸ τὴ φθορὰ καὶ ἐπιστρέφει στὸ Θεό: «τὰ σὰ ἐκ τῶν Σῶν, Σοὶ προσφέρομεν κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα» ὁμολογοῦμε.

Ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖ μέρος τῆς φύσεως. Ἀποτελεῖ τὴν κορωνίδα τῆς Δημιουργίας. Ἡ ἐντολὴ πρὸς αὐτὸν ὅπως «κατακυριεύση τῆς γῆς» δὲν σημαίνει καὶ δὲν ἔχει ἀπολύτως καμμία σχέση μὲ τὴ σημερινὴ ἀποκαλυπτικὴ καταστροφή. Ὁ Θεὸς ἐπλασε τὸν φυσικὸν κόσμον ὡς κατοικία —προσωρινή— τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ καταστροφή του, ὁδηγεῖ μὲ μαθηματικὴ ἀκρίβεια καὶ στὴν ὀλοκληρωτικὴ ἐξαφάνιση καὶ τοῦ «κυρίαρχου» ἀνθρώπου. Στὸν Παράδεισο, ὅπου ἔχουμε

* Ἐκφωνήθηκε κατὰ τὴν Θ. Λειτουργία τῆς 1ης Σεπτεμβρίου 1995 «Ἡμέρας Προστασίας τοῦ Περιβάλλοντος» εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν Ζωοδόχου Πηγῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας, Ἀθηνῶν.

τὴν τέλεια κατάσταση σχέσεων κόσμου καὶ ἀνθρώπου, ὁ Ἀδὰμ ζοῦσε σὲ ἀρμονία καὶ ὄχι σὲ ἀντιπαλότητα μὲ τὴ φύση. Ὀνομάτιζε τὰ ζῶα, τρεφόταν ἀπὸ τὴ φύση, τονίζοντας ἔτσι τὴ στενὴ σχέση μετὰ ἀνθρώπου καὶ φυσικοῦ κόσμου ἐναντι τοῦ Πατρὸς.

Στὴ σχέση αὐτὴ, φύσης καὶ ἀνθρώπου, δὲν ὑπῆρχε διχασμός. Ὁ ἀνθρώπος ἀποτελοῦσε μέρος τῆς φύσης γι' αὐτὸ καὶ εἶχε οὐσιαστικὰ μιὰ διαλεκτικὴ σχέση μὲ τὸ φυσικὸ περιβάλλον. Ὁ προπρωτικὸς ἀνθρώπος καλλιέργησε καὶ φρόντιζε τὴ φύση πὺρ μὲ τὴ σειρά τῆς τοῦ πρόσφερε ἀπλόχερα τὰ δῶρα τῆς. Ἡ καταφατικὴ αὐτὴ σχέση ἦταν διάχυτη ἀπὸ γαλήνη καὶ ἀγάπη ἀπέναντι στοῦ Θεοῦ. Ἡ πάλι μετὰ ἕλης καὶ πνεύματος ἡ ὁποία ἐπικράτησε κυρίως στοῦ Δυτικὸ κόσμῳ ἀρνούμενη τὸ σεβασμὸ στὴ δημιουργία στοῦ σύνολό τῆς, ὑπῆρξε βασικὸς παράγοντας τῆς ἀνελέτητης καταστροφῆς τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Ἀντίθετα βασικὸ στοιχεῖο στὴν Ὁρθόδοξη Θεολογία γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς περιβαλλοντικῆς κρίσης εἶναι ἡ μετάνοια καὶ ἡ ἐπιδίωξη τῆς ἀποκατάστασης τῆς προπρωτικῆς σχέσης τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ Θεὸ καὶ τὸ φυσικὸ περιβάλλον.

Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι οἱ Ἕλληνες Πατέρες καὶ ὅλοι οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας κήρυτταν σεβασμὸ πρὸς τὴ φύση, θέλοντας μ' αὐτὸ τὸν τρόπο νὰ δείξουν τὴν ἀπόλυτη σχέση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ Θεὸ καὶ τὴ φύση καὶ ὄχι βεβαίως ἀπὸ ὠφελιμισμὸ — λόγῳ τῆς φυσικῆς ἐξάρτησης — οὔτε ἀπὸ ρομαντισμὸ λόγῳ τῆς ὁμορφιάς τῶν τοπιῶν.

Κατὰ τὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸ Χρυσόστομο, ἀφοῦ ὁ Θεὸς ἔκρινε πὺρ ἢ κτίστη Του εἶναι «καλὴ λίαν», ἀποτέλεσμα τῆς ἀγάπης Του, ποιοὶ εἴμαστε ἐμεῖς πὺρ θὰ ἀναρωτηθοῦμε γιὰ τὴ χρησιμότητα τῶν ζώων, τῆς θάλασσας ἢ τῶν ἐρπετῶν ἢ τῶν πουλιῶν;». Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἀναιρεῖ τὸ κατ' ἐξοχὴν ὠφελιμιστικὸ - λογικὸ ὑπόβαθρο τῆς ληστροικῆς συμπεριφορᾶς τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου πρὸς τὴ φύση.

Ὁ Ἅγιος Νεῖλος ὁ Ἀσκητὴς παροτρύνει τοὺς ἀνθρώπους νὰ παραδειγματίζονται ἀπὸ τὰ ζῶα τὰ ὁποῖα δὲν παρεκκλίνουν ἀπὸ τὰ φυσικὰ τους ὄρια, ἐνῶ ἐκεῖνοι πὺρ τιμήθηκαν τόσο πολὺ ἀπὸ τὸ Θεὸ παραβιάζουν κατάφωρα τὴς ἐν-

τολές του. Ἡ ἰκανότητα ἐπικοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὰ ζῶα ἀνέκαθεν ἐθεωρεῖτο σημεῖο ἀγιωσύνης στὴν Ὁρθόδοξη Παράδοση.

Σύμφωνα μὲ τὸν Ἅγιο Ἰσαὰκ τὸν Σῦρο, τὰ ζῶα παύουν νὰ εἶναι ἄγρια πρὸς τὸν ἀνθρώπου ὅταν ὁσφραίνονται τὸ ἄρωμα τῆς ἀγιότητος, τῆς κατάστασης πρὶν ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Ἐτσι ὁ μεγάλος Ἅγιος Σεραφεῖμ τοῦ Σάροφ εἶχε ὡς καλύτερο φίλο μιὰ ἀρκουδα στοῦ δάσους τῆς ἀσκήσεώς του, ἐνῶ ὁ Ἅγιος Σέργιος ὁ Ραντονῆς συχνὰ ἀπεικονίζεται σὲ χειρόγραφα τῆς Λαύρας τῆς Ἁγίας Τριάδος νὰ ἀπευθύνεται σὲ μοναχοὺς ἀλλὰ καὶ σὲ ἄγρια ζῶα καὶ πουλιά.

Ἡ Ὁρθόδοξία στὶς μέρες μας, μὲ πρωτοστάτη τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἀλλὰ καὶ πολλὰς πρωτοβουλίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔχει νὰ ἐπιδείξει σημαντικὲς καὶ πολὺ εἰλικρινεῖς προσπάθειες πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τῆς Θεολογίας σχετικὰ μὲ τὸ φυσικὸ περιβάλλον. Τὸ 1986 ἐγκαινιάστηκε μιὰ προσπάθεια ἐνεργοποίησης τῶν μεγάλων θρησκευτῶν σὲ θέματα προστασίας τῆς φύσης. Ἡ προσπάθεια ξεκίνησε καὶ συντονίστηκε ἀπὸ τὸ Παγκόσμιο Ταμεῖο γιὰ τὴ Φύση καὶ ἐγκαινιάστηκε μὲ τὸ διαθηρηκευτικὸ διάλογο στὴν Ἀσίζη τῆς Ἰταλίας.

Ὁ ἀοίδιμος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Δημήτριος ἀνακήρυξε τὴν 1η Σεπτεμβρίου (ἑορτὴ τῆς Ἰνδίκτου καὶ ἀρχὴ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους) ἡμέρα προσευχῶν γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Παράλληλα ἀνατέθηκε στοῦ μακαριστοῦ ὕμνογράφου Γεράσιμου Μικραγιαννανίτη ἡ συγγραφή ἐιδιχῆς ἱερῆς Ἀκολουθίας γιὰ τὴν ἡμέρα αὐτὴ.

Ἐπίσης ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὴν καθοδήγηση τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, διοργάνωσε πολλὰ συνέδρια — ἡμερίδες — καὶ ἐξέδωκε πάρα πολλές μελέτες καὶ βιβλία στὴν προσπάθειά τῆς νὰ συμβάλλει στὴν προστασία τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

Ἡ δράση ὅμως τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας δὲν σταματᾷ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο. Ἡ διεξαγωγὴ τοῦ Πανορθόδοξου Συνεδρίου γιὰ τὴν προστασία τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος στὴν Ὁρθόδοξη Ἀκαδημία Κρήτης τὸ Νοέμβριο τοῦ 1991 σηματοδοτεῖ τὴν ὅλη προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας. Σ' αὐτὸ τὸ συνέδριο χαράχθηκαν οἱ κατευθυντήριες γραμμὲς γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς περιβαλλοντικῆς κρίσης ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία.

Ὅμως πέραν ὅλων αὐτῶν ἡμεῖς σὰν ἄπλοιοι χριστιανοὶ θὰ πρέπει νὰ ξέρομε ὅτι: τὸ οἰκολογικὸ πρόβλημα καὶ ἡ καταστροφή τῆς φύσης δὲν εἶναι μόνο πολιτικὸ ἢ οἰκονομικὸ ἢ κοινωνικὸ πρόβλημα. Εἶναι κυρίως πρόβλημα πνευματικὸ. Τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὸν λόγο τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου: «Νοῦς ἀποστάς τοῦ Θεοῦ ἢ κτηνώδης γίνεται ἢ δαιμονιώδης. Καὶ τῶν ὄρων ἀποστάς οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖ...». Ἡ οἰκολογικὴ καταστροφή ὀφείλεται στὴν λανθασμένη ἐγωϊστικὴ καὶ ἁμαρτωλὴ ἄσκηση τῆς κυριαρχικῆς ἀποστολῆς τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὴ φύση.

Ὁ οἰκολογικὴ καταστροφή προήλθε δυστυχῶς ἀπὸ τὴν ὀρθολογιστικὴ καὶ ἐκκοσμιευμένη φιλοσοφία ἢ ὁποία ἀποδεσμεύθηκε ἀπὸ τὸν Χριστιανισμό ἰδίως ἀπὸ τὸν 18ο αἰ. καὶ ἐξῆς.

Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος τόσο στὶς καπιταλιστικὲς χώρες τῆς Δύσης, ὅσο καὶ στὶς πρώην λεγόμενες χώρες τοῦ ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς ἀντὶ τῆς πίστεως στὸ Θεὸ ἐκαλλιέργησε τὴ θρησκεία τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Ἡ ἀναζήτησις τοῦ ὑλικοῦ κέρδους ὁδηγεῖ στὴν ἐπιθυμία τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς κυριαρχίας πάνω στοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴ φύση. Ἡ δίψα τοῦ κέρδους δημιουργεῖ δυστυχῶς μόνο τὸν πολιτισμὸ τῆς ἀφθονίας, τῆς ὑπερ-καταναλώσεως τῶν ἀνέσεων καὶ τῶν ὑλικῶν ἀπολαύσεων. Ἡ στροφή τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου σ' ἕναν ὑλιστικὸ τρόπο ζωῆς ὄχι μόνο αὔξησε τὴ βία, τὴν τρομοκρατία καὶ τὴν ἐγκληματικότητα ἀλλὰ καὶ ἀπειλεῖ τὶς φυσικὲς πηγὲς τῆς ζωῆς μὲ ἀφανισμό ἀπὸ τὴν ὑπερ-εκμετάλλευσιν τῶν ἀποθεμάτων τοῦ πλανῆτῆ μας.

Συμπερασματικὰ θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι αἰτία τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος τῆς γῆς εἶναι ἡ ρύπανση τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ ἀνθρώπου ποὺ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστασίας του ἀπὸ τὸ Θεὸν μὲ συνέπεια νὰ διαταραχθῆ καὶ νὰ διασαλευθῆ ἡ ἁρμονικὴ σχέση του μὲ τὸν συν-ἄνθρωπο ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν κόσμον. Τὸ οἰκολογικὸ πρόβλημα εἶναι κατ' οὐσίαν ἀποτέλεσμα τῆς διασπάσεως τῆς κοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Τριαδικὸ Θεό. Ὁ Προφήτης Ἡσαΐας τὸ τονίζει καθαρά: «Ἡ δὲ γῆ ἠνόμησε διὰ τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴ διότι παρήλθοσαν τὸν νόμον καὶ ἥλλαξαν τὰ προστάγματα διαθήκην αἰώνιον».

Δυστυχῶς ἐμάκρυνα τὸν λόγον. Ἐπιτρέψατέ

μου νὰ τελειώσω μὲ λόγια ὄχι δικὰ μου. Ὁ Μ. Βασίλειος ἀπὸ τὴν πατερικὴ καὶ ὁ πολὺς Ντοστογιέφσκι ἀπὸ τὴν θύραθεν σοφία μὲ τὸν μεστό λόγο τους δίνουν σὲ πολὺ λίγες καὶ ἀπλὲς γραμμὲς τὴν λύση τοῦ προβλήματος καὶ τὴν διόρθωσίν του. Ὁ Μ. Βασίλειος γράφει:

«Ἐγκρατείας δὲ ὁ κάλλιστος ὄρος καὶ κανὼν οὗτος ἔστω, τὸ μήτε τρυφήν μήτε πρὸς κατοπάθειαν τῆς σαρκὸς βλέπειν, ἀλλὰ φεύγειν ἐν ἐκατέρῳ τὴν ἀμετρίαν, ἵνα μήτε πολυσαρκούσα ταράσσηται μήτε νοσώδης γινομένη, ἀδυνατεῖ πρὸς τὴν τῶν ἐντολῶν ἐργασίαν».

Καὶ ὁ Ντοστογιέφσκι τονίζει:

«Ἀγάπησε ὅλη τὴν κτίσιν τοῦ Θεοῦ, τὰ πάντα μέσα σ' αὐτὴν καὶ κάθε κόκκο ἄμμου. Ἀγάπησε τὸ κάθε φύλλο, τὴν κάθε ἡλιακτίδα ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ. Ἀγάπησε τὰ ζῶα, ἀγάπησε τὰ φυτὰ, ἀγάπησε τὸ κάθε τι. Καὶ ὅταν ἀγαπήσης τὰ πάντα, τότε θὰ ἀνακαλύψης στὸ κάθε τι τὸ μυστικὸ τοῦ Θεοῦ. Σὰν τὸ αἰσθανθῆς αὐτὸ τότε νὰ ἀρχίσῃς νὰ τὸ γνωρίζῃς καὶ νὰ τὸ ἀντιλαμβάνεσαι κάθε μέρα ὅλο καὶ πιὸ πολὺ. Καὶ νὰ φθάσῃς ἐν τέλει νὰ ἀγαπήσης ὁλόκληρο τὸν κόσμον μὲ μὴν ἀνεξάντλητη παγκόσμια ἀγάπη ποῦ νὰ ἀγκαλιάζῃ καὶ νὰ περιλαμβάνῃ τὰ πάντα. Ἀγάπησε τὰ ζῶα: Ὁ Θεὸς τοὺς ἔχει δώσει σπέρματα σκέψης καὶ ἀνόθευτη χαρὰ. Μὴν τὰ ταράζῃς. Μὴν τὰ βασανίζῃς, μὴν τοὺς στερήσῃς τὴν χαρὰ τους, μὴν βαδίσῃς ἐναντία στὶς προθέσεις καὶ τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ».

Εὐχηθῆτε, Θεοφιλέστατε, ἔτσι συμπεριφερόμενοι νὰ ὁδηγήσουμε ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους ἀλλὰ καὶ πᾶσαν κτίσιν πρὸς τὸν Δημιουργὸν Θεὸν βοῶντες καὶ λέγοντες:

«Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης Αὐτοῦ».

Ἐπανόρθωσις: Ἀπὸ τὸ Συναξάριον τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Νικοδήμου, τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ τεῦχος 13/1-15.9.95, σ. 535, δεξιὰ στήλη, 8η σειρὰ, παρελείφθη ἐκ παραδρομῆς ἕνας στίχος. Τὸ πλήρες ἔχει ὡς ἐξῆς: «... ὁ ἐκ τῆς νήσου Νάξου καὶ *χορεία ὁμοφρόνων καὶ ἐνζήλων οἰκιστῶν τοῦ Ἁγιωνύμου Ὁρους καὶ ἄλλων πολλῶν...*».

Αἱ Δημόσιαι Σχέσεις διὰ τὴν Θρησκείαν καὶ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν*

Μία γενικὴ θεώρησις τοῦ θέματος.

Ἰδιαιτερότητες εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ θεσμοῦ εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν –
Ἀναγωγαὶ καὶ συγκρίσεις ἀπὸ τὴν προϊστορίαν τῆς Χριστιανικῆς Ἐπικοινωνίας

– Προγραμματισμὸς καὶ λήψις ἀποφάσεων διὰ τὴν ἀπομόνωσιν τοῦ πνεύματος τῆς ἀντιλογίας καὶ τῆς αἵρέσεως ἀποτελεσματικῶς καὶ μὲ ὀφέλη μάλιστα διὰ τὴν συμπαγῆ χριστιανικὴ ἐνότητα.

– Ἐρημνεῖα τοῦ προγράμματος κατὰ τέτοιον τρόπον ποῦ θὰ ἀποκαλύπτῃ τὸ πόσον ἀντίδοξα καὶ ἀνορθόδοξα εἶναι τὰ παραχριστιανικὰ αἱρετικὰ κινήματα.

– Ὁργάνωσις καὶ καταρτισμὸς ἐπικαίρου προγράμματος κατὰ τέτοιον πάλιν τρόπον, ὥστε ἐ-

άνθρωποι δὲν γνωρίζουν ἀρκετά, ἀλλὰ μᾶλλον ὅτι δὲν γνωρίζουν αὐτὰ ἀκριβῶς ποῦ θὰ ἔπρεπε».

Δὲν εἶναι ἀρκετὸ νὰ ἐλπίζεται μόνο, ὅτι καθέ μέρη τὸ κοινὸ «τελειοῦται» κατὰ τὸ περιεχόμενον τῆς θρησκείας μας. Οἱ προστάμενοι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὀφείλουν νὰ ἀντιληφθῶν ὅτι ἡ Θρησκεία, ἰδιαίτερος σήμερον, ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ κατανοεῖται σὲ βάθος ἀπὸ ὅλα τὰ μέλη τῆς πνευματικῆς κοινότητος.

Βεβαίως ὁ κάθε πιστὸς ἔχει ἰδίαν διάθεσιν πρόθεσιν, τόνον, παλμὸν ἔναντι τῆς θρησκείας. Διαθέτει «ἰδίαν» δύναμιν πίστεως, τόση ὅση ἡ προσωπικὴ του συγκρότησις καὶ ἰκανότης τοῦ ἐπιτρέπον νὰ ἐκφράζεται (ὁμολογῆ) καὶ νὰ μετέχη. Ἡ «ἐφαρμογὴ» τῆς πίστεως πέραν τοῦ προσωπικοῦ χώρου, βάσει «κανόνων» καὶ συστημάτων δὲν εἶναι ὑπόθεσις ἢ προσωπικὴ ὑποχρέωσις τῶν πιστῶν ἀλλὰ περισσότερον εὐθύνη τῆς Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας ὡς ζωντανοῦ καὶ ἀποτελεσματικοῦ Ὁργανισμοῦ.

Πολλοὶ Χριστιανοὶ πιστεύουν ὅτι εἶναι ἀρκετὸν νὰ ἔχουν ἐγκλειστον τὴν πίστιν, ἀνενεργὸν καὶ ἀθέατον. Δὲν βλέπουν ἄλλον σκοπὸν καὶ ἐπομένως δὲν ἔχουν διάθεσιν πρὸς συνεργασίαν. Ἐδῶ ἀκριβῶς ἔρχεται ἡ πρωτοβουλία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ὀργανώσεως καὶ διοικήσεως, νὰ μεταβάλλῃ τὴν ἀδιαθεσίαν τῶν Χριστιανῶν εἰς διάθεσιν ἐνεργοῦς συμμετοχῆς.

Αἱ γνώσεις τῆς πίστεως δὲν πρέπει νὰ εἶναι θέμα ποῦ ἀφορᾷ μόνον τοὺς θεολόγους. Εἶναι γεγονὸς ὅτι τὸ βάθος τῆς πίστεως ὑπάρχει τόσον εἰς ἐκείνους τοὺς πιστοὺς ποῦ γνωρίζουν ὀλίγα ὅσο καὶ εἰς ἐκείνους τοὺς εἰδικοὺς ποῦ γνωρίζουν «τὰ πολλά». Οἱ πιστοὶ ποῦ ἀποτελοῦν τὸ ποίμνιον, ἀποτελοῦν καὶ τὴν οὐσίαν τῆς πίστεως, ἀσχέτως ἐὰν ὑπολείπονται εἰς ἐπιστημονικὰς γνώσεις περὶ τὴν μελέτην τῶν ὁποίων ἐλάχιστοι ἀφιερῶθησαν.

Καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκριβῶς τοὺς «εἰδικούς» τῆς πίστεως ἐναπόκειται καὶ ἡ εὐθύνη συγκροτή-

Τοῦ κ. Ἰωάννου Ν. Παπαμιχαλάκη

λευθέρως καὶ ἐθελοντικῶς ὁ Χριστιανὸς νὰ θελήσῃ νὰ ἐμψυχώσῃ τὸν ἑαυτοῦ καὶ τοὺς πλησίον του ἀδυνάτους.

– Ἐπιλογὴ φιλικῶν, ἰκανῶν καὶ προθύμων ἀτόμων εἰς τὴν πλαισίωσιν τῶν θέσεων ποῦ ἀπαιτεῖ ἓνα ἐμπεριστατωμένο καὶ ἀποτελεσματικὸ σχέδιο Δημοσίων Σχέσεων.

– Μέρμυρα διὰ τὴν πλήρη καὶ συχνὴ ἐνημέρωσις τοῦ χριστοπώνυμου κοινοῦ, «νύκτα καὶ ἡμέρα», μὲ καταποτιστικὰς φιλικὰς ἐπαφὰς καὶ μὲ ὅλα τὰ διαθέσιμα ἐπικοινωνιακὰ καὶ ἐνημερωτικὰ μέσα, μεθόδους καὶ τεχνικάς.

**Τὸ Κοινὸ τῶν Πιστῶν
πρέπει νὰ ἐνημερώνεται**

Εἶναι ζωτικῆς σημασίας τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ πιστοὶ πρέπει νὰ γνωρίζουν ὀλόκληρον τὴν ζωὴν τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ περιβάλλοντος, τὴν κατάστασιν εἰς τὰς ἐνορίας, τὰς Ἐκκλησίας – τὰ τυχόν προβλήματα, τοὺς κατηχητικούς στόχους, τὰς φιλανθρωπικὰς ὑπηρεσίας καὶ τὴν διαθέσιμον ὀργάνωσίν τους, τὴν δυσλειτουργίαν ἢ τὴν ἐπάρκειαν τῆς ἀποστολῆς. Ὅπως παρατήρησε ἓνα στέλεχος τοῦ χώρου τῶν Δημοσίων Σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας: «Δὲν εἶναι ὅτι οἱ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 596 τοῦ ὑπ' ἀρ. 14 τεύχους.

σεως καὶ ἀναδείξεως τῶν πιστῶν εἰς ἓνα σύνολον σχηματισμένης χριστιανικῆς, κοινωνίας προορισμοῦ.

Εἶναι γεγονός ὅτι χωρὶς τὴν συμπαράστασιν καὶ τὴν κατανόησιν «τοῦ κόσμου», ἡ Ἐκκλησία δὲν θὰ κατορθώσῃ νὰ προσφέρῃ «πολλὰ πράγματα σήμερα». Εἰς τὰς προσπάθειάς τους νὰ πλησιάσουν τὸ μέσο ἄτομο, οἱ προϋστάμενοι τῆς Ἐκκλησίας ἔχουν χρέος νὰ ἐπανασυνειδητοποιήσουν, ὅτι κάθε ἄνθρωπος βομβαρδίζεται πλέον ἀπὸ παντοῦ καὶ ἀπὸ ἀτελευτήτους, δελεαστικὰς μάλιστα πληροφορίας καὶ «προτάσεις» ἐπι πολλῶν καὶ διαφόρων θεμάτων.

Αὐτὸς ὁ κόσμος δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἀποφεύγῃ πάντοτε τὰς προσκλήσεις καὶ τὰ μηνύματα ποῦ τοῦ ἀπευθύνονται μὲ τὴν πρέπουσα ἐπιδεξιότητα. Δὲν εἶναι δὲ ἀπλῶς καὶ μόνον θέμα διαθέσεως τοῦ κοινοῦ, εἶναι καὶ θέμα πραγματικῶν διότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀπομονωθῇ, νὰ ἀποστερηθῇ τῶν μέσων ἐνημερώσεως. Δὲν ἔχει τὴν ἀπαιτουμένην δύναμιν ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος νὰ ἀποστερηθῇ τοῦ κοινωνισμοῦ καὶ τῆς συντροφικότητος ποῦ τοῦ προσφέρουν ὡς εὐκόλη ψυχαγωγίαν τὰ κύματα εἰς τὰ μήκη των.

Οἱ προϋστάμενοι τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ κατανοήσουν ἀκόμη ὅτι, κάθε ἄνθρωπος ἀναγκάζεται, «σὲ τελικὴ ἀνάλυσιν», νὰ ἐπιλέξῃ μεταξὺ τῶν πολυαρίθμων κοινωνικῶν «εὐκαιριῶν» ποῦ μὲ διαφόρους τρόπους προσπαθοῦν νὰ προσελκύσουν τὴν προσοχή, τὴν συμμετοχή καὶ τὴν ὑποστήριξή των. Ἐδῶ ἀκριβῶς θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι, μὴ ὑπαρχόντων ἄλλων κοινωνικῶν δυνατοτήτων, ἐλεγχόμενων, προσφερομένων ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, τότε τὸ κοινόν, οἱ πιστοὶ διολισθαίνουν πρὸς τὴν διαθέσιμον εὐκαιρίαν τοῦ κοινωνικοῦ ἢ ψυχαγωγικοῦ «λόγου» καὶ τῶν κοινῶν ραδιοτηλεοπτικῶν προγραμμάτων.

Τέλος, τὸ ἄτομον, ὁ πιστός, προκειμένου νὰ ἀκολουθήσῃ ἓνα πρόγραμμα χριστιανικῆς κοινωνικῆς ζωῆς, αὐτὸ πρέπει νὰ προσφέρῃ διεξόδους ποιότητος καὶ ὄχι ἀπαγορεύσεις. Τὰ μέσα τῆς ψυχαγωγίας τῆς ἐπικοινωνίας εἶναι ἀνάγκη νὰ περιέλθουν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀφοῦ δι' αὐτῶν ἔχει κατ' ἀνάγκην ὑποχρεωθῇ νὰ ζήσει ὁ κόσμος. Καὶ ὅλοι ἀναμένουν καὶ ὅλοι ἀναζητοῦν τὴν ποιότητα, ἢ ὅποια, ἐρωτᾶται, εἶναι ἀδύνατον νὰ προσφερθῇ ἀπὸ τὰ μέσα τῆς Ἐκκλησίας; Καὶ αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ μέσα προκειμένου νὰ ἐπιτύχουν, νὰ κερδίσουν τὸ κοινόν, τὴν ἀνά-

γνωσιν ἢ τὴν ἀκροαματικότητα προσφέρουν ποιότητα προγραμμάτων; Τί εἶναι ὁμως ποιότης;

Ἡ ποιότης εἶναι σύνθετος κατάστασις ἰδιαιτέρως κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἐκτίμησιν. Ἐμπεριέχει βασικὰς ἀξίας:

Τὴν ποιότητα. Ὡς ποιότητα, εἰς τὴν ἐνημέρωσιν, νοεῖται ἢ κατ' ἀξίαν φύσις τοῦ προγράμματος ἐνημερώσεως, ὡς ποιοτικὸν δὲ ἀποτέλεσμα τὸ ἔχον τὴν ἰκανότητα παραγωγῆς, ἄρα καὶ τῆς προαγωγῆς τῆς κατ' ἀξίαν φύσεως τοῦ προγράμματος. Ἡ ποιοτικὴ τῆς ἐπιτυχοῦς μίξεως τῆς ἀξίας μετὰ τῆς αἰσθητικῆς τῆς μεταδόσεως ἀποτελεῖ καὶ κίνητρον προσελκύσεως τῆς ἀναγνώσεως ἢ τῆς ὀπτικοακουστικῆς τῆς ἐνημερώσεως.

Τὴν ἀξίαν. Ὡς ἀξία εἰς τὴν ἐνημέρωσιν θεωρεῖται ἢ ἰκανότης ἀποδόσεως ἐπιτυχῶς τοῦ θεμελιώδους περιεχομένου τῆς πίστεως διὰ καταλλήλου μεταδόσεως. Ὡς προπόθεσις διὰ τὸ ἐγχείρημα συνεκτιμᾶται ἐδῶ μικτῶς καὶ τὸ ἀξιόπιστον τοῦ χειριστοῦ ὑπὸ τὴν ἐννοίαν τῆς κοινωνικῆς ὑποστάσεως, τῆς προσωπικῆς σπουδαιότητος - ἀποδοχῆς καὶ τέλος τῆς διαθέσιμου δυναμικῆς ἐπαγγελματικῆς ἐπαρκειᾶς.

Τὸ ἦθος. Τῆς ποιότητος καὶ τῆς ἀξίας, προηγεῖται καὶ ἐπικρατεῖ τὸ ἦθος. Τὸ ἦθος συνδέεται ἄρρηκτα μὲ τὸ ὕφος.

Τὰ δύο αὐτὰ στοιχεῖα, τὸ ἦθος καὶ τὸ ὕφος εἶναι οἱ ἀναγκαῖοι συντελεσταὶ εἰς τὴν ἀπόφασιν καταρτίσεως ἐνὸς προγράμματος ἐνημερώσεως ἢ ψυχαγωγίας. Διακρίνονται τόσο εἰς τὴν λειτουργία τῆς ἐνημερώσεως ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν προσωπικότητα τοῦ λειτουργοῦ. Ἐχομεν μίαν ταυτότητα χαρακτῆρος ποῦ συνδέει τὸ ἀποτέλεσμα μὲ τὸ προσωπικὸν ἐπίπεδον.

Τὰ προεκτεθέντα κατὰ τρόπον αὐτόματον ὀριοθετοῦν τὴν ἐννοίαν τῆς ποιότητος εἰς τὸν ἠώρον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἐνημερώσεως. Οἱ κόντρες ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῆς μουσικῆς π.χ. ἢ τῶν τραγουδιῶν εἶναι ἐκτὸς θέσεως ὅταν εἶναι διαθέσιμοι αἱ πραγματικαὶ καὶ προσωπικαὶ προθέσεις κατὰ τὰ ὡς ἄνω. Τὸ ραδιοφωνικὸν ἐνημερωτικὸν καὶ ψυχαγωγικὸν πρόγραμμα τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλει νὰ ἔχει μεταλλαγὰς ὡστε «νὰ ἀνοίγῃ τὴν ὄρεξιν» τοῦ κοινοῦ διὰ τῆς καλλιμεργείας ἀνοδικῆς διαθέσεως, διαθέσεως πρὸς τὴν ποιότητα τῆς ζωῆς πρὸς τὴν ὅποιαν ὑποτίθεται ὅτι ὀφείλει νὰ ἐργάζεται ἢ ἐνημέρωσις καὶ τὰ Μέσα της.

(Συνεχίζεται)

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΚΩΝ/ΝΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΕΞ ΟΙΚΟΝΟΜΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ 1821*

«Εἰς τὴν γῆν τῆς Ἑλλάδος... τὴν Πατρίδα τῆς Εὐσεβείας καὶ τῆς Σοφίας βασιλεύει νῦν ἡ ἀσεβεία καὶ ἡ Βαρβαρότης! Ἐκ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας καὶ ἐκ πάντων σχεδὸν τῶν ἔτι σωζομένων παλαιῶν ἀριστουργημάτων τῆς χριστιανωσύνης ἀναβαίνει τὸ σταυρομάχον ἡμισέληνον ἐπάνω μαυροῦ καπνοδόχου, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐξηγεῖ τὸ ὄνομα τοῦ βιοθανοῦς ψευδοπροφήτου καὶ ὁ λαρυγγι-

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΠΟΥΓΑΤΣΟΥ**

σμὸς τῶν ἐξαγίστων κατὰ τοῦ Ὑψίστου βλασφημιῶν. Τὸ δὲ θεῖον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον... ψιθυρίζεται εἰς ὅσα, διὰ τὸν περιστατοῦντα φόβον τῆς ἀσεβείας... Ὅλα τὰ ἀρχαῖα τῆς ἐλληνικῆς σοφίας καὶ εὐσεβείας κειμήλια μετεμορφώθησαν εἰς φωλεὰς τῆς βαρβαρότητος τῆς ἀσεβείας... Ἀντὶ τῶν ἱερῶν κωδῶνων... μόλις ἀκούεται εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ ρόπαλον καὶ ἡ δειλὴ φωνὴ κράκτου ρακενδύτου, ἢ ὁ ἀμαυρὸς ἦχος ξυλίνου σημάτων, πληττομένου ἐκ διαλειμμάτων ὑπὸ χειρὸς τρεμούσης εἰς τὸν στενὸν τῆς Ἐκκλησίας περίβολον, καὶ συγκαλοῦντος ἡρέμα τοὺς δυστυχεῖς, νὰ ἐκχέσῃ κοινῶς τοὺς βαθεῖς αὐτῶν στεναγμοὺς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Τὰ θεῖα Μυστήρια... ρίπτονται καὶ καταπατοῦνται... Οἱ ἱερεῖς τοῦ Ὑψίστου, περιπατοῦντες εἰς τὰς πόλεις, εἶναι ὑποκείμενοι καθ' ἡμέραν, καθ' ὥραν, εἰς ὕβρεις, εἰς μάστιγας, εἰς θάνατον· διότι εἶναι ἱερεῖς. Τὰ δὲ Μοναστήρια... λεηλατοῦνται καὶ γυμνώνονται πολλάκις ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν... Καὶ καθόλου δὲ οἱ χριστιανοὶ ποῖα καὶ πόσα κωλύματα δὲν ἀπαντῶσιν εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν χριστιανικῶν καθηκόντων;»³³⁹.

Εἰδικώτερον ἢ βαρβαρότης τῶν Τούρκων καθίσταται πλέον ἐμφανῆς εἰς τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε', ὅπως περιγράφεται ὑπὸ τοῦ Κ. Οἰκονόμου εἰς τὸν «Ἐπιτάφιον» τοῦ Λόγον. «Μόλις ἐξῆλθεν», σημειοῖ,

«ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἰδοὺ τῆς ἀσεβείας οἱ ὑπηρέται τὸν ἀρπάζουσι βιαίως, ἐμβιβάζουσιν εἰς ἄχαρι πλοῖον, τὸν καταβιβάζουσιν εἰς σκοτεινὴν φυλακὴν, ὅπου ἀπὸ τόσους αἰῶνας ἀκούονται συχνοὶ τῆς βασανιζομένης ἀνθρωπότητος στεναγμοί»³⁴⁰. Ἐκεῖ ὁμοῦ μετ' ἄλλων Ἀρχιερέων «ἀφρίζοντες, καὶ λυσσῶντες, καὶ βλασφημοῦντες οἱ ἄνομοι, τοὺς σύρουσιν εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης· πλῆθος ἄμετρον ἀσεβῶν τοὺς περικυκλώνουσι. Αἱ μαρὰι κραυγαὶ τῶν ἀναβαίνουσιν ἕως τὸν αἰθέρα. Ἄλλ' οἱ γενναῖοι Ἱερομόαυρες ἀφορῶντες εἰς τοὺς οὐρανοὺς, προσεύχονται πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, διδάσκουσι τοὺς διώκτας, εὐλογοῦσι τοὺς ὑπερασπιστάς της, καὶ δέχονται εὐχαρίστως τῆς ἀρχόντης τὸν πολυώδυνον θάνατον»³⁴¹.

Ὁ Κ. Οἰκονόμος δὲν παραλείπει νὰ ἀναφερθῆ καὶ εἰς τὸν βιασμόν τῆς συνειδήσεως τῶν χριστιανῶν. Εἰς τὸν «Προτρεπτικὸν» Λόγον του ὑπερτονίζει· «Τὸ μέγιστον καὶ φορικτότατον», τῶν θηριωδιῶν τῶν Τούρκων εἶναι ὅτι «βιάζεται καὶ αὐτὴ ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως τῶν χριστιανῶν. Ἄν ἐμπέσῃ εἰς χεῖρας αὐτῶν παιδίον ἀνήλικον, τὸ περιτέμνουσι βιαίως. Ἄν κάμωσι συνήθη καὶ γνώριμόν τινα Γραικὸν τὸν προσ(καλοῦσι) καθ' ἡμέραν εἰς Τουρκισμόν»³⁴². Ἄν περιπέσῃ εἰς δεινὴν τινα συκοφαντίαν, ἢ μόνη σου σωτηρία εἶναι νὰ ἐξομώσῃς. Ἄν ἔχῃς διαφορὰν μετὰ τινος κακοήθους, ἂν ἔχῃς ἢ τέκνον ἢ δοῦλον ἄτακτον, ὁ μεγαλύτερός σου φόβος καὶ ἡ τροφὴ τῆς ἐκείνου φαυλοβιότητος εἶναι ἡ ἀπειλή, ὅτι μέλλει νὰ ἐξομώσῃ. Ἄν, τέλος, πράξῃς τὸ μέγιστον ἀθεμιτοῦργημα κατὰ τῆς

340. Ἐπιτ., σ. 10.

341. Ἐπιτ., σ. 11.

342. Δέον νὰ σημειωθῆ ὅτι καὶ αὐτὸς τῶν Τούρκων ὁ χαιρετισμὸς ἦτο ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς ταλαιπώρους Ἑλληνας. «Τό, Σελιάμ - ἄλ - ἐκίμ (εἰρήνη ὑμῶν) ἦτο ἀσυγχώρητον νὰ τὸ ἐκφωνήσῃ Τούρκος πρὸς χριστιανόν. Ἐὰν δὲ ὁ Τούρκος ἢ κατὰ λάθος, ἢ καὶ ἐξεπίτηδες τὸ ἐξεφώνῃ καὶ ὁ Γραικὸς ἐξ ἀγνοίας ἢ ἐξ ἀπροσεξίας ἀνταπεκρίνατο διὰ τοῦ Ἄλ - ἐκίμ - σελιάμ, ἐτελειώεν! ὁ Γραικός, κατὰ τοὺς νόμους ὤφειλεν ἢ νὰ τουρκίσῃ ἢ νὰ ἀποκεφαλισθῆ!» (Ἰδ. σημ. α', Πρὸς., σ. 244).

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 598 τοῦ ὑπ' ἀρ. 14 τεύχους. 339. Πρὸς., σ. 242-243.

πολιτικῆς κοινωνίας, εὐκολον τῆς ἀφέσεως τὸ μέσον, νὰ ἐξομώσης. Ἴδου τῆς κοινῆς εὐταξίας ἢ βάσις, καὶ ἡ νόμιμος ποινὴ καὶ διόρθωσις τῶν ἀμαρτημάτων. Τοιοῦτοτρόπως πολλοὶ δυστυχεῖς ὁμογενεῖς περιπεσόντες εἰς ἀνομήματα (τὰ ὁποῖα πάλιν ἔμαθον παρὰ Τούρκων), ἠναγκάσθησαν νὰ τὰ ἐξαγοράσωσι δι' ἄλλης φρικτοτάτης ἀνομίας, ἐξομώσαντες τὴν πίστιν τὴν ἀμώμητον»³⁴³.

Ὡς πρὸς τὸν θρησκευτικὸν φανατισμὸν τῶν Τούρκων, ὁ Κ. Οἰκονόμος ὑπογραμμίζει ὅτι «κατὰ τὰ Μωαμεθανικὰ δόγματα, μόνος ἄνθρωπος εἶναι ὁ Τούρκος, πάσης δὲ θρησκείας ἄλλης ἄνθρωπος εἶναι σκύλου χειρότερος ἄπιστος, ἢ, καθὼς συνήθως τὸν ὀνομάζουσι, Γιαοῦρ³⁴⁴. Ὅλους λοιπὸν τοὺς ἑτεροθρήσκους ὁ Τούρκος χρεωστῆ νὰ τοὺς φονεύῃ ἂν δὲν γίνωσι Τούρκοι, ἢ, ἂν δὲν ἀγοράσωσι τὴν ζωὴν διὰ χρημάτων. Ἐντεῦθεν ἡ τῆς εὐσεβείας περιφρόνησις γίνεται ἀναγκαῖον ἐπακολούθημα τοῦ Μωαμεθανισμοῦ. Ἐντεῦθεν προκύπτει ἡ ἀπεριόριστος τυραννία καὶ κατάθλιψις τῶν ὑπηκόων· ὁ Σουλτάνος πιστεύεται τύπος καὶ διάδοχος³⁴⁵ τοῦ Μωάμεθ. Ὅσον κακοῦργος καὶ βίαιος ἂν εἶναι καὶ τυραννικός, κατὰ τὸ δόγμα τοῦ Μωαμεθανισμοῦ, εἶναι σκιὰ τοῦ Θεοῦ³⁴⁶. Οἱ δὲ ὑπῆκοοι αὐτοῦ ζῶσιν, ἂν αὐτὸς τοὺς χαρίσῃ ζωὴν. Καὶ ἂν θέλωσι νὰ τοὺς χαρίξῃ ζωὴν, ὀφείλουσιν, ὡς ἑτερόθρησκοι, νὰ ἀγοράζωσι τὴν κεφαλὴν αὐτῶν κατ' ἔτος διὰ τοῦ κεφαλικοῦ φόρου»³⁴⁷.

«Βάσις τῆς Ὀθωμανικῆς πολιτείας», σημειοῖ ἀλλαχοῦ ὁ Κ. Οἰκονόμος, «εἶναι ἡ Δεσποτικὴ παγκτησία, καὶ παγκληρία, ἣτις ἐκπηγάζει ἐκ τοῦ πρώτου ἀξιώματος. Ἐπειδὴ ὅλα τὰ κατα-

κτηθέντα πρόσωπα καὶ πράγματα εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Σουλτάνου, ἐπομένως οὐδεὶς τῶν ὑπηκόων τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν Ἑλλήνων δὲν εἶναι κύριος τῶν ἰδίων αὐτοῦ κτημάτων, καθὼς οὐδὲ τῆς ζωῆς»³⁴⁸.

Δὲν παραλείπει ὁ Κ. Οἰκονόμος νὰ ὑπογραμμίσῃ ὅτι «θεμέλιον τῆς Τουρκικῆς πολιτείας εἶναι τὸ ὄνιον τῶν ἀρχῶν. Καθὼς ἀγοράζονται οἱ ψευδομάρτυρες, καὶ ἡ ἀπόφασις τοῦ Κριτοῦ, καὶ ἡ εὐνοια τῶν ἀξιωματικῶν, οὕτως ἀγοράζονται καὶ αἱ δημόσιαι ὑπουργαίαι καὶ αἱ πολιτικαὶ ἐπαγγελίαι καὶ ἐξουσίαι, πᾶσαι προκείμεναι πρὸς τοὺς ἀνταγοράζοντας κατὰ παμπροσίαν»³⁴⁹... «Ἐπομένως λοιπὸν οὗτοι καταθλίβουσι τοὺς ταλαιπώρους ὑπηκόους, ὥστε νὰ πορισθῶσι καὶ τὴν ἀγορὰν τοῦ ἀξιώματος, καὶ τὴν δαπάνην τῆς ἰδίας διατροφῆς, καὶ καλὸν ἐπίμετρον τὸ κέρδος τῆς πλεονεξίας αὐτῶν· καὶ τόσον βαρύτερα τοὺς θλίβουσιν, ὅσον ὀλιγοχρονωτέραν βλέπουσι τὴν ἐξουσίαν»³⁵⁰.

Σχετικὴν πρὸς αὐτὸ τὸ θέμα εἶναι καὶ ἡ ἄλλη θηριωδία τῶν Τούρκων, οἱ φόνοι αὐτῶν ἀπὸ πλεονεξίαν. «Πόσοι Ἕλληνες», σημειοῖ ὁ Κ. Οἰκονόμος, «δι' ἓν καὶ μόνον μέγαλον ἐγκλημα, διότι ἦσαν πλούσιοι, κατεσάπησαν εἰς τὰς φυλακάς, ἢ ἐδολοφονήθησαν, ἢ ἀπεκεφαλίσθησαν δημοσίως!»³⁵¹.

Δὲν παραλείπει ἀκόμη ὁ Κ. Οἰκονόμος νὰ ἀναφερθῇ καὶ εἰς τὸν ἀτιμασμὸν τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τῶν Τούρκων. «Οἱμοι», ἀναφωνεῖ, «φιλοτιμῶτατοι προγόνων φιλοτιμοτάτων ἀπόγονοι, ποῖαν ἀτιμίαν δὲν ἐπάθετε ὑπὸ τῶν ἀγρίων διοικητῶν; Πᾶν εἶδος αἰσχροουργίας δύναται νὰ πράξῃ ὁ Τούρκος εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀτιμωρητὶ παρθένων φθοραί, καὶ βίαι γυναικῶν, καὶ παίδων αἰσχύναι, νομίζονται συνήθως ἀποδείξεις τόλμης καὶ εὐφυΐας, διὰ τὰς ὁποίας καυχῶνται καὶ δημοσίως οἱ ἄνομοι»³⁵².

(Συνεχίζεται)

343. Προτρ., σ. 244-245.

344. Γιαοῦρ ἢ Γιαοῦρης, λέξις τουρκικὴ παραγομένη ἀπὸ τὴν περσικὴν λέξιν γκέμπρ (πυρολάτρη) ἢ εἶναι παραφθορὰ τῆς ἀραβικῆς λέξεως κιαφρ (ἄπιστος, ἄθεος, ἀρησιθεός). Ἡ λέξις ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς ἐπίσημα ἔγγραφα μὲ τὴν σημασίαν Χριστιανός.

345. Ὁ Σουλτάνος ἦτο Καλίφης, τουτέστι διάδοχος τοῦ Μωάμεθ εἰς τε τὴν ἐθνικὴν Ἱεραρχίαν, καὶ εἰς τὴν ἀπεριόριστον Μοναρχίαν. Ἦτο καὶ Ποντίφης τῶν Μουσουλμάνων (Ἰμάμ - οὐλ - Μουολμίνν), καὶ Σουλτάνος Σουλτάνων (Σουλτάν, οὐλ - Σουλατίνν). Ἐκράτει δηλονότι δίστομον ρομφαίαν, μὲ τὴν ὁποῖαν ἐσφάριζε σφάγια καὶ πολιτικά καὶ θρησκευτικὰ, κἄποτε πρὸς δόξαν τοῦ Προφήτου, καὶ κἄποτε πρὸς εὐχαρίστησιν τῶν ἰδίων ἐαυτοῦ παθῶν, τουτέστι, πάντοτε πρὸς εὐαρέστησιν τῆς ἀσεβειότητος αὐτοῦ τυραννίας (πρβλ. Προτρ., σημ. α', σ. 249).

346. Ζῆλ' οὐλλάχ, ἰδ. . Προτρ., σημ. β').

347. Προτρ., σ. 249.

348. Προτρ., σ. 256.

349. Προτρ., σ. 257.

350. Προτρ., σ. 258.

351. Προτρ., σ. 227.

352. Προτρ., σ. 229.

ΛΟΥΚΑΣ ΙΑΤΡΟΣ, Ο ΑΓΑΠΗΤΟΣ

Μέσα στην ἐκλεκτὴ χορεία τῶν θαυμαστῶν Ἀγίων γιατρῶν, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας, ἔχει νὰ μᾶς παρουσιάσει μιὰ λαμπρὴ προσωπικότητα, ἓνα μεγάλο καὶ σπουδαῖο γιατρό τὸν Ἅγιο Εὐαγγελιστὴ καὶ Ἀπόστολο Λουκά.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκάς εἶναι ὁ πρῶτος γιατρός τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου καὶ τὸ καύχημα τῶν γιατρῶν ὅλων τῶν αἰώνων, διότι αὐτὸς ἀξιώθηκε ἀπὸ τὸ Θεὸ νὰ γράφει, στὸ ἱερὸ εὐαγγέλιό του,

Τοῦ Δρος κ. **ΚΩΝ. Μ. ΚΟΝΤΑΞΟΠΟΥΛΟΥ**
Διευθυντοῦ Ἱατροῦ Ἀσκληπιείου Νοσ. Βούλας

γιὰ τὴ ζωὴ, τὸν θάνατο καὶ τὴν ἀνάσταση αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Καὶ ἀργότερα στὸ δεύτερο βιβλίο του, τὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἀξιώθηκε νὰ γράφει γιὰ τὴν ἴδρυση τῆς πρώτης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας στὰ Ἱεροσόλυμα τὴν ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ στὴν Παλαιστίνη καὶ τὰ ἄλλα εἰδωλολατρικὰ ἔθνη μέχρι τῆς Ρώμης. Ἐπίσης γιὰ τὴν ζωὴ καὶ δράση τῶν δύο κορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, ἰδίως δὲ τοῦ δευτέρου. Θὰ πρέπει λοιπὸν νὰ εἶναι ὑπερήφανοι οἱ χριστιανοὶ γιατροί, γιατί ἓνας Ἅγιος συνάδελφός τους καταξιώθηκε νὰ περιγράψει τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἅγιος Λουκάς καταγόταν ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας καὶ ὅπως φαίνεται ἦταν ἐλληνικῆς καταγωγῆς, δηλαδὴ οἱ πρόγονοί του ἦταν Ἕλληνες ποὺ εἶχαν ἐγκατασταθεῖ ἀπὸ χρόνια στὴν Συρία.

Ὅπως ἦταν φυσικὸ μέχρι τὴν νεανικὴ του ἡλικία πίστευε στὴν εἰδωλολατρικὴ θρησκεία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τὴν ὁποία εἶχε διδαχθεῖ ἀπὸ τοὺς γονεῖς του. Ἀπὸ μικρὸς ἦταν πολὺ ἔξυπνος καὶ φιλομαθής. Ἀγαποῦσε πολὺ τὰ γράμματα καὶ ἔμαθε ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἐλληνικὰ καὶ ἄλλες δύο γλώσσες: τὰ ἐβραϊκὰ καὶ τὰ συριακὰ. Στὴν περίφημη γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη Σχολὴ τῆς Ταρσοῦ ἐσπούδασε τὴν ἐθνικὴ παιδεία κατὰ τὰ Ἑλληνικὰ πρότυπα. Εἶχε ἐπίσης μεγάλο ταλέντο στὴν ζωγραφικὴ. Ἀκόμα ἐσπούδασε τὴν ἰατρικὴ ἐπιστῆμη ποὺ τοῦ ἀρεσε πολὺ καὶ ἔγινε ἓνας καλὸς γιατρός.

Μὲ τὴν ιδιότητα τοῦ γιατροῦ ἦλθε στὴν Ἑλλάδα τὸν καιρὸ ποὺ αὐτοκράτορας στὴν Ρώμη ἦταν ὁ Τίτος Κλαύδιος τὸ 42 μ.Χ. καὶ ἔκανε τὴν ἐγκα-

τάστασή του στὴν Θήβα τῆς Βοιωτίας, ὅπου ἀσκοῦσε τὴν ἰατρικὴ καὶ ἰδίως τὶς παθήσεις τῶν ὀφθαλμῶν καὶ θεράπευε τοὺς ἀσθενεῖς.

Ὅμως ὁ μεγάλος σταθμὸς τῆς ζωῆς του ὑπῆρξε ἡ συνάντησή του μὲ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο. Τὸν κορυφαῖο Ἀπόστολο γνώρισε ὅταν ἐκεῖνος ἔκανε τὴν πρώτη ἀποστολικὴ του πορεία. Ἀμέσως τὸ φλογερὸ κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν τὸν ἐσαγήνευσε.

Τὸ κήρυγμα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεανθρώπου, οἱ γλυκοὶ λόγοι τοῦ Ναζωραίου, ποὺ ἄκουσε ἀπὸ τὸν Παῦλο, καὶ γενικὰ ἡ φιλοσοφία τῆς νέας θρησκείας τὸν αἰχμαλώτισαν. Ἐτσι γίνεται γρήγορα πιστὸς ὀπαδὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐγκαταλείποντας τὴν πατρικὴ του θρησκεία καὶ συγχρόνως γίνεται στενὸς ἀκόλουθος τοῦ κορυφαίου Ἀποστόλου. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Ἅγιος Παῦλος ὑπῆρξε ἐκ φύσεως φιλάσθενος ὁ Λουκάς σὰν γιατρός ποὺ ἦταν, προσέφερε σ' αὐτὸν τὶς ἰατρικὲς του ὑπηρεσίες (Β' Κορινθ. ιβ' 7).

Ἀναμφισβήτητα ὁ Λουκάς ὑπῆρξε ὄχι μόνο ὁ ἀπλὸς συνοδὸς καὶ προσωπικὸς γιατρός τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἀλλὰ παράγοντας ποὺ συνέβαλε ἐνεργὰ καὶ ἐπέδρασε ἀποφασιστικὰ καὶ μὲ ιδιὰ-

ζοντα εὐεργετικὸ τρόπο, σὴν ἐπιτυχία τοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος σὲ ὁλόκληρο τὸν ἔθνικὸ κόσμο. Καὶ αὐτό, γιατί ὁ Λουκάς, λόγω τῶν προσωπικῶν του γνωριμιῶν, χάρις σὸ ἱατρικὸ του ἐπάγγελμα, ἄνοιγε κατὰ τὸν πιὸ ἐνδεδειγμένο τρόπο ὅλες τὶς πύλες καὶ τὶς ὁδοὺς, γιὰ τὴν εὐκολότερη καὶ πιὸ πειστικὴ διάδοση τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος μεταξὺ ὅλων τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων καὶ τάξεων τοῦ λαοῦ.

Παρακολουθεῖ τὸν Παῦλο μὲ ἐνθουσιασμὸ καὶ αὐτοθυσία σὲ πολλὰ μέρη ἀπὸ τὶς ἐπόμενες περιφημες ἀποστολικὲς περιοδεῖες του. Συγκεκριμένα κατὰ τὴν δεύτερη ἀποστολικὴ πορεία ἀκολούθησε τὸν Παῦλο ἀπὸ τὴν Τρωάδα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας στοὺς Φιλίππους τῆς Μακεδονίας. Κατὰ τὴν τρίτη πορεία, τὸν ἀκολούθησε ἀπὸ τοὺς Φιλίππους ἕως τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἀπὸ τὴν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης μέχρι τὴν Ρώμη.

Στὰ δύο τελευταῖα κεφάλαια τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων 27 καὶ 28 ὁ Ἅγιος Λουκάς, ὁ ἀφοσιωμένος αὐτὸς μαθητὴς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου δίνει μὲ ζωηρὴ καὶ ἀκριβῆ περιγραφή τὴν περιπετειώδη καὶ ἐπικίνδυνη αὐτὴ θαλάσσια διαδρομὴ ἀπὸ τὴν Καισάρεια μέχρι τὴν αἰώνια πόλη, τὴν Ρώμη.

Ἡ Καισάρεια, ἡ παραλιακὴ πόλη τῆς Παλαιστίνης, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀποπλεύσανε δέσμιος ὁ Παῦλος μὲ τοὺς συνεργάτες του, τὸν Λουκά καὶ τὸν Ἀρίσταρχο ἀπ' τὴν Μακεδονία, καὶ μαζί μὲ 276 ἀκόμα συνταξιδιώτες, ἡ Σιδώνα σὴν Φοινικὴ παραλία, τὰ Μύρα τῆς Λυκίας, οἱ Καλοὶ Λιμένες στὰ νότια παράλια τῆς Κρήτης, τὸ προξενηθὲν ναύαγιο τοῦ πλοίου, τὸ νησὶ Μάλτα ποὺ παρέμειναν γιὰ τρεῖς μῆνες, οἱ Συρακοῦσες τῆς Σικελίας, τὸ Ρήγιο καὶ οἱ Ποτίολοι σὴν Κάτω Ἰταλία ὑπῆρξαν οἱ κυριότεροὶ σταθμοὶ αὐτοῦ τοῦ περιπετειώδους ταξιδιοῦ. Στὴν τελευταία αὐτὴ πόλη βροῦσαν καὶ χριστιανικὴ παροικία. Ἡ ἐξιστόριση τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκά προκάλεσε ἀνέκαθεν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἱστορικῶν, γιατί ἀπ' αὐτὴν διδασκόμεστε πολλὰ γιὰ τὴν ναυτιλία στοὺς χρόνους τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἄλλὰ ὁ Λουκάς ἦταν ἀκόμα μαζί μὲ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο τόσο κατὰ τὴν πρώτη φυλάκισή του, ὅσο καὶ κατὰ τὴν δεύτερη ποὺ αὐτὸς ὑπῆρξε μόνος μαζί μὲ τὸν Ἀπόστολο.

Μετὰ τὸ μαρτυρικὸ θάνατο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου σὴν Ρώμη κατὰ τὸν διωγμὸ τοῦ Νέρωνα τὸ 64 μ.Χ., ὁ Ἅγιος Λουκάς ἀφοῦ πρῶτα τοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ συναντήσῃ τοὺς αὐτόπτες

μάρτυρες καὶ Ἀποστόλους ἔρχεται σὴν Ἀχαΐα τῆς Πελοποννήσου γιὰ νὰ γράφῃ ἐκεῖ τὸ περίφημο εὐαγγέλιό του. Τὶς πλούσιες καὶ πολύτιμες ἐμπειρίες του τῶσων χρόνων, ἀπὸ αὐτὰ τὰ θαυμάσια καὶ κοσμοσωτήρια ποὺ ἄκουσε καὶ εἶδε θέλει νὰ τὰ καταγράψῃ λεπτομερῶς γιὰ νὰ διασωθοῦν καὶ νὰ μείνουν ἀναλλοίωτα εἰς τοὺς αἰῶνες.

Ἐκθέτει λοιπὸν τὰ σχετικὰ κοσμοϊστορικὰ καὶ ἀνθρωποσωτήρια γεγονότα μὲ μεθοδικότητα καὶ μὲ χρονολογικὴ ἀκρίβεια, σὰν ἐπιστήμονας ποὺ ἤτανε καὶ ἀνθρωπος τῶν γραμμάτων, καὶ κατέχοντας ἄριστα τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, ὥστε δικαίως νὰ θεωρεῖται ὁ κατ' ἐξοχίαν ἱστορικὸς τῶν πρώτων χρόνων τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἄλλὰ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν μεθοδικότητα καὶ τὴν χρονολογικὴ ἀκρίβεια ποὺ ὑπάρχουν σὸ ἱερὸ εὐαγγέλιό του, αὐτὸ συμπληρώνει ἀκόμα καὶ τὰ δύο προηγούμενα ἱερὰ εὐαγγέλια, διότι μᾶς δίνει πολύτιμες πληροφορίες γιὰ ὀρισμένα σπουδαιότατα γεγονότα τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας ποὺ δὲν τὰ ἀναφέρουν στὰ ἱερὰ κείμενά τους ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς Μάρκος.

Ἔτσι π.χ. αὐτὸς διηγείται ζωηρότερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους τὴν Γέννηση τοῦ Χριστοῦ. Ὅταν διαβάσει κανεὶς ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιό του τὰ γεγονότα, νομίζει ὅτι βλέπει τὸ Χριστὸ βρέφος, ξαπλωμένο σὴν φάτνη. Βλέπει τοὺς ποιμένες νὰ θαυμάζουν μπροστὰ σὸ μυστήριο τῆς θείας οἰκονομίας καὶ τοὺς Ἄγγελους νὰ ψάλλουν τὸ «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ...». Τὶς πληροφορίες αὐτὲς ἴσως νὰ τὶς ἄκουσε ἀπὸ τὴν Παναγία Μητέρα τοῦ Χριστοῦ.

Ἐπίσης σὸ κείμενο τῶν δύο ὑπέροχων βιβλίων του, γίνεται χρῆση ἱατρικῶν ὄρων καὶ ἱατρικῶν ἐκφράσεων, οἱ ὁποῖες συνήθως βρίσκονται σὲ ἱατρικοὺς συγγραφεῖς. Ὅλα αὐτὰ δείχνουν ὅτι ὁ συγγραφέας αὐτῶν τῶν βιβλίων ὑπῆρξε γιατρός. Καὶ τὸ εὐαγγέλιό του καὶ τὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ὁ Ἅγιος Λουκάς τὰ γράφει γιὰ χάρι κάποιου ἐπίσημου προσώπου, τοῦ Θεόφιλου, τὸν ὁποῖον ὀνομάζει «κράτιστον» καὶ ποὺ ἦταν τότε ἡγεμόνας τῆς Ἀχαΐας.

Ὁ Θεόφιλος εἶχε κατηχηθεῖ σὴν χριστιανικὴ θρησκεία ἀπὸ ἀποστολικοὺς ἄνδρες, τῆς πρώτης χριστιανικῆς γενιάς. Εἶχε ὅμως ἀνάγκη γιὰ νὰ στηρίξῃ καὶ νὰ ἐδραιώσῃ καλύτερα τὴν πίστη του καὶ ἀπὸ ἔγγραφες πηγές. Αὐτὲς λοιπὸν τὶς πηγές τοῦ τὶς προσφέρει ὁ Λουκάς πρῶτα μὲ τὸ εὐαγγέλιό του, τὸν «πρῶτον λόγον» ὅπως τὸν ὀνομάζει καὶ ἀργότερα μὲ τὸ δεύτερο βιβλίό του πρὸς τὸν Θεόφιλο, δηλαδὴ τὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων.

Ἔτσι στὴν ἀρχὴ ὁ ἡγεμόνας Θεόφιλος καὶ κατόπιν ὅλοι οἱ χριστιανοὶ ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ καὶ μετέπειτα οἱ χριστιανοὶ ὅλων τῶν αἰώνων ἔμαθαν ἀπὸ τὸν Λουκά ὅλα τὰ θαυμάσια καὶ ἐξαισία πὺν πραγματοποιήθηκαν ἀπὸ τὸ Θεὸ γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ὅμως ὁ Ἅγιος Λουκάς δὲν ὑπῆρξε μόνον ὁ Εὐαγγελιστής, ἀλλὰ καὶ ὁ σπουδαῖος Ἀπόστολος, γιὰτὶ δὲν ἀρκέστηκε μόνον νὰ γράψει τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιό του, ἀλλὰ θέλησε καὶ νὰ τὸ κηρύξει μὲ τὴν ζωντανὴ παρουσία του σὲ διάφορα σημεῖα τῆς Εὐρώπης. Ἔτσι ἀφοῦ ὁ Λουκάς ἐκήρυξε πρῶτα τὸ Εὐαγγέλιο στὸν Ἑλλαδικὸ χῶρο ὅπως στὴν Ἀχαΐα, τὴν Βοιωτία καὶ τὴν Μακεδονία, μετὰ πῆγε σὲ μακρινὰ μέρη, ὅπως στὴν Δαλματία καὶ τὴν Γαλλία, μερικοὶ ἀκόμα ὑποστηρίζουν ὅτι πῆγε καὶ στὴν Ἰταλία καὶ τὴν Ἀφρική.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὸ θαυμάσιο συγγραφικὸ του ἔργο καὶ τὴν σπουδαία ἱεραποστολική του δράση, ὁ Ἅγιος Λουκάς, εἶχε καὶ ἓνα μεγάλο καλλιτεχνικὸ ταλέντο, εἶχε μεγάλη κλίση πρὸς τὴν ζωγραφική. Πηγὲς πὺν τοῦ ἔδιναν ἐμπνεύσεις στὴν ζωγραφική του τέχνη ἦταν οἱ μεγάλες προσωπικότητες τῆς νέας ἀληθινῆς θρησκείας πὺν τόσο τὸν εἶχε συγκλονίσει καὶ τόσο πολὺ εἶχε ἀφοσιωθεί ὀλόψυχα σ' αὐτὴν ἀπὸ τὴν νεανική του ἡλικία.

Ὁ Σωτῆρας Χριστὸς, ὁ λυτρωτῆς τοῦ κόσμου, πὺν τόσο τὸν εἶχε ἀγαπήσει καὶ εἶχε ἀφιερώσει τὴν ζωὴ του σ' αὐτόν, τὸν ἐνέπνευσε νὰ ζωγραφίσει τὸν καλὸ Ποιμένα Χριστὸ πὺν φέρει στοὺς ὤμους του τὸ ἀπολωλὸς πρόβατο.

Ὁ ἀπέραντος θαυμασμὸς καὶ σεβασμὸς του πρὸς τὸ πρόσωπο τῆς Παναγίας, τῆς ἀγνῆς κόρης τῆς Ναζαρετ πὺν καταξιώθηκε ἀπὸ τὸ Θεὸ νὰ γίνῃ μητέρα τοῦ Θεοανθρώπου Ἰησοῦ τὸν ἔκανε νὰ φιλοτεχνίσει μερικὲς ωραῖες εἰκόνες τῆς Θεοτόκου πὺν φέρει στῆς ἀγκάλες της τὸ θεῖο βρέφος. Ἡ ἀγάπη του ἐπίσης καὶ ἡ ἀφοσίωσή του πρὸς τὸν ἀγαπητό του διδάσκαλο Παῦλο, πὺν αὐτὸς ἦταν ἡ αἰτία νὰ ἀσπασθεῖ τὸν χριστιανισμὸ καὶ γιὰ ἀρκετὰ χρόνια τὸν ἀκολούθησε στὰ περιπετειώδη ἱεραποστολικά ταξίδια του καὶ στὸ τέλος ἔφυγε ἀπὸ αὐτὴν τὴν ζωὴ μὲ μαρτυρικὸ θάνατο, τὸν ἔκαναν νὰ τὸν ζωγραφίσει σὲ εἰκόνα μαζὶ μὲ τὸν ἄλλο κορυφαῖο ἐπίσης Ἀπόστολο Πέτρο.

Τὸ ωραῖο παράδειγμα τοῦ Ἁγίου Λουκά νὰ ἀπεικονίζει τῆς μορφῆς τῶν Ἁγίων σὲ εἰκόνες, τὸ ἱμνήθηκαν κατόπιν πολυάριθμοι χριστιανοὶ καλλιτέχνες διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ ἐδημιούργησαν περίφημους καλλιτεχνικοὺς θησαυροὺς, μέχρι σή-

μερα. Ἔτσι ὁ Λουκάς ὑπῆρξε ὁ πρῶτος καλλιτέχνης ζωγράφος τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας καὶ μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ὁ ἰδρυτῆς τῆς χριστιανικῆς αὐτῆς τέχνης. Ἀκόμα καὶ σήμερα ὕστερα ἀπὸ τὸς αἰῶνες σώζονται ἅγιες εἰκόνες τοῦ.

Λέγεται ὅτι μιὰ παλιὰ εἰκόνα τῆς Παναγίας στὴν Μονὴ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου εἶναι ἔργο τοῦ Ἁγίου Λουκά. Ἐπίσης ὑποστηρίζεται ὅτι ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας Σουμελά στὴν ὁμώνυμη Μονὴ εἶναι καὶ αὐτὴ ἔργο δικό του. Ὑστερα ἀπὸ ἓνα μακρὸν καὶ περιπετειώδη βίον, ἀλλὰ πλούσιο σὲ χριστιανικὸ καὶ ἱεραποστολικὸ ἔργο ὁ Ἅγιος Λουκάς ἐγκατέλειπε τὴν ἐπίγεια ζωὴ στὰ ὀγδόντα τέσσερα χρόνια του καὶ πῆγε στὴν αἰώνια ζωὴ καὶ μακαριότητα. Μερικοὶ ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ θάνατός του ὑπῆρξε μαρτυρικὸς.

Ἐνταφιάστηκε στὴν Θήβα τῆς Βοιωτίας μέσα σὲ μιὰ μαρμαρινὴ λάρνακα πὺν σώζεται μέχρι σήμερα καὶ στὸν ἱερὸ τάφο του σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση κάθε χρόνο τὴν ἡμέρα τῆς μνήμης του στῆς 18 Ὀκτωβρίου, γινότανε πολὺ σπουδαῖα θαύματα θεραπείας πολλῶν ἀσθενῶν ἀπὸ ὀφθαλμικὲς παθήσεις καὶ μὲ τὰ ὁποῖα ὁ Χριστὸς ἔδειξε στὸν κόσμον τὴν ἀγιότητά του.

Τὸ ἔτος 357 μ.Χ. ὁ αὐτοκράτορα Κωνσταντῖος, γιὸς τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, ἔδωσε ἐντολὴ στὸν Ἅγιο Ἀρτέμιο τὸν μεγάλο Δούκα τῆς Αἰγύπτου καὶ Μάρτυρα νὰ μεταφέρει τὰ τίμια λείψανα τοῦ Ἁγίου Λουκά στὴν Κωνσταντινούπολη.

Ἦταν τὸ εἰκοστὸ ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Κωνσταντίνου, πὺν πραγματοποιήθηκε ἡ μεταφορὰ τῶν λειψάνων τοῦ Ἁγίου καὶ κατέθεσαν αὐτὰ στὸ Ναὸ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων τῆς Κωνσταντινουπόλεως δίπλα στὰ τίμια λείψανα τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Ἀνδρέα καὶ Τιμοθέου.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας τιμᾷ τὴν μνήμη τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστῆ Λουκά στῆς 18 Ὀκτωβρίου, τὴν δὲ κατάθεση τῶν τιμίων λειψάνων του στὸ Ναὸ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Κωνσταντινουπόλεως ἐορτάζει στῆς 20 Ἰουνίου.

Ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστής Λουκάς μὲ τὸ βαρυσήμαντο χριστιανικὸ του ἔργο ἀποδείχθηκε ἄξιος ἐργάτης τοῦ Χριστοῦ γιὰτὶ ὅπως λέγει καὶ ἓνα ἀπολυτίκιό του, ἀφοῦ καταναγίσθηκε ὁ ἴδιος μὲ τὸ πνευματικὸ καὶ ὑπερκόσμιον φῶς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ μετέδωσε καὶ μεταδίδει ἀκόμη καὶ μέχρι σήμερα αὐτὸ τὸ ὑπέροχον φῶς σ' ὅλη τὴν οἰκουμένη μὲ τὰ δύο αἰώνια καὶ ἀθάνατα βιβλία του, δηλαδὴ μὲ τὸ ἱερὸ του Εὐαγγέλιον καὶ τῆς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

«Τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς Ἐκκλησίαις» (Ἀποκ. β' 11)

Τὸ εἰς τὰς πρώτας σελίδας τοῦ παρόντος τεύχους τῆς «Ἐκκλησίας» δημοσιευόμενον Μήνυμα τῆς ἐν Πάτμῳ Συνάξεως τῶν Σεπτῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὄπερ ἀπηρθύνθη «πρὸς τοὺς πιστοὺς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ πάντα τοὺς εἰς Χριστὸν πιστευόντας», ὡς καὶ «πρὸς πάντα ἄνθρωπον καλῆς θελήσεως», εἶναι τῷ ὄντι «Μήνυμα εἰρήνης καὶ ἀγάπης».

Τὸ Μήνυμα τοῦτο κατ' εὐσύνοπτον τρόπον παρουσιάζει τὴν ὀρθόδοξον ἀποψιν ἐπὶ μερικῶν σπουδαίων ζητημάτων, τὰ ὁποῖα σχετίζονται πρὸς «τὴν κρισιμότητα τῶν καιρῶν», ἣτις «προκαλεῖται καὶ ἐπιτείνεται» διὰ τῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ «ἀπομακρύνσεως καὶ ἀποστασίας τῶν ἀνθρώπων» καὶ τῆς «προσταθείας θεοποιήσεως τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως καὶ εὐδαιμονίας, εἰς τὸν βωμὸν τῆς ὁποίας θυσιάζονται τὰ πάντα, οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ ἡ λοιπὴ ὕλικὴ δημιουργία».

Εἰς τοὺς τοιοῦτους καιροὺς, οἱ ὁποῖοι ὑπὸ πολλῶν χαρακτηρίζονται ὡς «ἀποκαλυπτικοί», τὸ πρὸ 1900 ἐτῶν γραφὲν ἱερὸν βιβλίον τῆς «Ἀποκαλύψεως», τὸ ὁποῖον «περιέχει εἰς τὸ βάθος του αὐτὸ τοῦτο τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, ἀποκαλύπτει εἰς ἡμᾶς, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη ἀμαρτία καὶ αἱ δαιμονικαὶ καταστροφικαὶ δυνάμεις ὑπερηνίκησαν καὶ θὰ ὑπερηνικῶνται ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Κυρίου τῆς Ἱστορίας, Ὅστις εἶναι «τὸ Α καὶ τὸ Ω... ὁ Ὦν, καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ Παντοκράτωρ» (Ἀποκ. α' 8).

Καταδίκη τοῦ «ἐθνικιστικοῦ φανατισμοῦ»

Τὸ Μήνυμα τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀναφερόμενον προφανῶς εἰς σχολιασμοὺς περὶ τῶν ἐν περιοχαῖς τῆς πρώην Γιουγκοσλαβίας πολεμικῶν συγκρούσεων, δίδει ἀπάντησιν εἰς τοὺς ἐν τῇ Δύσει κατηγοροῦντας τὴν Ὁρθοδοξίαν ὡς ὑποθάλλουσαν ταύτας καὶ οὕτως ἐμφανίζοντας «σκοπίμως ἢ ἐξ ἀγνοίας ἀνακριβῆ καὶ διεστρεβλωμένην τὴν εἰκόνα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας».

Ὡς τονίζουν οἱ Σεπτοὶ πνευματικοὶ Ἡγέται τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, «ἡ Ὁρθόδοξος ἐκκλησιαστικὴ ἀντίληψις περὶ “ἔθνοους” οὐδαμῶς ἐμπεριέχει τὸ στοιχεῖον τῆς ἐπιθετικότητος καὶ τῶν συγκρούσεων μεταξὺ τῶν λαῶν, ἀλλ' ἀναφέρεται εἰς τὰς ἰδιαιτερότητας ἐνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν, εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῶν δικαίωμα, ὅπως διατηροῦν καὶ καλλιμεροῦν τὸν πλοῦτον τῆς παραδόσεώς των καὶ συνεισφέρουν διὰ τοῦ τρόπου τούτου εἰς τὴν πρόοδον, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν καταλλαγὴν πάντων τῶν ἀνθρώπων. Διὸ καὶ καταδικάζομεν πάντα ἐθνικιστικὸν φανατισμὸν, δυνάμενον νὰ ὀδηγήσῃ εἰς διαίρεσιν καὶ μίσος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, εἰς ἀλλοίωσιν ἢ ἀφανισμὸν τῶν πολιτισμικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἰδιαιτεροτήτων ἄλλων λαῶν

τῆς γῆς καὶ εἰς τὴν καταπάτησιν τοῦ ἱεροῦ δικαιώματος τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀξιοπρεπείας τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου καὶ τῶν ἐκασταχοῦ μειονοτήτων».

Πανορθόδοξος ἑορτασμὸς τοῦ ἔτους 2000 μ.Χ.

Ἐπὶ τῇ ἐγγιζούσῃ λήξει τῆς δευτέρας μετὰ Χριστὸν χιλιετίας καὶ τῆς ἀνατολῆς τοῦ 21ου αἰῶνος, τὸ αὐτὸ Μήνυμα, προϋποθέτον σαφῶς ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι δὲν θὰ μετάσχουν τῶν ὑπὸ τοῦ Βατικανοῦ ἐτοιμαζομένων ἐκτεταμένων σχετικῶν πανηγυρικῶν ἐκδηλώσεων, προαναγγέλλει τὴν ὀργάνωσιν πανορθόδοξου ἑορτασμοῦ τοῦ ἰωβηλαίου τοῦ ἔτους 2000, δοθέντος ὅτι «ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν δύναται ν' ἀφήσῃ τὴν ἐπέτειον ταύτην ἀπαράτηρητον, καίτοι βεβαίως δὲν ἀγνοεῖ, ὅτι ἡ καταμέτρησις τοῦ χρόνου εἰς χιλιετίας ἢ ἄλλας χρονικὰς μονάδας ἀποτελεῖ συμβατικὴν ἐν τῇ οὐσίᾳ πράξιν. Τὸ γεγονὸς, ὅτι ὁ ἱστορικὸς χρόνος καταμετρεῖται ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸν Χριστὸν, καλεῖ κατ' ἐξοχὴν τοὺς εἰς Χριστὸν πιστευόντας, ὅπως ἐπισημάνουν τὴν ἱστορικὴν ταύτην καμπὴν καὶ χρησιμοποιήσουν αὐτὴν ὡς εὐκαιρίαν ἀποτιμήσεως τῶν μεγάλων γεγονότων τοῦ λήγοντος αἰῶνος καὶ ἐκτιμήσεως τῶν προβλημάτων καὶ δυνατοτήτων τοῦ νέου, σὺν Θεῷ, ἀνατέλλοντος αἰῶνος».

Κατὰ τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος ἑορτασμὸν, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία «θὰ δοξολογήσῃ τὸν Κύριον τῆς ἱστορίας δι' ὅσα παρέσχε τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ κόσμῳ Αὐτοῦ κατὰ τὸν λήγοντα αἰῶνα, δοξάζουσα τὸν Θεόν, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ ἀγίου τῆς Ἐκκλησίας Πατρός, «πάντων ἔνεκεν», θὰ ἐπικαλεσθῆ δὲ τὴν χάριν, τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν ἀντίληψιν Αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν κόσμον Αὐτοῦ κατὰ τὴν προσεχῆ χιλιετίαν».

Οἰκουμενικὴ Κίνησις

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς οἰκουμενικοὺς διαλόγους, ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος καὶ οἱ λοιποὶ Σεπτοὶ Προκαθημένοι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν μετὰ κρυσταλλίνης διαυγείας ἐπεσήμαναν ἀφ' ἑνὸς τὴν χρησιμότητα τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰς ἐν αὐτῇ ἐκτροπὰς, ὡς καὶ τὰ ἐπιπροσθούντα εἰς τὴν ἐπιτυχίαν αὐτῆς ἐμπόδια. Οὕτω τονίζονται τὰ ἐξῆς:

«Ἡ δημιουργικὴ ἀναβίωσις τοῦ πνεύματος τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ὄχι μόνον ἐβοήθησε τὸν σύγχρονον θεολογικὸν καὶ ἐκκλησιαστικὸν κόσμον εἰς τὴν ἀνανέωσιν τῆς ζωῆς τῶν κατὰ τόπους ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν ἐν γένει, ἀλλὰ προσέφερεν ἐπίσης εἰς τοὺς διαφόρους ὀργανισμοὺς τῆς συγχρόνου Οἰκουμενικῆς Κινήσεως καὶ εἰς τοὺς συναφεῖς διμερεῖς καὶ πολυμερεῖς Θεολογικοὺς Διαλόγους τὴν μαρτυρίαν τῆς μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐν γένει Οἰκουμενικὴ Κίνησις, τῆς ὁ-

ποίας ἡ παρουσία περὶ τὰ τέλη τῆς ληγοῦσης χιλιετίας ὑπῆρξεν ἔντονος καὶ ἀνεπτέρωσεν ἱερὰς ἐλπίδας μεταξὺ τῶν διηρημένων Χριστιανῶν, ἀπετέλεσε σημαντικὸν χώρον μαρτυρίας, ἀναδείξεως καὶ συμβολῆς τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας. Ἀτυχῶς ὁμως αἱ κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετίαι παρατηροῦμεν κρίσεις εἰς τοὺς κόλπους τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως ἐπιβάλλουν εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τὴν ἀνάγκην ἀντιστάσεως πρὸς τοιαύτας ἐκτροπὰς καὶ τὴν προβολὴν τῆς γνησίας Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας. Φρονούμεν ἰδιαιτέρως, ὅτι ἡ Οὐνία καὶ ὁ Προσηλυτισμὸς ἀποτελοῦν σοβαρὰ ἐμπόδια εἰς τὴν πρόοδον τοῦ διαλόγου ἡμῶν μετὰ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ τῶν Διαμαρτυρομένων.

Τὸ «οἰκολογικὸν πρόβλημα»

Ἐπειτα, διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν, οἱ κατευθύνοντες τὰς τύχας τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν Ἐκκλησιαστικοὶ Ἠγέται ἀνεφέρθησαν συνοπτικῶς εἰς τὸ «οἰκολογικὸν πρόβλημα», εἰς τὸ ὁποῖον ἄλλως τε ἦτο ἀφιερωμένον καὶ τὸ ἐν πλῶ πραγματοποιηθὲν Διεθνὲς Ἐπιστημονικὸν Συμπόσιον, τὸ ὁποῖον ὠργανώθη ὑπὸ τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων καὶ τοῦ ὁποῖου μετέσχον μεγάλοι προσωπικότητες τῶν δύο ἡμισφαιρίων.

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου οἱ Σεπτοὶ Προκαθημένοι τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀφοῦ ὑπέμνησαν «τὸ ζῶηρον καὶ ἔντονον ἐνδιαφέρον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς ὀρθὴν χρῆσιν τοῦ περιβάλλοντος», ἐτόνισαν τὰ ἑξῆς: «Ἦδη κατὰ τὴν προηγουμένην ἐν Φαναριῶ Σύναξιν ἡμῶν διεδηλώσαμεν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο. Ὑπενθυμίζομεν δ' ὅτι πρωτοβουλία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὠργανώθησαν συνέδρια καὶ ὠρίσθη ἡ 1η Σεπτεμβρίου ἐκάστου ἔτους ὡς ἡμέρα προσευχῶν διὰ τὴν προστασίαν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Διαδηλοῦμεν καὶ αὐτίς, ὅτι θεωροῦμεν τὸ θέμα τοῦτο ἐξῆχος σοβαρὸν καὶ καλοῦμεν ἀπαντας εἰς ἐγρήγορον καὶ λήψιν ὅλων τῶν ἀναγκαίων μέτρων διὰ τὴν διάσωσιν καὶ προστασίαν τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία θεωρεῖ τὸν ἄνθρωπον οἰκονόμον καὶ οὐχὶ ἰδιοκτήτην τῆς ὕλης κτίσεως, τὴν ἀντίληψιν δὲ ταύτην ἐκφράζει ἰδιαίτερος ὅλως ἡ ἀσκητικὴ καὶ λατρευτικὴ — μάλιστα δὲ ἡ εὐχαριστιακὴ — αὐτῆς παράδοσις καὶ ἐμπειρία. Εἶναι ἀνάγκη σήμερον, ὅπως ἀπαντες ἐπιδειξώμεν ἀγάπην καὶ τηρήσωμεν ἀσκητικὴν στάσιν ἐναντι τῆς φύσεως».

«Ἐν ὀνόματι τοῦ κανονικοῦ Ἐπισκόπου»

Ἡ Σύναξις τῶν Ὀρθοδόξων Προκαθημένων δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μείνῃ ἀδιάφορος ἐνώπιον τοῦ γεγονότος, ὅτι σοβαραὶ παρεκκλίσεις παρατηροῦνται, ὡς μὴ ὠφελε, ἐνιαχοῦ ὡς πρὸς τὴν ἀδειαν καὶ τὸ μνημόσυνον τοῦ κανονικοῦ Ἐπισκόπου ἐν τῇ Ἁγίᾳ Ἀναφορᾷ, ἐνῶ ὁ τρόπος τῆς τελέσεως τῆς Θείας Λειτουργίας καὶ τῆς ὅλης λατρείας ἐμφανίζει ἐνίοτε ξένας πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον παράδοσιν ἐπιδράσεις.

Διὰ τοῦτο ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος Μηνύματι τονίζεται, ὅτι «ἡ Θεία Εὐχαριστία, τελουμένη ἐκάστοτε

ὑπὸ τὴν προεδρίαν ἢ ἐν ὀνόματι τοῦ κανονικοῦ Ἐπισκόπου τοῦ τόπου, ἀποτελεῖ τὸν ἄξονα καὶ τὸ κριτήριον τῆς ὅλης ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἀποκαλύπτουσα τὸ βαθύτερον καὶ ἐσχατον νόημα τῆς ὑπάρξεως ὅλης τῆς κτίσεως, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ κοινωνία ἐν τῇ ζωῇ τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ.

»Καθίσταται, ὡς ἐκ τούτου, πρόδηλον τοῦτο μὲν, ὅτι ἡ Θεία Εὐχαριστία δέον νὰ τελεῖται πάντοτε ἐν ὀνόματι τοῦ κανονικοῦ Ἐπισκόπου καὶ τῇ ἀδείᾳ αὐτοῦ, διὰ νὰ εἶναι ἔγκυρος καὶ σωστικὴ διὰ τοὺς μετέχοντας, τοῦτο δέ, ὅτι ὁ τρόπος τῆς τελέσεως αὐτῆς δέον νὰ εἶναι ὁ ἀρμοζὼν εἰς τὴν φύσιν καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτῆς ὡς εἰκόνας τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἐσχατοῦ νοήματος τῶν ὄντων. Τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον, διότι ἀτυχῶς σοβαραὶ παρεκκλίσεις παρατηροῦνται ἐνιαχοῦ ὡς πρὸς τὴν ἀδειαν καὶ τὸν μνημόσυνον τοῦ κανονικοῦ Ἐπισκόπου ἐν τῇ Ἁγίᾳ Ἀναφορᾷ, ἐνῶ ὁ τρόπος τῆς τελέσεως τῆς Θείας Λειτουργίας καὶ τῆς ὅλης λατρείας ἐμφανίζει ἐνίοτε ξένας πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον παράδοσιν ἐπιδράσεις».

Σειρὰ δυσκολιῶν ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Κινήσει

Ἐν τῷ Ὀρθοδόξῳ Κέντρῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (Σαμπεζύ, Γενεύη), ὡς ἀνεφέρθη ἐν τοῖς «Χρονικοῖς» τοῦ προηγουμένου τεύχους, ἐγένετο σύσκεψις ἐκπροσώπων πᾶσων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πρὸς ἐξέτασιν τοῦ θέματος «Κοινὴ ἀντίληψις περὶ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ μελλοντικοῦ προσανατολισμοῦ αὐτοῦ».

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἐν τῇ Ἐκθέσει, ἥτις περιλαμβάνει τὰ πορίσματα τῶν σχετικῶν εἰσηγήσεων καὶ συζητήσεων, μετὰ τὴν ἐπισήμανσιν τῶν θετικῶν πτυχῶν τῆς ἀναγκαίας συμμετοχῆς τῶν Ὀρθοδόξων εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν, ἀναφέρεται καὶ σειρὰ δυσκολιῶν, αἱ κυριώτεραι τῶν ὁποίων, ὡς μνημονεύονται ὑπὸ τοῦ Δελτίου «Ἐνημέρωσις», εἶναι αἱ ἑξῆς: α) Ὁ διάλογος ἐν τοῖς πλαισίοις τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν δὲν ἔφερε τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα. β) Εἰς πολλοὺς οἰκουμενικοὺς ἐταίρους ὑπάρχει τάσις σχετικοποιήσεως τῆς ἐννοίας τῆς αἰρέσεως. γ) Ὁρισμέναι Ἐκκλησίαι μέλη τοῦ ΠΣΕ, παραθεωροῦσαι πᾶσαν ἐννοίαν τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, ἀσκοῦν προσηλυτισμὸν εἰς βάρος τῶν Ὀρθοδόξων. δ) Ἡ λεγομένη «περιεκτικὴ γλῶσσα» (συγκριτιστικοῦ χαρακτῆρος) δημιουργεῖ ἀνυπερβλήτα θεολογικὰ προβλήματα. ε) Συγκριτιστικαὶ τάσεις παρατηροῦνται καὶ εἰς τὰς σχέσεις τῶν Χριστιανῶν πρὸς τὰ λοιπὰ θρησκευόμενα. στ) Τὰ λειτουργικὰ προβλήματα δημιουργοῦνται καὶ ἐκ τῶν λατρευτικῶν συνάξεων, τῶν ὁποίων μετέχουν ὀρθόδοξοι καὶ ἑτεροδόξοι. Ἐν σχέσει πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο σημείον ἡ Ἐκθεση ἀναφέρει, ὅτι οἱ Ὀρθόδοξοι ἀντιπρόσωποι παρίστανται εἰς τὰς συνάξεις ταύτας «κατ' οἰκονομίαν» καὶ ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι τόσον τὸ περιεχόμενον τῶν προσευχῶν, ὅσον καὶ τὸ χρησιμοποιούμενον τυπικὸν συμβιβάζονται πρὸς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὸ λειτουργικὸν ἦθος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ε.Δ.Θ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

Τῆς Πέμπτης 5 Ὀκτωβρίου 1995

Ἡ Δ.Ι.Σ. κατὰ τὴν Συνεδριάν Αὐτῆς τῆς 4ης Ὀκτωβρίου 1995 καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ 7ης Σεπτεμβρίου 1995 ἀπόφασιν Αὐτῆς, διὰ τῆς ὁποίας ὑπεμνήσκατο εἰς τοὺς τρεῖς ἐνδιαφερομένους Μητροπολίτας ἢ δυνατότης νὰ προσέλθουν εἰς τὴν Διαρκή Ἱεράν Σύνοδον, μετὰ καὶ τὴν ἀπὸ 20.10.1994 ἀπόφασιν τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, διὰ νὰ συζητήσουν τὴν ἐν ἐκκλησιαστικῇ οἰκονομίᾳ καὶ ἐπιχειρῶν ῥυθμισιν τοῦ προβλήματός των, ἡ Δ.Ι.Σ. ἀπεδέχθη ἐπιθυμίαν των, διερμηνεύθεισαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθίμου, περὶ ἀκροάσεώς των ὑπὸ τῆς Δ.Ι.Σ. Συνοδικῶς ἀπεφασίσθη τὰ Μέλη τῆς Διαρκούς Ἱεράς Συνόδου, ἀπόντος τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου, νὰ ἀκούσουν τοὺς 3 Μητροπολίτας ἐν συσκέψει, εἰς τὴν ἐντευκτήριον αἴθουσαν τοῦ Συνοδικοῦ Μεγάρου, διὰ νὰ ἀναπτύξουν τὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος θέσεις των καὶ παρεκλήθη ὁ Σεβ. Ἀντιπρόεδρος τοῦ σώματος νὰ μεταφέρει ταύτας ἐνώπιον Αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐπομένην Συνεδριάν.

Πραγματοποιήθεισας αὐθημερὸν τῆς συναντήσεως τῶν μελῶν τῆς Δ.Ι.Σ. μετὰ τῶν ἐν λόγῳ Ἀρχιερέων κατὰ τὴν Συνεδριάν τῆς ἐπομένης 5ης Ὀκτωβρίου 1995 ὁ Σεβ. Φίλιππων κ. Προκόπιος μετέφερε ἐνώπιον τῆς Δ.Ι.Σ. τὸ περιεχόμενον τῆς μετ' αὐτῶν συζητήσεως, καθ' ἣν διεπιστώθη ὅτι οὗτοι ἀμετακινήτως ἐμμένουν εἰς τὰς ἀπόψεις των αἰτούμενοι τὴν ἄρσιν τοῦ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιβληθέντος ἐπιτιμίου «τῆς ἀκοινωνησίας» καὶ διεκδικοῦν τὰς Μητροπόλεις τῶν ὁποίων ἐξέπεσον ἀποφάσει τῆς Ἐκκλησίας. Κατόπιν τούτων ἡ Δ.Ι.Σ. ἀποσαφηνίζει ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέχεται τὴν ῥυθμισιν τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν τῆς μόνον ὡς ἐπ' αὐτῶν ἀποφαίνονται τὰ ἀρμόδια Ἐκκλησιαστικὰ ὄργανά της, κατὰ τοὺς ὅρισμους τῶν Ἱερῶν Κανόνων, καὶ ὅτι ἡ μόνη λύσις οἰουδήποτε προβλήματος εἰς τὸν χῶρον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ μετάνοια καὶ ἡ ὑπακοή εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία πάντοτε ἀποφαίνεται «ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ».

(Ἀπὸ τὸ Γραφεῖο Τύπου τῆς Ἱεράς Συνόδου)

Τὴν Δευτέραν 4ην Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. τὴν Ἀρχιεπισκοπικὴν τῆς Ἱεράς Συνόδου ἐπισκέφθη ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Βοστώνης κ. Μεθόδιος (Ἱεράρχης τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου).

Τὴν Τρίτην 5 Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. τὴν Ἀρχιεπισκοπικὴν τῆς Ἱεράς Συνόδου ἐπισκέφθησαν ὁ Πανιερ. Ἀρχιεπίσκοπος Βιαιουσόκ καὶ Γκντάσκ κ. Σάββας (Ἱεράρχης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας), ὁ Πανιερ. Ἀρχιεπίσκοπος Κοστρομά καὶ Γάλιτς κ. Ἀλέξανδρος (Ἱεράρχης τοῦ Πατριαρχείου Ρωσίας) καὶ οἱ Θεοφ. Ἐπίσκοποι Τράλλεων κ. Ἰσιδώρος (Ἱεράρχης τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου) καὶ Κανώπου κ. Φιλήμων (Ἱεράρχης τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας).

Τὴν 6ην καὶ 7ην Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ προήδρευσε τῶν κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον τακτικῶν ἐργασιῶν τῆς Δ.Ι. Συνόδου τῆς 139ης Συνοδικῆς Περιόδου. Μετὰ τὴν καθιερωμένην τελετὴν ὁ Μακαριώτατος προσεφώνησε τοὺς

Σεβ. Συνοδικοὺς Συνέδρους - μέλη τῆς νέας Συνοδικῆς Περιόδου εὐχηθεῖς εἰς αὐτοὺς τὰ προσήκοντα.

Τὴν 11ην Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. ἡμέραν Δευτέραν τὴν Ἀρχιεπισκοπικὴν τῆς Ἱεράς Συνόδου ἐπισκέφθη ὁμιλος Φοιτητῶν τῆς Μπελεμεντείου Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας.

Τὴν 12ην Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. ἡμέραν Τρίτην τὴν Ἀρχιεπισκοπικὴν τῆς Ἱεράς Συνόδου ἐπισκέφθη ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Μελόης κ. Φιλόθεος (Ἱεράρχης τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου).

Τὴν 13ην Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. ἡμέραν Τετάρτην τὴν Ἀρχιεπισκοπικὴν τῆς Ἱεράς Συνόδου ἐπισκέφθη ὁμιλος Φοιτητῶν τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς Πετρούπολεως.

Τὴν 19ην Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. ἡμέραν Τρίτην, τὴν Ἀρχιεπισκοπικὴν τῆς Ἱεράς Συνόδου ἐπισκέφθη ὁ Πανιερ. Ἐπίσκοπος Βουδιμίου κ. Δανιὴλ (Ἱεράρχης τοῦ Πατριαρχείου Σερβίας).

Τὴν 21ην Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. ἡμέραν Πέμπτην τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἐπισκέφθη ὁ ἐνταῦθα παρεπιδημῶν Μακαρ. Πατριάρχης Σερβίας κ. Γερμανὸς συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ πανιερ. Ἐπισκόπου Μπάτσκα κ. Εἰρηναίου, εἰς τὸ ἐν τῇ Ἱερά Συνόδῳ Γραφεῖον Αὐτοῦ καὶ ἐπέδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν ὑφίστην τιμητικὴν διάκρισιν τῆς Σερβικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὸ παράσημον τοῦ Ἀγ. Σάββα Α' τάξεως, εἰς ἔκφρασιν αἰσθημάτων τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν ποιικιλτοδρόπως προσφερομένην ἀνθρωπιστικὴν βοήθειαν πρὸς τὸν χειμαζόμενον ἐκ τῶν δεινῶν τοῦ πολέμου ὁμόδοξον Σερβικὸν λαόν.

Τὴν 25ην Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. ἡμέραν Δευτέραν τὴν Ἀρχιεπισκοπικὴν τῆς Ἱεράς Συνόδου ἐπισκέφθη ὁ Πρόεδρος καὶ τὰ μέλη τῆς Prison Fellowship International καὶ ἔσχον συζήτησιν ἐπὶ θεμάτων ἀφορώντων εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν ταῖς φυλακαῖς.

Τὴν 26ην Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. ἡμέραν Τρίτην ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ μετέβη εἰς Πάτμον καὶ μετέσχε τῆς συνάξεως τῶν προκαθημένων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἐορταστικῶν ἐκδηλώσεων ἐπὶ τῇ 1900ῇ ἐπετειῶ τῆς συγγραφῆς ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Ἱεροῦ Βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως ἐν τῇ Ἱερᾷ Νήσῳ.

Τὴν 27ην Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. ἡμέραν Τετάρτην τὴν Ἀρχιεπισκοπικὴν τῆς Ἱεράς Συνόδου ἐπισκέφθη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. Ἰάκωβος (Ἱεράρχης τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου).

Τὴν 28ην Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. ἡμέραν Πέμπτην τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἐπισκέφθησαν εἰς τὸ ἐν τῇ Ἱερά Συνόδῳ Γραφεῖον Αὐτοῦ οἱ ἐνταῦθα παρεπιδημούντες, Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ πανιερ. Μητροπ. Πάφου κ. Χρυσοστόμου καὶ ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Φινλανδίας κ. Ἰωάννης.

Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Τὴν 9ην Ἰουνίου ἀνεκρηγύθη διδάκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν (Τμῆμα Θεολογίας - Τομεὺς Πατερικῶν Σπουδῶν - Ἱστορίας Δογμάτων καὶ Συμβολικῆς) ὁ Πανσο.

ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομος Σαββάτος, ὑποβιβάων ἐναίσιμον ἐπὶ διδασκαλία διατριβὴν ἐπὶ τοῦ θέματος: «Ἡ θεολογικὴ ὀρολογία καὶ προβληματικὴ τῆς Πνευματολογίας τοῦ Γρηγορίου Β' τοῦ Κυπρίου».

Ὁ Πανοσ. ἀρχιμανδριτῆς ἀπόφοιτος τῆς Ἀνωτέρας Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν (1980-83) καὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (1983-87) ἔτυχε ὑποτροφίας ὑπὸ τῆς *Comité Catholique pour la collaboration culturelle* καὶ ἐπραγματοποίησεν πλήρη κύκλον μεταπτυχιακῶν σπουδῶν ἐν Ρώμῃ καὶ Στρασβούργῳ εἰς τὴν Βυζαντινὴν Θεολογίαν καὶ τὴν Οἰκουμενικὴν κίνησιν, λαβὼν μὲ ἄριστα (*summa cum laude*) τὸ μεταπτυχιακὸν αὐτοῦ δίπλωμα, ἐνῶ παραλλήλως ἔλαβε καὶ τὸ πτυχίον ἀπὸ τῆς *Scuola Vaticana di Paleografia e diplomatica*. Τὸ ἔτος 1988 ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ τὸ 1990 πρεσβύτερος ὑπὸ τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Γέροντος Ἐφέσου κ. Χρυσοστόμου, ὑπηρετεῖ δὲ ὡς ἐφημέριος εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Περιστερίου καὶ ὡς Γραμματεὺς τῆς Σ. Ἐπιτροπῆς τοῦ Γραφείου Σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως.

Ἐπὶ τῇ 125ετηρίδι τοῦ Οἴκου Διακονισσῶν τῆς Φρανκφούρτης

Ὁ ἐν Φρανκφούρτῃ Οἶκος Διακονισσῶν (*Frankfurter Diakonissenhaus*), ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τοῦ Ἰωβηλαίου τῶν 125 ἐτῶν τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἐξέδωκεν ὡς Παράρτημα τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδόμενου λαμπροῦ περιοδικοῦ «*Getrost und freudig*» καλλιτεχνικὸν ἑορταστικὸν τόμον ὑπὸ τὸν τίτλον «*Festschrift – 125 Jahre Frankfurter Diakonissenhaus 1870-1995*» ἐκ 240 σελίδων.

Ὁ τόμος οὗτος περιέχει ἐν πρώτοις εὐχαριστήριον χαιρετισμὸν πρὸς πάντας τοὺς καθ' οἷονδήποτε τρόπον συνδεομένους μετὰ τῆς ἀκτινοβόλου ταύτης διακονικῆς Ἀδελφότητος καὶ πρὸς τοὺς συντελέσαντας εἰς τὴν ἐκδοσὴν αὐτοῦ. Τὸν χαιρετισμὸν τοῦτον ἀπηύθυνεν ἡ Προϊσταμένη (*Vorsteherin*) Διακόνισσα Ruth Alterhoff, ὁ Προϊστάμενος ἱερεὺς (*Vorsteher Pfarrer*) Christof Warnke, ὡς καὶ ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Προεδρείου τοῦ Ἰδρύματος (*Vorsitzender*) Dr. Horstmar Stauber. Ἐν συνεχείᾳ ἡ πολὺ γνωστὴ ἐν τῷ διεθνῇ οἰκουμενικῷ διακονικῷ ἔργῳ Ἀναπληρώτρια Προϊσταμένη (*Stellvertretende Vorsteherin*) Διακόνισσα Hanna Lachenmann, — ἣτις διεδέχθη εἰς τὴν θέσιν ταύτην τὴν ἀείμνηστον Διακόνισσαν Margarete Lachenmann καὶ ἣτις σήμερον ἡγεῖται τοῦ συντακτικοῦ ἔργου τοῦ μνημονευθέντος περιοδικοῦ —, ἐν προλογικῷ σημειώματι ἀναφέρει πῶς συνεκεντρώθη τὸ ἐν τῷ τόμῳ περιεχόμενον ὕλικόν.

Τὸ ὕλικόν τοῦτο πρῶτον ἀναφέρεται εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ ἐν Φρανκφούρτῃ «Οἴκου Διακονισσῶν», ἣτις προβάλλει πλῆθος ἡρωϊδῶν τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ τοῦ διακονικοῦ ἔργου ἀφ' ἑτέρου ἀναφέρει τοὺς σημερινοὺς τομεῖς, χαρακτηριστικὰς πτυχὰς καὶ στιγμιότυπα τῆς ὑπὸ τοῦ Οἴκου ἀναπτυσσομένης ἐκτεταμένης καὶ πολυπύχου διακονίας (λ.χ. εἰς τὴν περιθάλψιν ἀσθενῶν ἐν τοῖς νοσοκομείοις, εἰς τὴν Σχολὴν Νοσοκόμων, εἰς τοὺς Οἴκους γηριατρικῆς προνοίας καὶ περιθάλψεως ἐνηλίκων, εἰς τὸ ψυχοθεραπευτικὸν ἔργον, εἰς τὴν φροντίδα ὑπὲρ τῆς παιδικῆς ἡλικίας, εἰς τὸ ἐνοριακὸν ποιμαντικὸν καὶ κατηχητικὸν ἔργον, εἰς τὴν λατρευτικὴν ζωὴν, εἰς τὸ ἐκπαιδευτικὸν ἔργον, εἰς τὴν ἐκπαιδεύουσαν Κοινωνικὰς Λειτουργοὺς Σχολὴν Κοινωνικῆς Παιδαγωγικῆς) καὶ τρίτον παρουσιάζει ποικίλας πτυχὰς τῆς ἠθολογημένης ἐν τῇ ἀδελφότητι ζωῆς τῶν διακονισσῶν, αἱ ὁ-

ποῖα εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου ἀφιερωμένα εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν καὶ εἰς τὴν περιθάλψιν Αὐτοῦ ἐν τῷ προσώπῳ τῶν συνανθρώπων των. Ὁ Τόμος κατακλείεται ὑπὸ πολλῶν Εὐρητηρίων, τὰ ὁποῖα καθιστοῦν τὸν Τόμον πολὺ εὐχρηστον. Τὸ πλῆθος τῶν ὡραίων καὶ εὐγλώττων φωτογραφιῶν (προσώπων, οἰκοδομημάτων, τοποθεσιῶν, πτυχῶν τοῦ ἔργου κ.τ.τ.) συντελεῖ εἰς τὸ νὰ καθίσταται ὁ Τόμος ἐξόχως ἐποπτικός. Τὰ ἐξιστορούμενα καὶ περιγραφόμενα ἐκτυλίσσονται κατὰ ζωντανὸν τρόπον ἐνώπιον τῶν πνευματικῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀναγνώστου.

Ὁφείλονται συγχαρητήρια καὶ ἐπαινοὶ ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν Διακόνισσαν Hanna Lachenmann διὰ τὸ ἡγετικὸν συντονιστικὸν τῆς ἔργον εἰς τὴν προετοιμασίαν τοῦ Τόμου καὶ διὰ τὰς πολλὰς σελίδας αὐτοῦ, τὰς ὁποίας ἡ ἴδια ἔγραψε μετὰ ἐπίτονον ἐρευνητικὴν ἐργασίαν, ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν Διακόνισσαν Elisabeth Breitenbach, ἣτις ἐμερίμνησε διὰ τὴν συγκέντρωσιν τοῦ φωτογραφικοῦ ὕλικου καὶ διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν διαμόρφωσιν τοῦ Τόμου, καὶ τρίτον εἰς τοὺς λοιποὺς συνεργαζομένους καὶ συνεργαζόμενας ἐν αὐτῷ, ἐκ τῶν ὁποίων ἀναφέρονται κατὰ σειρὰν οἱ ἑξῆς: Prof. Dr. Karl Huth, Brigitte Nink-Grebe, Sabine Exner, Ute Voss, Klaus Vering, Egon Hild, Gabriele Kasper, Barbara Hirt (*Pfarrerin*) καὶ αἱ Διακόνισσαι Gerda Brügelmann, Anneliese Friese, Marlis Raab, Christine Schirmeister, Gerda Jockel καὶ Rosemari Koch. Εἰς τὴν ἐτοιμασίαν τοῦ τόμου ἐβοήθησαν ἐπίσης ἡ Frau Edith Stapler καὶ αἱ Διακόνισσαι Hildegard Westphal καὶ Christine Wittkamp.

Διὰ τὴν ζωὴν τῶν Διακονισσῶν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς ἀδελφότητος ὁ γράφων μετὰ χαρᾶς καὶ συγκινήσεως ἀνέγνωσεν ἐν τῷ Τόμῳ σχετικὰ ἄρθρα, ἐκτὸς ἄλλων, τοῦ Προϊσταμένου Christof Warnke, τῆς Προϊσταμένης Διακονίσσης Ruth Alterhoff καὶ τῆς μέχρι τοῦ ἔτους 1990 Προϊσταμένης (*nun Vorsteherin im Ruhestand*) Anneliese Oehlert. Τὴν τελευταίαν ὡς Διακόνισσαν, ὅπως καὶ τὴν ἀείμνηστον Προϊσταμένην τότε Διακόνισσαν Elly Schwedtke, πρὸ 42 ἐτῶν, τῷ 1953 εἶχε παρουσιάσει εἰς τὸν γράφοντα ὁ τότε Προϊστάμενος τοῦ Οἴκου ἀείμνηστος *Pfarrer* Dr. Karl Dettmering, ὁ ὁποῖος ποικιλοτρόπως εἶχε συνδράμει τὸν γράφοντα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μετεκπαιδεύσεώς του ἐν Marburg (Lahn).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Διόρθωσις

Ἡ σύνθεσις τοῦ Πρωτοβαθμίου διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Συνοδικοῦ Δικαστηρίου εἶναι ἡ κάτωθι:

α) Πρόεδρος: Ὁ Σεβ. Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Προκόπιος.

β) Τακτικὰ Μέλη οἱ Σεβ. Μητροπολίται: Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθίμος, Ἀργολίδος κ. Ἰάκωβος, Φωκίδος κ. Ἀθηναγόρας καὶ Ἄρτης κ. Ἰγνάτιος, μὲ ἀναπληρωτὴν τὸν Σεβ. Ν. Ἰωνίας κ. Κωνσταντῖνον καὶ οὐχὶ ὡς ἐκ παραδρομῆς ἐγράφη εἰς τὸ τεῦχος τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ίωάννου Δ. Δημοπούλου, **ΤΑ ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΑΛΙΑΚ-ΜΟΝΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ**, Θεσσαλονίκη 1994, σσ. 912.

Χάρη στη γενναιοδωρία του Οικονόμου π. Ίω. Κ. Βατάλη και την φροντίδα του π. Λεωνίδα Ψαριανού, έφθασε στα χέρια μου ό πολύτιμος και όγκώδης αυτός τόμος, που όφείλεται στην επί δεκαετίες όλόκληρες μελέτη και άκαταπόνητη προσπάθεια του κ. Ίω. Δ. Δημοπούλου. Ό σ. δέν είναι ούτε φιλόλογος ούτε θεολόγος. Έχει σπουδάσει οικονομικές έπιστήμες, τις όποιες έγκαίρως έγκατέλειψε για ν' άφοσιωθεί στη διακονία της Έκκλησίας, όλοκληρωτικά. Επί σαράντα χρόνια ύπηρετησε πιστά στην Έρα Μητρόπολη Σερβίων και Κοζάνης, ως Γραμματεός. Καταγόμενος από τó γραφικό χωριό Πολύρραχο (κοντά στα Σέρβια), έπιδόθηκε με ζήλο και άφοσίωση στην πνευματική διακονία και ιστορία του τόπου, δηλ. της περιοχής της Ί. Μητρο. Σερβίων και Κοζάνης, συλλέγοντας ύλικό που άφορρά όχι μονάχα την εκκλησιαστική μάλιστα και την γενικότερη ιστορία του τόπου. Άκουγα, πώς μόλις συνταξιοδοτήθηκε πριν λίγα χρόνια, κλείστηκε στο γραφείο του και προσπαθούσε να δαμάσει τó άπέραντο ύλικό που είχε μαζέψει τόσα χρόνια τώρα, μάλιστα δέν περιμένα τέτοια και τόσο μεγάλης σημασίας έργασια. Ό σ. υπερέβη πράγματι τις προσδοκίες μας, και τούτο είναι ό πρώτος λόγος να τόν ευχαριστήσουμε και να τόν συγχαρούμε. Από τά οικονομικά και τά ύπηρεσιακά της νεοελληνικής (έστω και ιερατικής) γραφειοκρατίας τόν βλέπουμε ξαφνικά να παρουσιάζεται μ' ένα έργο, που χρειάζεται ικανότητες ιστορικού, θεολόγου, αρχαιολόγου, λαογράφου, προικισμένου τέλους συγγραφέως! Ό ίδιος, με σεμνότητα και μετριοφροσύνη, έλαχιστοποιεί την άξια της προσφοράς του. Όμως, ό ειδικός αναγνώστης, και μόνο με τó ξεφύλλισμα του όγκώδους αυτού τόμου, σε μεγάλο σχήμα (24X30,5 έκατ.), θα ιδεί πώς τó βιβλίο δέν είναι άπλώς μιά προσπάθεια, μάλιστα ένας άθλος κυριολεκτικά!

Όπως μάλιστα έξιμολογείται στον Πρόλόγο του ό σ., μέσα στα σαράντα χρόνια της διακονίας του στη Γραμματεία της Ί. Μητροπόλεως, και ερχόμενος σε συχνή έπαφή με τόν τόπο, τά πρόσωπα και την ιστορία τους, προσπάθησε να πληροφορηθεί «για πρόσωπα και πράγματα και γεγονότα του παρελθόντος» (σελ. 9), σκόνταψε όμως στην έλλειψη τών στοιχείων και της ειδικής βιβλιογραφίας. Άρχισε, λοιπόν, την έρευνα, νύχτα-μέρα, σε όλους τούς πιθανούς χώρους όπου ύπόπτευε την ύπαρξη στοιχείων, ύλικού, για να καταγράψει πρόσωπα, κτίσματα εκκλησιαστικά κ.λπ. Καθ' όδόν, ωστόσο, διεπίστωσε πώς, δέν μπορείς εύκολα «να προσπεράσεις τó κάθε πρόσωπο, παραμερίζοντας και άγνοώντας τις πράξεις και τόν περίγυρο που τó άγγίζουν, και να παραγνωρίσεις τη μικρή ή όποια ιστορία συνδέεται με τις πράξεις του και τόν καιρό του. Και δέν ήταν, έπίσης, εύκολο να προσπεράσεις από κάθε ένορία, να περιορισθείς στα άυστηρώς θρησκευτικά, και ν' άγνοήσεις παντελώς τη

γενικότερη παρουσία και την κάποια πορεία του χωριού μέσα στο χώρο και στο χρόνο. Όλα, άλλωστε, εκκλησιαστικά και γενικότερα, είναι άνάμικτα και δέν μπορείς να τά ξεχωρίσεις...» (σελ. 7). Με αυτό τó σκεπτικό, ό κ. Δημόπουλος, χωρίς να φεισθεί κόπο ή δαπάνη, έχτισε με τó έργο του ένα μνημείο για την εκκλησιαστική και την γενικότερη ιστορία του τόπου, δηλ. της έπαρχίας της Έρας Μητροπόλεως Σερβίων και Κοζάνης, και δέν θα μπορεί πια κανείς να γράψει γι' άνάλογα θέματα της Κοζάνης δίχως να συμβουλευθεί τó σπουδαιότατο τούτο βιβλίο.

Άπό άποψη μεθόδου προσεγγίσεως τών θεμάτων, τó ύλικό επέβαλε στο συγγραφέα ν' ακολουθήσει ένα δρόμο άνάλογο προς τις άπαιτήσεις του δρομολογίου που είχε να κάμει. Προτάσει τά περι τών Έπισκόπων και της Μητροπόλεως γενικά (άπό τόν ε' αιώνα, που μαρτυρείται έπισκοπή Καισαρείας, ίσαμε σήμερα), έξετάζει την ιστορία τών Άρχιερέων που διακόνησαν τις ως τώρα έπισκοπές και τη σημερινή Μητρόπολη, εκθέτει την ιστορία τών Έρων Μονών και τών εκκλησιών. Ίδρυμάτων, ιστορεί τις λεπτομέρειες τών οικισμών και τών ένοριών τών μεγάλων εκκλησιών κέντρων (Κοζάνης και κωμοπόλεων Σερβίων και Βελβενδού), και κατόπιν μάλιστα δίνει λεπτομερώς τά σχετικά με τις ύπόλοιπες ένορίες όλων τών χωριών της Έπαρχίας, με την αλφαβητική σειρά τους, έτσι που ό πίνακας τών περιεχομένων να είναι και εύρετήριο συγχρόνως.

Ό σ. άγγίζει με γνώση αλλά και με ιδιαίτερη ευαισθησία τά πράγματα του τόπου. Σκύβει στην έπιγραφή και τά θεμέλια μιάς παλαιάς εκκλησίας, μάλιστα θαυμάζει και τόν υπεραιωνόβιο πλάτανο της Λευκοπηγής' περιγράφει την σοφή, πνευματική και ποιμαντική στοργή του σημερινού Μητροπολίτου Σερβίων και Κοζάνης για τόν λαό του Κυρίου, αλλά δέν άγνοεί και τó έργο του όλιγογράμματος ιερέως μιάς άπομακρυσμένης και φτωχής ένορίας της Έπαρχίας. Και μάλιστα δίνει, μαζί με τó περιγραφικό και ιστορικό κείμενο-πλαίσιο, και πλούσιο φωτογραφικό ύλικό παλαιότερων και νεωτέρων προσώπων, πραγμάτων, κτισμάτων, μνημείων. Είναι ένα έργο ζωής, που ευωδιάζει κερδί και θυμίαμα στη θεία λειτουργία της Έκκλησίας του Χριστού. Γραμμένο με άγάπη για τόν τόπο και με πολύ μεράκι. Με πόνο και αίσθημα, αλλά και με βαθειά συναίσθηση πνευματικής ευθύνης. Και λογοτεχνικό τάλαντο.

Φυσικά, σ' ένα τόσο μεγάλο έργο ήταν άδύνατο να μνή ξεφύγουν και λάθη, — τυπογραφικά ή άλλα. Ό σ. τó άναγνωρίζει, με μιά ταπεινοφροσύνη άξίεπαινη. Όστόσο, ένα τέτοιο έργο, δέν έπρεπε να ύποκύψει στον πειρασμό του μονοτονικού, όποιος κι άν ήταν οί δυσκολίες. Τούλάχιστον από λόγους έγγενους καλαισθησίας κ' εκκλησιαστικής παραδόσεως.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Δημ. Β. Γόνης, **ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ**, ἐκδ. Α', Ἀθήναι 1995, σσ. 238.

Ὁ καθηγητὴς Δημ. Γόνης θεωρεῖται, δικαιολογημένα, ὡς ἓνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους γνώστες τῆς ἱστορίας τῶν Σλαβικῶν Ἐκκλησιῶν –καὶ ἰδιαίτερα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας. Οἱ ἐπιστημονικὲς μονογραφίες καὶ τὰ μελετήματά του ἐντυπωσιάζουν τὸν «ἐπαρκῆ» καὶ τὸν εἰδικὸ ἀναγνώστη, γιὰ τὸν πλοῦτο τῶν ἀποκομιζομένων καρπῶν τῶν ἐρευνῶν του. Γιατὶ ὁ κ. Γόνης γράφει καὶ δημοσιεύει, πάντοτε, ὕστερ' ἀπὸ ἐξαντλητικὴ ἐρευνα τῶν πηγῶν του καὶ τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας. Οἱ ἀναγνώστες τῆς «Ἐκκλησίας» γνωρίζουν κ' ἐπιμολῶν δεόντως τὴν γνώμη τοῦ κ. Γόνης στὸ χῶρο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας, διαβάζοντας τὶς λεπτομερεῖς εἰδήσεις καὶ πληροφορίες, ποὺ δημοσιεύει γι' αὐτὴ τὴν Ἐκκλησία στὶς στήλες τῶν «Χρονικῶν» τῆς.

Ἡ «Ἱστορία» ποὺ σήμερα μᾶς παρουσιάζει, σ' αὐτὴ τὴν α' ἐκδοση, χωρὶς ἀμφιβολία ἔχει πολὺ μεγάλο ἐνδιαφέρον καὶ διαβάζεται πολὺ εὐχάριστα. Χωρὶς νὰ εἶναι μιὰ σχολαστικὴ καὶ ξερὴ καταγραφή ὀνομάτων, γεγονότων, χρονολογιῶν, κρίνει τὰ γεγονότα καὶ τὰ πρόσωπα καὶ πᾶει στὸ βάθος τῶν προβλημάτων. Εἶναι πολὺ εὐτυχεῖς οἱ φοιτηταὶ του, ποὺ ἔχουν σήμερα ἓνα ἐγχειρίδιο εὐσύννοπο καὶ σαφές γιὰ τὸ μάθημά τους' ἀλλὰ ἔχω τὴ γνώμη πὼς καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγνώστες, ποὺ θὰ διαβάσουν τὸ βιβλίο τοῦ κ. Γόνης πολὺ θὰ ὠφεληθοῦν. Ὁ σ. «διαβάζεται» στὸ σύγγραμμά του αὐτὸ τόσο εὐχάριστα ποὺ εἶναι σὰ νὰ τὸν ἀκούς ν' ἀφηγεῖται μιὰ ζωντανὴ περιπέτεια καὶ ἱστορία τῆς ἀδελφῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας!

Τὸ βιβλίο χωρίζεται σὲ ἕξι μεγάλα κεφάλαια: Α'. «Ἡ Ἐκκλησία στὸ Α' βουλγαρικὸ κράτος (681-971)». Β'. «Ἡ Ἐκκλησία στὸ Β' βουλγαρικὸ κράτος (1186-1393)». Γ'. «Ἀπὸ τὴν ἄλωση τοῦ Τυρνόβου ὡς τὴν ἐθνικὴ ἀφύπνιση (1393-1830 περίπου)». Δ'. «Ἀγῶνες πᾶν Βουλγάρων γιὰ ἐθνικὴ Ἐκκλησία». Ε'. «Ἡ βουλγαρικὴ ἐξαρχία ἀπὸ τὸ σχίσμα ὡς τὴν ἄρση τους», καὶ ΣΤ' «Ἡ Ἐκκλησία στὴν περίοδο τοῦ Κομμουνισμοῦ». Στὸ τέλος τοῦ βιβλίου παρεθέτει Πίνακα Ἀρχιεπισκόπων, Πατριάρχων, Ἐξάρχων, Ἀναπληρωτῶν Προέδρων τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας, καθὼς καὶ Πίνακα Ἡγεμόνων τῆς Βουλγαρίας. Ἐν εἶδει Ἐπιμέτρος εἶχε τὴν σοφί, καὶ χρησιμώτατη γιὰ ὅλους μας, ἐμπνευση, νὰ καταχωρίσει ὅλο τὸν «Καταστατικὸ Χάρτη τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας» (σελ. 173-233).

Ὁ κ. Γόνης ἔχει ἓναν εὐχάριστο καὶ χαριτωμένο τρόπο νὰ ἐκθέτει τὰ ἱστορικὰ γεγονότα καὶ νὰ τὰ κάνει ζωντανά. Ὁ ἀναγνώστης μαθαίνει ὄχι μονάχα γιὰ τὶς «ἀλλαξοβασίλειες» καὶ τὶς «ἀλλαξοπατριαρχίες», ἀλλὰ καὶ γιὰ πνευματικὰ γεγονότα, ὅπως ἡ εἰσαγωγή τοῦ Ἡουχασιμοῦ στὴ Βουλγαρία ἀπὸ τὸν ἅγιο Γρηγόριο τὸν Σιναΐτη, ἢ γιὰ τὶς περιέργες αἰρέσεις, ὅπως π.χ. ἐκεῖνη τοῦ Ἀδαμτισμοῦ, ποὺ δίδασκε τὴν ἐπιστροφή στὴν προπρωτοπικὴ γυμνότητα τῶν Πρωτοπλάστον κ.ἄ.

Πιστεύω, πὼς ὁ ἀναγνώστης θὰ δικαιώσει μὲ τὸ παραπάνω τὴν ἐλπίδα ποὺ ἐκφράζει ὁ σ. στὸν Πρόλογο (σελ. 6): «Σήμερα, ποὺ δὲν ὑπάρχουν πιά τὰ τεῖχη τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ ἡ Ὁρθοδοξία ἀναγεννᾶται ἀπὸ τὴν τέφρα τῆς, πιστεύω πὼς ἀνοίγονται θαυμάσιες προοπτικὲς γιὰ ἀλληλογνωριμία τῶν ὀρθοδόξων λαῶν. Ἄν ὁ Ἕλληνας ἀναγνώστης, μὲ τὶς γραμμὲς ποὺ ἀκολουθοῦν, κατορθώσει ν' ἀποκτήσει μιὰ σαφὴ καὶ διαχρονικὴ εἰκόνα τῆς βουλγαρικῆς Ὁρθοδοξίας, ὁ γράφων θὰ νιώσει εὐτυχῆς καὶ θ' ἀντλήσει νέες δυνάμεις, γιὰ νὰ συνεχίσει τὸ ἔργο του μὲ τὴν παρουσίαση τῆς Ἱστορίας καὶ ἄλλων Ὁρθοδόξων Σλαβικῶν Ἐκκλησιῶν».

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερὰ Μητρόπολις Κεφαλληνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1) Ἀγίας Μαρίνης Βλαχάτων Εἰκοσιμίας Κεφαλληνίας καὶ 2) Ὑπεραγίας Θεοτόκου Σκηνέως Κεφαλληνίας

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Ἀργοστολίῳ τῆ 27ῃ Σεπτεμβρίου 1995

† Ὁ Κεφαλληνίας ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἀγίου Χαραλάμπους Κεραμιδίου

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Τρικάλαις τῆ 4ῃ Ὀκτωβρίου 1995

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Πετριάδων, 2) Ἀγίου

Ἰωάννου Προδρόμου Ἀγγίλου καὶ 3) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Πύλας
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Καλαμάτῃ τῇ 11ῃ Ὀκτωβρίου 1995
† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Δημητριάδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις α) τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν
1) Ὑψώσεως Τιμίου Σταυροῦ Κάτω Γατζέας, 2) Ἀγίου Νικολάου Δρακείας, καὶ
β) Διακόνου τοῦ Ἱ. Ναοῦ

Ἀγίου Νικολάου Βόλου (Μητροπολιτικοῦ)
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Βόλῳ τῇ 5ῃ Ὀκτωβρίου 1995
† Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Κίτρους καὶ Κατερίνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις α) τῶν ἀρθρῶν 38, παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱ. ναῷ

Ἀγίου Νικολάου Λιποχώρου
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Κατερίνῃ τῇ 5ῃ Ὀκτωβρίου 1995
† Ὁ Κίτρους καὶ Κατερίνης ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τηλ. καὶ Fax 72.18.308

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- † Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΣΕΡΑΦΕΙΜ
† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
† Ὁ Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
† Ὁ Ἀργολίδος ΙΑΚΩΒΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ὁμότ. Καθηγ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Ἄρχων Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Μ.Χ.Ε.
Τακτικὸν Μέλος τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μήνυμα τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν (Πάτριος, 26 Σεπτεμβρίου 1995).

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ἀκροβολιμοὶ κρούσεως;

Βλασίου Ι. Φειδᾶ, Ἡ Παπικὴ Ἐγκύκλιος *Ut unum sint* καὶ ὁ Διάλογος Ὁρθοδόξου καὶ ΡΚαθολικῆς Ἐκκλησίας.

Παναγ. Ι. Μπούμη, Ἐνὸς δὲ (φαγητοῦ) ἐστὶ χρεία (Λοκκ. 10, 42).

Ἡ ἐκλογή, χειροτονία καὶ ἐνθρόνισις τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ναυπάκτου, Ἐλασσάνος, καὶ Σάμου κ.κ. Ἱεροθέου, Βασιλείου καὶ Εὐσεβίου.

Ἐπισκ. Ριζούτας Μακαρίου, Ἀναμνήσεις τοῦ πολέμου τοῦ 1940.

Ἀρχιμ. Νικ. Γ. Πρωτοπαπᾶ, Ἡ Θεοτόκος στὴν Ἀποκάλυψη.

Ἀρχιμ. Μακ. Φιλοθέου, Ὁρθοδοξία καὶ Περιβάλλον.

Ἰωάννου Ν. Παπαμιχαλάκη, Αἱ Δημόσιαι Σχέσεις διὰ τὴν Θρησκείαν καὶ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Ἰωάννου Μπουγάτσου, Ἡ συμβολὴ τοῦ Κων. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων εἰς τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821.

Κων. Μ. Κονταξόπουλου, Λουκάς ἰατρός, ὁ ἀγαπητός.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.

